

FØRSTE STEG

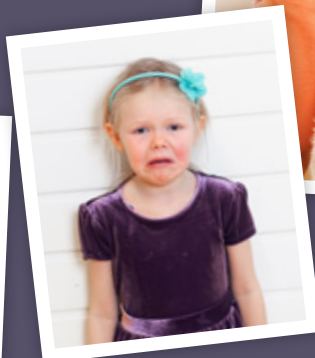
NR. 3 / 2023

Et tidsskrift for barnehagelærere
fra Utdanningsforbundet

2 0 2 3

Fagpresseprisen

TRISTHET

IVER

SKAM

Tema:
Å møte barns følelser

HVA BETYR DET EGENTLIG Å MØTE BARNS FØLELSER?

Disse sju følelsene har vi,
og slik møter du dem.

AVSKY

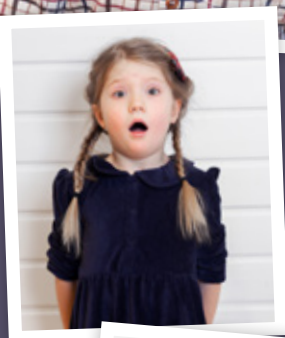
SINNE

GLEDE

OG DETTE SIER BARNA
OM FØLELSER

REDSEL

Fremtidens viktigste egenskap

Det er viktig å møte barns følelser, får vi ofte høre som foreldre og som barnehagefolk. De fleste som har barn eller jobber med barn, forsøker å møte barns følelser. Vi forklarer barnet hva vi ser og hører, når det ikke kan snakke selv ennå. Vi tar barnet på fanget og trøster, og deler gleden når barnet mestrer nye ting. Men hva betyr det egentlig å møte barns følelser? Hvordan gjør vi det i praksis? Hva bør vi si eller gjøre? Og er det noe vi helst ikke bør si eller gjøre? Hvorfor er det så viktig å møte barns følelser? Hva betyr det egentlig

for barna? Det ønsket Første steg å få svar på. Derfor har vi viet hele 40 sider i denne utgaven til *temaet*.

Du får møte Hedda Kise som fikk hjelp av barnehagelæreren til å håndtere at hun var mye redd som barn. Hedda tror det å bli møtt på følelsene ga henne trygghet og la grunnlaget for selvfølelsen hun har i dag. Caroline M. Omberg opplevde det motsatte: Redsel og bekymringer var ikke populære følelser hos de voksne i barnehagen. Det ga henne en følelse av å «være feil».

Det er ikke alltid like lett å forstå barns følelser. En studie fra NTNU viser at foreldre overvurderer barna sine og tror at fireåringene forstår følelser på nivå med sjuåringer. Asker kommune har sett betydningen av at barnehageansatte har kunnskap om barns følelser. Derfor blir alle nyutdannede barnehage-

lærere invitert med i et nettverk der de blant annet snakker om egne følelser. Når ansatte blir klar over hvordan de reagerer med egne følelser i ulike situasjoner, blir de også bedre på å se og forstå barnas reaksjoner. Deres erfaringer underbygges av en ny masterstudie fra OsloMet som viser at ansatte som

blir kjent med og forstår egne følelser, opplever at de forstår og registrerer barnas følelser bedre. De opplever større mestring i jobben og at barna blir roligere.

Følelser gir oss ikke bare livsviktig informasjon som hjelper oss å

overleve. Forstår vi egne følelser, er det også lettere å ta gode valg, få gode relasjoner og håndtere vanskelige situasjoner i livet. Det er ikke noe vi ønsker mer for barna enn at de skal bli trygge på seg selv og sine følelser, slik at de lettere kan håndtere livets motbakker. For emosjonell intelligens (EQ) er en av fremtidens viktigste egenskaper, skal vi tro en dansk fremtidsforsker. Det blir slutt på å se på folk som viser følelser, som sensitive. I fremtidene er det en styrke.

Line

Line Fredheim Storvik

ansvarlig redaktør
line@utdanningsnytt.no

«Det er ikke noe mer vi ønsker for barna, enn at de skal bli trygge på seg selv og sine følelser.»

SIDEN SIST

har Første steg fått to hederlige omtaler og den gjeve *Fagpresseprisen 2023* for sin journalistikk. Journalist Kjersti Salvesen (t.h.) og redaktør Line Fredheim Storvik ble i tillegg nominert til *Den store journalistprisen* for temasaken om barnehageansatte som krenker barn. Journalist Bjørn Olav Jahr vant prisen for sitt arbeid med to av norgeshistoriens mest omtalte krim saker, Baneheia-saken og Tengs-saken. Foto: Kaja Mejlbo

FØRSTE STEG

NR. 3 / 2023

Ansvarlig redaktør
Line Fredheim Storvik
line@utdanningsnytt.no
93 04 20 94

ANNONSEKONTAKT

Mona Jørgensrud, salgssjef, HS Media AS
mj@hsmedia.no
62 94 10 32 / 91 17 34 73

MEDLEMSSERVICE

Spørsmål om abonnement og bladordningen, adresseendringer og Min side:
medlem@udf.no
24 14 20 00
For medlemmer: udf.no/min-side

MIN SIDE

Ikke medlem, men ønsker abonnement? Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

KONTAKT OSS

forsteteg@udf.no
Post: Første steg, Utdanningsforbundet, Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

GRAFISK DESIGN

Mediamania
mediamania.no

TRYKK

Ålgård Offset AS
Opstadveien 7, 4330 Ålgård
ISSN 1504-1891

Bekreftet opplag: 32 098 ifølge

Fagpressens Mediekontroll

Utgiver: Utdanningsforbundet

Utgivelsesdato:

Første steg nr. 3 2023: 6. oktober.

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning.

Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet digitalt.

Forsiden: Sara Evelina Huseby, Flora Svenaeus-Tangerud, Iver Hagen, Albert Eilertsen og Signe Sølberg i Solstad barnehage. Foto: Charlotte Wiig

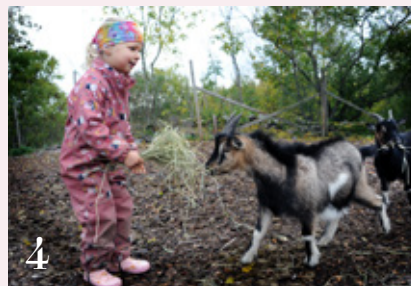
Første steg nr. 4 2023 kommer **1. desember**.

64

50

4

Tema: Å forstå barns følelser

- 14 Her snakker de ansatte om følelser hver dag
- 20 Lær deg ordet validering
- 24 Disse sju følelsene har vi, og slik møter du dem
- 29 Barnepsykiater: – Vi må fortsatt sette grenser
- 30 Fem barn svarer: Sånn føles det for meg
- 34 Hedda Kise ble møtt på følelsene
- 37 Foreldre overvurderer barna
- 38 Caroline Omberg ble ikke møtt på følelsene
- 41 Barnehagelærere viktig for barns forståelse av følelser
- 42 For lite om å forstå følelser i utdanningen
- 44 Ny forskning om EQ i barnehagen
- 46 Derfor er det viktig å møte barnas følelser
- 48 EQ er fremtidens viktigste egenskap

Reportasjer

- 54 Får flere saker om ansatte som krenker barn
- 56 Ønsker lovendring for barnehagebarn
- 60 Prisdryss til Første steg
- 64 I denne barnehagen bader barna hele året

Fag og forskning

- 68 Hvordan møte barnas følelser på en god måte
Solveig Fjermestad
- 72 Slik kan praksisperioden bli bedre
Camilla Hemmestad og Ann Kristine Johansen
- 76 Fem prinsipper for etisk ledelse
Carl Cato Wadel

Meninger

- 83 Kontaktforum barnehage: Hva får man for 5,3 milliarder i dag? **Ann Mari Milo Lorentzen**

HVER GANG

- 2 Leder
- 4 Barnehagen min: Rørås gårdsbarnehage
- 8 Nyhetsblikk
- 10 Studentblikk
Sivert Bungum Gorset
- 13 Styreblikk
Lisbet Røsok Maloku
- 50 Mitt barnehageminne: Rudy Claes
- 52 Lekelyst: Bygg med lys
Trude Anette Brendeland
- 63 Jus: Ulovlig å be om helseopplysninger ved ansettelse
Marie Ruud
- 59 Min doktorgrad: Kathrin Nystad
- 75 Nye bøker
- 82 Barnehager verden rundt

SAGT I DETTE TIDSSKRIFTET

«Jeg tror det er klokt å vise barna at det er menneskelig å gjøre feil.»

RUDY CLAES, SIDE 51

Les flere saker fra barnehagen på utdanningsnytt.no/forste-steg

Følg oss på [@forstesteg](https://twitter.com/forstesteg)

MIN SIDE FOR
MEDLEMMER
udf.no/min-side

«VI ER OPPTATT AV Å
LÆRE BARNA Å VÆRE
GODE MED DYRENE.»

Barna lærer å lese dyrene

FORBEREDELSE: Nova
Halvorsen (3) børster ponnien
Sandy, før barna skal få hver
sin lille tur på hesteryggen.

Barnehagen min

Rørås gårdsbarnehage
i Åsgårdstrand

I denne barnehagen er Nora Halvorsen (3) med på å mate dyrene og måke møkk. **Barna lærer å ta dyrenes adferd og behov på alvor.**

TEKST: MERETE SILLESEN
FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

Rørås gårdsbarnehage ligger idyllisk til i Åsgårdstrand i Vestfold og Telemark fylke. Bonde Espen Røraas startet barnehagen sammen med kona, Monica Røraas, i 2006. Monica er barnehagelærer og styrer. På gården har de geiter, høner, kaniner, ponnien Sandy og en katt. Barna er med på stell og mating: De børster, steller, koster og møkker.

KYLLINGER OG GEITEFØDSLER

– Vi er opptatt av å lære barna å være gode med dyrene. Det er ikke lov å løpe etter dyrene, barna skal vente til dyrene kommer til dem, sier Monica.

– En gang i året klekker vi ut kyllinger i rugemaskinen, og etter tre–fire uker flyttes kyllingene opp i fjøset. Det hender også det er geitefødsler her, og det er stor stas med både kyllinger og killinger, som innimellom får egne navn, legger Espen til.

Barna erfarer at selv om dyr ikke kan snakke, kan de vise følelser. Dette må alle ta hensyn til.

– Vi må alltid børste Sandy før vi kan ri. Jeg liker å ri, sier Elsa Rudlang (4), mens hun med vante bevegelser fører børsten over shetlandspanniens kropp.

– Og vi kan ikke gå rett bak Sandy, da kan hun sparke, påpeker Elsa.

Barnehagelærer Annicken Værnes er hele tiden sammen med barna mens ponnien strigles. Alle må være rolige, ingen får

Barnehagen min

ROLIGE: Vilde Martinsen (4) (t.v.) og Ebba Abusdal (3) har lært at de ikke skal løpe etter geitekillingen og de andre dyrene på gårdsbarnehagen. Det er dyrene som skal komme til dem.

Rørås gårdsbarnehage

Det er en privat eid barnehage etablert av Monica og Espen Rørås i 2006.

Den har 10 ansatte og 41 barn mellom 1 og 6 år fordelt på to avdelinger.

Den har mange dyr, som geiter, høner, kaniner, ponnien Sandy og en katt.

BARNEHAGELÆRER: Annicken Værnes lærer barna at de må være rolige i nærheten av dyrene, slik at de ikke blir redde.

hoppe og rope. Dagens høydepunkt er en ridetur på den gamle ponnien. Annicken går alltid ved siden av og holder i tømme- ne.

– Selv om hun er utrolig tålmodig, er Sandy et dyr, og alle dyr kan få uventede reaksjoner, sier barnehagelæreren.

HAR VOKST OPP PÅ GÅRDEN

Espen forteller at de startet barnehagen da datteren var klar for barnehagestart i 2006.

Han har vokst opp på gården, som har vært i familien i flere hundre år. Espen er utdannet elektriker og har ingen bakgrunn innen pedagogikk.

– Det skjedde litt impulsivt, da Stortinget bestemte at alle som ønsket det, skulle få barnehageplass. Vi mente en gårdsbarnehage kunne være bra for nærmiljøet. Nå er barna våre 17 og 15 år, og vi har ingen planer om å legge ned barnehagedriften,

HOVSTELL: Otto Horntvedt Ottosen (4) skraper hovene til ponnien Sandy sammen med barnehagelærer Annicken Værnes.

HØYDEPUNKT: Otto Horntvedt Ottosen (4) rir på Sandy. Barnehagelærer Annicken Værnes holder tøylene.

sier Espen, som er bonde og driftsleder. Ekteparet forteller at uten barnehagen ville ikke gården gitt fulltidsjobb til to personer.

LÆRER Å HÅNTERE FØLELSER

I Rørås gårdsbarnehage bruker de «Steg for steg»-pedagogikken, en metode hvor de voksne veileder barna ved å gi dem verktøy for empati, sinnemestring og konfliktløsning.

– I rollelek kan det oppstå konflikter hvor barna vil være det samme, som mammaen eller kaptein Sabeltann. Da er den voksne der, observerer og stiller spørsmål som: Hva skjer? Nå ser jeg at dere ser litt sinte ut, forklarer styrer Monica.

Den voksne lytter til barna, barna lytter til hverandre, og den voksne stiller spørsmål underveis mens barna forteller hva som har skjedd, og hva som er problemet. Barna kommer med forslag som at flere

HØNER: Elsa Rudlang (4) får holde en av de største hønene som tripper rundt på gården.

KANINER: Vilde Martinsen (4) (t.v.), Elsa Rudlang (4) og styrer Monica Røraas besøker kaninene på gården.

FLOKKEN SAMLET: På Rørås gårdsbarnehage får barna kjøre traktor og lære om produksjon av grønnsaker: styrer Monica Røraas (t.v.), Nova Halvorsen (3), Elsa Rudlang (4), Vilde Martinsen (4), Otto Horntvedt Ottosen (4), Ebba Abusdal (3), Sophia Ambro Westnes (3) og barnehagelærer Annicken Værnes.

kan være mammaen, eller at en kan være pappaen eller tante.

– Slik bidrar barna selv til at de klarer å fortsette leken, selv med utfordringer underveis, forteller Monica.

LEKER UTENFOR GJERDENE

Barnehagen er så liten at alle barna kjenner alle. Det er oversiktlig både for barn og voksne, spesielt når de er ute på tur. Monica setter pris på at hun kan jobbe to dager i uka ute på avdeling.

– Jeg synes det er mest gøy å kjøre traktor, sier Otto Horntvedt Ottosen (4), og klatrer opp på en Gråtass som ikke er i bruk. Espen forteller at barna får være med både på traktorkjøring og vedlikeholdsarbeid på gården. Monica og Espen er opptatt av å bruke nærområdet til barnehagen, som ligger i et typisk jordbruksstrøk med skogen som nærmeste nabo.

– Barna tilbringer mye tid utenfor gjerdene, sier Espen.

EGEN KJØKKENHAGE

Barnehagebarna får følge grønnsakproduksjonen i nærmiljøet. Ikke bare har barnehagen en utstrakt kjøkkenhage selv, de har også nabogårder med blant annet jordbær, potet og løk. De besøker også gårder med andre dyr enn de har selv, som kuer og griser.

– Vi er ikke ute etter å skape små bønder, men aktivitetene er tilpasset området vi bor i.

De fleste barna bor i nærmiljøet og sokner til samme barneskole. Noen liker konseptet vårt så godt at de velger å kjøre et stykke, sier Monica.

– Det barna lærer om vennskap her, tar de med seg videre på skolen. Vi er opptatt av å legge et godt grunnlag gjennom lek og læring, sier styreren.

ramesil@hotmail.com

STYRER: – Vi er opptatt av å lære barna å være gode med dyrene, sier styrer Monica Røraas.

BONDE: – Vi er ikke ute etter å skape små bønder, men aktivitetene er tilpasset området vi bor i, sier bonde og eier av Røraas gårdsbarnehage, Espen Røraas.

Sjenerte barn er oftere lei seg enn andre barn

DE HAR OGSÅ MER ANGST, viser en studie fra Universitetet i Oslo. Studien viser at det er en sammenheng mellom sjenanse og emosjonelle vansker hos barn. Studien har hentet data om 516 barn mellom fem og sju år fra Vennskapsstudien. De sjenerte barna kjenner på anspenhet, bekymring og ubehag i sosiale sammenhenger. De er tilbakeholdne og synes det er vanskelig å ta kontakt med andre barn for å spørre om å delta i lek. Sjenerte barn blir også mer engstelige i overgangen fra barnehage til skole. Forskeren Mona Bekkhus sier at de sjenerte barna ikke alltid blir lagt merke til. Hun sier det er mulig å hjelpe barna til å klare seg bedre ved å snakke med dem om hvordan de tenker og føler, og å lære dem teknikker som kan gjøre det lettere å mestre sosiale situasjoner. Det er også positivt med større grad av voksenkontakt. (forskning.no)

Barn skal lære språk gjennom dinosaurer og insekter

80 prosent av de gode, vedvarende samtalerne der voksne og barn snakker om det samme, handler om realfaglige spørsmål, ifølge førstelektor Guri Langholm ved Naturfagsenteret. Hun er en av forskerne som jobber med et prosjekt som skal legge til rette for slike samtaler i barnehagen. Barnehager i fem bydeler i Oslo får materialer og veiledning. Forskerne tar utgangspunkt i noe de vet barn er nysgjerrige på, som dinosaurer, verdensrommet, insekter og småkryp. Alle barnehageansatte opplever at barn kommer til dem med småkryp i hånda, men mange har ikke nok kunnskap til å la det bli en lengre samtale, ifølge forskeren. (forskning.no)

SPØRSMÅL OM ABONNEMENT?

MEDLEM: medlem@udf.no
IKKE-MEDLEM:
abonnement@utdanningsnytt.no

TIPS OSS om ny forskning og
nyheter på forstesteg@udf.no

Gir penger til samisk spill-app

Sametinget har gitt 300 000 kroner til Sikku Media, som skal utvikle en nordsamisk spill-app for barn og unge. Det er et pek-og-trykk-spill med dialoger, bilder og lyd. – Jo flere barn og unge som får spille spill på samisk, jo bedre er det for språkutviklingen, sier sametingsråd Mikkel Eskil Mikkelsen i en pressemelding. Han mener digitale spill også er viktig for å løfte det samiske språket.

– Barn
staver
kjærlighet
slik:
T – I – D

Anthony P. Witham,
amerikansk forfatter

Vil at nordmenn får flere barn

Nordmenn bør få barn tidligere og flere enn to barn, mener barne- og familieminister Kjersti Toppe (Sp). I 2022 fikk hver kvinne i snitt rekordlave 1,41 barn, ifølge SSB. Toppe vil opp på 2,1 barn per kvinne. Hun foreslår å øke den økonomiske støtten til studenter og unge som får barn, og å gi skattelette eller økonomiske overføringer til familier som får mer enn to barn. Hun ønsker også å slette studiegjelden for de som får barn i studietiden og å øke barnetrygden. Hun foreslår å utvide retten til barnehageplass for desember-barna eller innføre løpende barnehageopptak. (kommunal-rapport.no)

Jenter og gutter har ulikt ordforråd

Barn er så kjønnsstereotype i språkb Bruken sin at du med 80 prosent sannsynlighet kan gjette om et barn på 2 år er jente eller gutt bare ved å se på ordforrådet, viser en stor dansk studie fra Aarhus Universitet. Jenter har større ordforråd innen klær, leketøy og kroppsdeler, mens guttene kan flere ord om kjøretøy og utendørsområder. Forskerne har analysert data fra over 39 000 barnehagebarn fra blant annet Danmark, Mexico, Frankrike, Kina og USA. Det tyder på at foreldre og andre voksne behandler gutter og jenter på ulike måter, men ensartet på tvers av kulturer. Forskerne håper studien kan bidra til at folk blir mer bevisst på hvordan de snakker til barn. (forskning.no)

Hvordan blir småbarn påvirket av mye skjerm?

Amerikanske forskere har funnet forskjeller i barnas hjerne som de mener henger sammen med skjermbruk. Det viser en studie blant 47 barn mellom tre og fem år fra Cincinnati Children's hospital Medical Center i USA. Barn under 5 år er anbefalt å bruke maks en time om dagen, og barn under 18 måneder bør ikke bruke skjerm, ifølge amerikanske anbefalinger. Barna som brukte mer tid på skjerm enn anbefalt uten at voksne var med, hadde mer uorganisert hvit materie i hjernene enn andre. Den hvite materien er en slags telefonledning mellom områdene i hjernen, som gjør at de kan snakke sammen. Områder av hjernen som støtter språk, selvregulering og mental kontroll var mindre utviklet. Forskerne kan ikke si om skjermtid er årsaken til endringene i hjernen, men mener det er grunn til å koble dataene sammen. Professor Ruud van der Weel ved Institutt for psykologi i Trondheim tror ikke det er skjermen i seg selv, men hva barna ikke gjør når de er på skjerm, som kan hemme utviklingen. (forskning.no)

60 prosent

av de ansatte i norske barnehager skal være barnehagelærere innen 2030, hvis regjeringen får det som den ønsker. Målet er også at minst 25 prosent skal ha fagarbeiderutdanning. Av de rundt 90 000 som er ansatt i norske barnehager i dag, mangler 20 000 direkte relevant utdanning, viser tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). I dag er 44 prosent av de ansatte barnehagelærere og 22 prosent barne- og ungdomsarbeidere. (regjeringen.no)

1 av 10 ansatte er menn

Andelen menn har økt gradvis fra 9,5 prosent i 2018 til 10,2 prosent i 2022. Det jobber flere menn i private barnehager (12,1 prosent) enn i kommunale barnehager (8,5 prosent). Det er høyest andel menn i Oslo og lavest i Møre og Romsdal. Tallene er i prosent. Kilde: udir.no

Oslo	17,2
Troms og Finnmark	11,9
Trøndelag	10
Viken	9,8
Agder	9,8
Nordland	9,2
Vestland	9,1
Vestfold og Telemark	9,0
Innlandet	8,0
Rogaland	7,5
Møre og Romsdal	6,5
Snittet i Norge	10,2

Jeg er nyutdannet barnehagelærer og vil være med og løfte statusen til yrket og skape gode arbeidsplasser til barnas beste, **skriver Sivert Bungum Gorset.**

Vi må tørre å bruke stemmen vår

Sivert Bungum Gorset

barnehagelærerstudent ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH)
sivbungor@gmail.com

„Vi kan selv være med og definere hvordan framtidens barnehagelæreryrke skal være.

Jeg har tatt barnehagelærerutdanning fordi jeg ønsker en utdanning som er like relevant om 45 år som i dag. Min kunnskap kan aldri erstattes av teknologien i framtida. Går vi 45 år tilbake i tid, har det skjedd mye i barnehagen. Vi har fått barnehageloven (1975), Rammeplanen for barnehager (1996) og retten til barnehageplass (2009). Men hva er det som venter meg de neste 45 årene? Når jeg forteller at jeg skal bli barnehagelærer, er ofte responsen at det høres koselig ut. Som om yrket går ut på å kose seg til man blir pensjonist.

SLITNE RYGGER OG UTMATTELSE

Mange barnehagelærere jeg har snakket med i min studietid, forteller om tøffe arbeidsdager, slitne rygger og psykisk utmattelse. Ifølge en rapport fra Statistisk sentralbyrå (SSB) jobber bare 2 av 3 barnehagelærere i barnehage etter 10 år. De orker rett og slett ikke mer. De finner andre ting å gjøre eller sykemeldes. Det er ikke å kose seg.

Jeg vil gjerne jobbe i barnehage. Yrket er utfordrende, givende og alltid relevant. Å jobbe i barnehage bør være et privilegium. Min oppfatning er at det ikke er det. Det er harde, lange dager på gulvet og et sykefravær opp mot 12 prosent. En barnehagelærer jeg snakket med, beskrev yrket som «uholdbart, drittøft og

psykisk utmattende». Opplevelsene av yrket er naturligvis ulike, men min erfaring er at det er en tøff hverdag for mange.

SI IFRA HVA VI MENER

Som barn lærte jeg gjennom historien om Knutsen og Ludvigsen at myndighetene bestemmer i landet vårt. Myndighetene krever at Knutsen og Ludvigsen skal flytte ut av tunnelen de bor i, fordi folk skal bo i hus. Det finner de seg ikke i. På samme måte må vi barnehagelærere tørre å sette ned foten når det er ting vi er uenig i. Vi må streike for pensjon, lønn og pedagognorm. Vi kan selv være med og definere hvordan framtidens barnehagelæreryrke skal være. Sammen må vi trekke yrket opp og fram, jobbe for høyere lønn, kortere dager og bedre vilkår. Vi må løfte statusen til yrket og skape gode arbeidsplasser. For de som synes utdanningen min er «koselig», har jo i utgangspunktet helt rett. Barnehagelærere og politikere må gjøre barnehagelæreryrket mer koselig. Det er til barnas beste. Jeg har tro på framtiden, og på veien dit skal jeg bruke stemmen min. Det bør du også gjøre.

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema han eller hun brenner for.

sove

Norskprodusert lekemagi med sand og vannlek fra Søve

Ønsker dere et uteområde skapt for aktivitet, rollelek, latter og læring? Med sand og vannlek fra Søve får barnas kreativitet og fantasi fritt spillerom.

Med vårt modulbaserte sand og vannlekesystemer lager vi rom for trinnvis oppgradering av uteområdet.

Her har dere mulighet til å starte i det små og bygge på med de modulene dere måtte ønske.

Våre produkter er produsert med vedlikeholdsfrie materialer, og har en forventet levetid på over 30 år!

Velg dine moduler og få et tilbud på sove.no

Norges eneste produsent av
Svanemerkede lekeapparater

NYE BØKER TIL BARNEHAGEN

3-6
ÅR

Endelig ny bok om Bukkene Bruse!

Bli med når de tre bukkene skal feire jul! Og er det egentlig nissen som kommer?

BUKKENE BRUSE OG JULENISSEN
BJØRN F. RØRVIK OG GRY MOURSUND

3-6
ÅR

Bæ-bu-bæ-bu!

I denne boka finner vi de sju tøffeste utrykningskjøretøyene samlet mellom to permer! I tillegg får vi en nærmere titt på førstehjelpsskrinet – en veldig viktig del i alle de sju kjøretøyene.

TØFFE KJØRETØY – LINE HALSNES

0-3
ÅR

Nå er dachsen sulten!

Enda en sjarmerende småbarnsbok fra Tuva Fellman og Ronny Brede Aase!

DEN VESLE DACHSEN ER SULTEN
TUVA FELLMAN OG RONNY BREDE AASE

3-6
ÅR

Søt og sjarmerende bok!

Dette er boka for alle små Pulverheks-fans som lurer på hva som skjer når man mister en tann.

PULVERHEKSA OG TANNFEEN
INGUNN AAMODT

3-6
ÅR

Lær om husdyra våre

I denne boka ser og lærer barna om kjente husdyr i Norge. Lett faktabok-serie for de yngste leserne om alt som rører seg i norsk natur.

HUSDYR FOR SMÅFOLK
MARIT RØGEBERG ERTZEID

Hvordan barnehageansatte snakker om barna til foreldrene, vil påvirke foreldrenes relasjon til barna sine. Det må vi ta på alvor, mener **Lisbet Røsok Maloku**.

Våre holdninger til barna påvirker foreldrene

Lisbet Røsok Maloku
styrer Diakonhjemmet
barnehager, Borgenveien og
Steinerud i Oslo
lisbet.maloku@diakonhjemmet.no
Foto: Lina Nordlie

Barnehagen kan bidra til et positivt bilde av barnet gjennom å sette ord på barnets ressurser og behov.

Barnehagen har et tett samarbeid med foreldrene, gjennom daglige møter ved levering og henting, foreldresamtaler og foreldremøter, formelle og uformelle møter, ofte over flere år. Tenker vi nok over hvilken effekt barnehagen har på familiene?

STOR PÅVIRKNING

Gjennom det tette samarbeidet vil barnehagen sette spor hos familiene vi møter. Er vi med på å styrke foreldrene i foreldrerollen, eller skaper vi usikkerhet og en følelse av ikke å mestre? Og hvilket bilde av barnet er vi med på å skape?

Vi har stor påvirkningskraft på familienes liv, noe vi virkelig må ta på alvor. Gjennom våre holdninger, små kommentarer eller kroppsspråk, og hvordan vi legger fram uheldige episoder og utfordringer ved barnet, er vi med på å danne foreldrenes bilde av barnet og bilde av seg selv som omsorgsgivere.

En viktig oppgave for barnehagen er å støtte den gode relasjonen mellom foreldre og barn. Barnehagen kan bidra til et positivt bilde av barnet gjennom å sette ord på barnets ressurser og behov.

POSITIVT SYN PÅ BARNET

Forskning viser at det er en sammenheng mellom hvordan barnet oppfattes av sine omsorgsgivere, og hvilken omsorg det får. Vårt

bilde av barnet får konsekvenser for hvordan omsorgspersonene tolker og responderer. Barnehagens holdning til barna vil være med på å prege foreldrenes relasjon til barna sine, og det er viktig at vi tar dette på alvor. Vi må jobbe for at vi i alle ledd er med på å formidle et positivt syn på barnet og å hjelpe til med å støtte barnets behov. Dette krever et systematisk arbeid i personalgruppen. Hvordan ser god praksis ut? Hvilke holdninger er det vi viser når det oppstår vanskelige situasjoner? Hvordan kan vi gjennomføre også de vanskelige samtalene på en måte som fortsatt formidler et positivt syn på barnet og foreldrene?

STØTTE FORELDRENE

Vi må se helheten i barnas liv og drive familiebasert omsorg. For å støtte barna må vi også støtte foreldrene. May Britt Drugli og Ratib Lekhal skriver i boken *Livsmestring og psykisk helse*: «Ingen betyr mer for hvordan små barn har det, enn foreldrene. Det å veilede og støtte foreldrene kan derfor i mange tilfeller være den beste måten å fremme barns psykiske helse på.»

I hvert nummer inviterer vi en styrer til å skrive om et tema han eller hun brenner for.

OM TANKER: Pedagogisk leder i Solstad barnehage Eirin Bendigtsen snakker med barna om at noen tanker skaper glede, mens andre skaper vansker.

**«FØLELSENE ER DER LIKE
FULLT OM VI FORSØKER Å
FORTRENGE DEM.»**

Tema
Å møte barns følelser

Her snakker de ansatte om følelser hver dag

TØR Å VISE FØLELSER:
Barne- og ungdomsarbeider
Marita Aspenes i Solstad
barnehage tør å vise seg
sårbar på jobb.

Mange barn tror det at er feil å
være sint eller trist. **I Solstad
barnehage anser de voksne alle
følelser som livsviktige.**

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: CHARLOTTE E. WIIG

I Solstad barnehage i Asker har de utviklet noe de kaller for en kjærlighetskultur.

– Essensen i kulturen er å våge å være nær barna og foreldrene deres. Klarer vi det, tør de å åpne seg, sier pedagogisk leder Eirin Bendigtsen. Hun har tidligere erfaring fra barnehager der ansatte var opp-tatt av ikke å vise sine egne følelser.

– Jeg opplever at du ikke kan stenge av dine egne følelser, eller følelsene til barna du har omsorg for – og mener at profesjonell distanse ikke hører hjemme i barnehagen. Du må kunne utvikle en relasjon til barna der du byr på deg selv. Hvis ikke blir det fattig, sier Bendigtsen.

KURSES I Å SNAKKE OM FØLELSER

I Asker kommune blir alle nyutdannede barnehagelærere fra både kommunale og private barnehager invitert til et nettverk der de blant annet snakker om egne følelser. De samles åtte ganger i løpet av et år. Den første øvelsen de får, er å velge et bildekort som illustrerer hvordan de har det som nyutdannet pedagogisk leder.

– Det er mange som føler på det samme: utilstrekkelighet. Hvordan skal jeg være leder for de som er eldre og har mer erfaring enn meg? Derfor utvikles det fort en trygghet i at det er helt normalt, sier Trude Dorthea Kroken, barnehagefaglig rådgiver ved senter for innovasjon og læring i Asker kommune.

LIVSVIKTIGE FØLELSER

Alle barnehagene har også en felles standard for trygt og godt barnehagemiljø.

NÆRHET: Glade og triste barn trenger voksne som tør å være nær, både mentalt og fysisk, mener barne- og ungdomsarbeider Marita Aspenes, som leker med Iver Hagen (t.h.) og Albert Eilertsen.

– Det betyr at alle som jobber i barnehagen, skal sette søkelys på å være sensitive, gode og omsorgsfulle. De må bruke humor, tull og tøys i hverdagen. Ansatte må ha bevissthet rundt eget kroppsspråk, blikk og tilstedeværelse. De skal ha kunnskap om maktforhold og asymmetri i relasjonen mellom dem og barna. De skal også kunne mye om tilknytning og mentalisering, altså evnen til å sette seg inn i hvordan noe oppleves for en annen, svarer Kroken. Mens mange barn

TAR BARN PÅ ALVOR:

– De yngste barna har ennå ikke så mange ord, men vi anerkjenner det de føler, gjennom tett kroppskontakt, rolig stemme og et godt blikk, sier pedagogisk leder Eirin Bendigtsen.

har med seg en oppfatning av at det er feil å være sint eller trist, ansees alle følelser som livsviktige i Solstad barnehage, ifølge barne- og ungdomsarbeider Marita Aspenes.

– Følelsene er der like fullt om vi forsøker å fortrenge dem. Barn trenger å uttrykke følelsene, men det er godt å ha noen redskaper som hjelper dem til å gjøre det på en hensiktsmessig måte, sier Aspenes.

I år har de eldste barna hatt et psykopedagogisk prosjekt, «Grønne tanker – glade barn, psykologisk førstehjelp for barn», utviklet av psykolog og forsker Solfrid Raknes.

– Vi går gjennom hele følelsesspekteret og reflekterer sammen med barna. Hvordan ser du ut når du er redd? Hvordan kan du se at vennen din ikke liker det du gjør? Hvordan kjennes det i hjertet ditt når noen sier nei til å leke med deg? Hva gjør deg glad? Barna over på å gjenkjenne forskjellige følelser, sette ord på dem og å ta en annens perspektiv, sier Aspenes.

SÅRBARE VOKSNE

I Solstad barnehage er de opptatt av at også de voksne skal våge å vise seg sårbare, noe de mener er nødvendig for å kunne være mentalt nær barna.

SLIK KAN DU MØTE BARNAS FØLELSER

Sett ord på det du ser, enten det er gode eller vonde følelser, og uavhengig av om barnet har talespråk eller ikke.

Vær sammen med barnet i vanskelige følelser. Du kan si: «Jeg skal passe på deg til du er ferdig å være redd / lei deg / sint. Jeg sitter her med deg.» Så kan vi prate om det etterpå.

Du kan ligge og slappe av sammen med barnet i putekroken til barnet vil fortelle.

Hvis barnet spør om andres følelser, så svar ærlig.

Gled deg sammen med barnet! Små gleder blir store gleder når de deles.

Noen ganger kan du snakke om følelser barnet hadde i fjor eller året før. «Ja, jeg husker den gangen du ...» Det er mye læring og refleksjon i å se tilbake på det som løste seg på en god måte.

Kilde: Eirin Bendigtsen, pedagogisk leder i Solstad barnehage i Asker

GLADE BARN: Albert Eilertsen og Flora Svenaeus-Tangerud kjenner på mye glede i barnehagen ...

... men snakker gjerne om når de føler seg både sinte og triste også.

«VI MÅ TØRRE Å SETTE ORD PÅ DET VI SYNES ER VANSKELIG – OG HA ET ØNSKE OM Å UTVIKLE OSS.»

– Vi må tørre å sette ord på det vi synes er vanskelig – og ha et ønske om å utvikle oss. Dette krever raushet, mot og kjærlighet fra alle parter, sier Aspenes og legger til at det er viktig å tillatte seg selv og andre å snuble litt underveis. Hun erfarer at det å bli møtt med raushet, gjør at man får et ønske om å være raus tilbake. Det gjelder både barn, ansatte og foreldre.

– Møter vi foreldrene med en holdning om at alle foreldre ønsker det beste for barna sine, er det enklere å forstå og hjelpe foreldrene. Også de som tenker eller handler på en måte vi ikke opplever som den beste for barnet, sier Aspenes.

FINNE ET SPRÅK FOR FØLELSER

De første følelsene de voksne i Solstad barnehage møter barna på, er følelsene som kommer når de starter i barnehagen og skal være uten mamma og pappa for første gang i livet.

– De yngste barna har ennå ikke så mange ord, men vi anerkjenner det de føler, gjennom tett kroppskontakt, rolig stemme og et godt blikk. Vi setter ord på det vi ser eller tror at barnet føler, for å hjelpe dem med å finne et språk for følelser, sier Bendigsen.

Slik møter de barnas følelser

Tre erfaringer om hvordan de voksne møter barns følelser i Solstad barnehage.

Like sterk som Pippi

Barnet: «Jeg liker ikke at Ellen kaller meg Pippi.»

Voksen: «Har du spurt om hvorfor Ellen kaller deg det? Ellen, hvorfor kalte du Sabina for Pippi?»

Det andre barnet: «Hun er så tøff, like tøff som Pippi Langstrømpe. Også klarer hun å klatre helt øverst på klatrestativet. Det klarer ikke jeg. Jeg synes Pippi er kul, da. Det er jo kult å være Pippi?»

Voksen: «Sabina, trodde du at Ellen ertet deg?»

Barnet: «Ja ...»

Voksen: «Føler du fortsatt at Ellen ertet deg, og at du ikke liker at Ellen kaller deg Pippi?»

Barnet: «Nei, det er ganske fint, men hun hadde så tullete stemme, så da trodde jeg at hun ertet meg.»

Gutten med klementinen

En dag satt to treåringer, en jente og en gutt, ved frokostbordet. Det ble spilt en rolig kjærlighetsballade, der det ble sunget «I looove you», over høyttaleren. Barna undret seg over sangen og lurte på hva artisten sang. Den voksne fortalte at hun sang «jeg elsker deg». Barna og den voksne snakket om at det er fint at man elsker noen. For det innebærer å være veldig, veldig glad i noen. Gutten hadde med seg en klementin i matboksen, og sa at han ikke ville spise den fordi han ikke likte at det var ekle tråder på klementinbåtene. Jenta skjønte problemet og plukket av alle trådene. Da kom det fra gutten: «Jeg elsker deg.»

Jenta som gråt på tur

En dag de gikk på tur og hadde med ei ny jente som var yngst av alle, ble hun veldig lei seg. Hun var nettopp blitt tre år og gråt og gråt. Ingenting var bra. De voksne hadde tatt med vognen til et to år eldre barn med spesielle behov, som ikke hadde mye talespråk, men som kunne noen tegn. Følelser forsto derimot barnet godt. Barnet viste tegn for gråt og for søvn og pekte på vognen sin. Da skjønte de voksne også det: Jenta fikk legge seg, hun sovnet, og alt ble bra. Barnet som eide vognen, gikk stolt som en hane hele veien tilbake til barnehagen for første gang i livet.

– Vi er bevisste på å sette ord på både de følelsene som kjennes behagelige – og de som kjennes vonde, sier Bendigtsen.

GIR BARNA HANDLINGSROM

De voksne har lært seg til å «vente ut» enkelte situasjoner.

SETTER ORD PÅ

DET: Marita Aspenes snakker med barna om følelser hver dag.

– Vi gir barna handlingsrom til å oppdage løsninger selv, men er alltid til stede og roser og gir dem støtte. Vi vet at det setter mange følelser i sving når man krangler – og at det kjennes godt å finne løsninger og bli venner igjen, sier Bendigtsen.

De voksne setter ord på det når de hører at barn sier noe hyggelig, når de hjelper andre og er en god venn.

– Jeg tror også at barna ser at vi voksne møter blikket til hverandre, smiler og sier gode ting om barnet til hverandre når vi opplever det, sier Bendigtsen.

FØLELSER BARNA IKKE FORSTÅR SELV

Når barn står i følelser som er veldig vanskelige, er de voksne i Solstad barnehage ekstra opptatt av å møte dem på en god måte. Det kan være hvis foreldrene skiller lag, dersom barna er utsatt for eller vitne til psykisk eller fysisk vold – eller barna opplever dødsfall i nær familie.

– Barna reagerer gjerne med følelser de ikke forstår selv. De har et stort behov for trygge voksne som er glad i dem, og som kan møte dem på det de føler, sier Bendigtsen.

– Hva gjør dere konkret for disse barna?

– Vi kan bruke ulike metoder, som å snakke om det som har skjedd. Det kan være å snakke om hvordan det føles, tegne følelser og hendelser, lese bøker om temaet – eller rett og slett gi fysisk kroppskontakt. Noen ganger ligger selve forståelsen av det som er vanskelig, i å bare klemme, holde fast og slappe av sammen, svarer Bendigtsen.

godkommunikasjon@gmail.com

ANNONSE

Ta med hele barnehagen til Malawi!

Nytt og variert pedagogisk opplegg fra FORUT tilpasset rammeplanen.

Bli kjent med femåringen Hampless fra Malawi.

Ny barnemusikk fra Silje og Maria

FORUT Barneaksjonen

Informasjon og påmelding på forut.no/barn

tenkby/ra.no

Det har aldri vært enklere å bli lurt

Hvem stoler du på innen ditt fag eller interessefelt? Hvem lytter du til i krisetid? Bladet du nå leser gir deg grundig, uavhengig journalistikk laget av en redaksjon med kompetanse til å gå i dybden innen ditt fag eller interessefelt. Dette er grunnen til at våre medlemmer ofte siteres av andre medier, og du kan stole fullt og helt på det du leser.

Lær deg ordet validering*

Det er nøkkelen for at barnet skal **føle seg forstått**.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK
FOTO: CHARLOTTE E. WIIG

Hva gjør du når et barn gråter når det blir levert i barnehagen, eller et barn er redd for å bli med i lek? Forsøker du å muntre opp barnet, eller prøver du å avlede?

– Hvordan vi møter vanskelige følelser hos barnet, har mye å si for barnets emosjonelle, sosiale og psykologiske utvikling, sier psykolog Aksel Inge Sinding. Han forklarer at en måte å møte barnas positive og vanskelige følelser på kalles *validering*. Det betyr å vise at du forstår eller prøver å forstå barnets følelser, og at du aksepterer og tåler at det føler det slik.

VÆR FORSIKTIG MED ALLTID Å MUNTRE OPP

– Validering er viktig for at barnet skal føle seg forstått, skal føle at det ikke er alene med følelsene, og skal slippe å skamme seg over eller føle at det må skjule følelsene, sier psykolog Aksel Inge Sinding. Han er daglig leder for Institutt for psykologisk rådgivning (IPR) i Oslo, jobber med emosjonsfokusert terapi og har blant annet gitt ut boka *Klok på følelser*. Ryggmargsrefleksjonen for mange er å prøve å muntre opp,

GIR RÅD: – Det at noen prøver å forstå og sette ord på det barnet føler, åpner samtalen, sier psykolog Aksel Inge Sinding. Foto: Julianne Leikanger

prøve å endre barnets følelser eller spørre mye for å sjekke om de har «grunn til å føle det de gjør», ifølge psykologen. Dette kan bidra til at du invaliderer følelsene. Du risikerer å formilde til barnet at det barnet føler, er feil, eller at du ikke forstår, godtar eller ønsker at det skal ha følelsene, noe som fort kan gjøre vondt verre, ifølge psykologen.

Er barnet lei seg når moren drar fra barnehagen, kan for eksempel det å si: «Ikke vær lei deg du, mamma kommer snart tilbake. Det kommer til å gå bra»,

***Å VISE AT DU FORSTÅR ELLER PRØVER
Å FORSTÅ BARNETS FØLELSER, OG AT
DU AKSEPTERER OG TÅLER AT DET
FØLER DET SLIK.**

«DET Å HÅNDTERE BARNES FØLELSER ER EN KREVENDE OPPGAVE, OG ALLE FORELDRE OG BARNEHAGEANSATTE VIL GJØRE FEIL.»

FORSTÅ FØLELSER: Å validere barns følelser er en viktig del av det å lære barn å forstå følelsene sine på en god måte. Julie V. Bjerke (t.v.) og Sara E. Huseby i Solstad barnehage illustrerer at følelser kan skifte fort.

FOTO: ADOBE STOCK

Å validere følelser

Å validere betyr å vise at du forstår eller prøver å forstå barnets følelser, og at du aksepterer og tåler at det føler det slik.

Å validere følelser er ikke det samme som å si at det er sant. Er barnet redd for en hund, så er det fint å validere frykten uten å si at hunden er farlig.

Å validere følelsene betyr ikke at du går med på alt. Du kan fortsatt være uenig og sette grenser.

Mange er redde for å grave i vonde følelser for å gjøre det verre. Følelsene kan øke litt, men det betyr ikke at du har skapt nye følelser hos barnet, men at følelsene som allerede er der, kommer frem.

Øker følelsen når du validerer, har du trolig truffet. Hvis du bommer og barnet ikke kjenner seg igjen i det du sier, vil de si ifra.

Å INVALIDERE innebærer å bagatellisere, ugyliggjøre, avkrefte, ignorere eller kritisere det andre føler. Det signaliserer at det barnet føler, er feil, unødvendig eller uforståelig. «Ikke gråt, mamma kommer tilbake seinere.»

EN POSITIV INVALIDERING avkrefter følelsen, men leter etter noe positivt eller oppmuntrende: «Ikke gråt, mamma kommer tilbake seinere. Det kommer til å gå fint, vi skal ha det kjempegøy.»

EN NEGATIV INVALIDERING kommer ofte hvis du er sliten, lei eller oppgitt, og kan være å kritisere, kjeft på, avvise, ignorere eller fordømme det barnet føler på. Den kan dessverre gjøre en del skade og få barnet til å skamme seg over følelsene sine og hvem det er. Et eksempel er: «Nå må du skjerpe deg! Ikke vær så sint hele tiden!» Å be barnet skjerpe seg, ta seg sammen eller gi litt mer faen kan være negativt invaliderende, fordi det kan legge skam eller skyld på den vonde følelsen som barnet strever med.

Kilde: psykolog Aksel Inge Sinding og psykologisk.no: Hvordan møter vi vanskelige følelser hos barn på en klok måte?

faktisk være invaliderende. Det er trist når mamma drar, og det gir mening at barnet er lei seg, noe vi kan hjelpe barnet gjennom. Psykologen sier det ikke er farlig å invalidere litt iblant, men hvis det blir mye, kan det gi signal til barnet om at det ikke kan stole på følelsene sine, eller at følelsene det har, er noe feil og uønsket.

KREVENDE Å FORSTÅ FØLELSER

– Barn som blir mye invalidert, kan skamme seg når de føler på noe vondt og vanskelig. De kan gå inn i seg selv, bli frustret og engstelige, eller klengete. Siden de ikke kan stole på egne følelser, søker de andre for at de skal hjelpe, forstå og fortelle dem hva de skal gjøre når ting er vanskelig, forteller Sinding. Klarer man ikke å forstå eller stole på følelsene

Sju tips til deg som vil bli bedre til å validere følelser

1. En god validering starter med: «Det er ikke rart at du føler det ... fordi» eller «Så klart du føler det slik, når ...». Et eksempel: «Det er ikke rart du savner mamma og er lei deg, fordi du liker så godt å være med henne og skulle ønske at hun var her nå.»

3. Oppgaven din er å hjelpe barnet med det barnet føler, ikke å finne ut om det er riktig at barnet føler sånn.

4. Prøv å unngå å muntre opp vanskelige følelser før du har vist at du har forstått det som er vondt.

6. Selv om du validerer, kan du fortsatt være uenig og sette grenser.

7. Alle vil bomme mange ganger, og du kan alltid reparere.

2. En god validering inneholder aldri ordet «men», fordi det tar kraften ut av det du sa først. Et eksempel: «Det er ikke rart du savner Petter, men du får nok nye venner du kan leke med.» Bytt ut men med fordi: «fordi Petter var så morsom og gøyale å leke med, og du skulle ønske han ikke måtte flytte.»

5. Prøv å unngå ord som «jeg skjønner/forstår» med mindre du er veldig sikker på at du gjør det. For treffer du ikke riktig følelse, risikerer du å få tilbake: «Det forstår du ikke.»

Kilde: psykolog Aksel Inge Sinding og psykologisk.no: Hvordan møter vi vanskelige følelser hos barn på en klok måte?

sine, kan man bruke mye tid på å gruble over fortiden, bekymre seg for fremtiden eller streve med å kjenne hva man føler og ønsker når man skal ta vanskelige valg, ifølge psykologen.

– Det å håndtere barns følelser er en krevende oppgave, og alle foreldre og barnehageansatte vil gjøre feil mange ganger. Våre egne følelser vil også kunne få oss til å gjøre eller si ting vi angreir på, forklarer Sinding.

– Samtidig får et barn helt nødvendige erfaringer av å bli misforstått, kjenne på urettferdighet og måtte håndtere ting på egen hånd. De erfarer at voksne kan gjøre dumme ting, og at de ikke alltid får det de ønsker, og det er en del av livet, sier Sinding. Det er kanskje en trøst at det synes mer utviklingsfremmende for barn at voksne bommer 70 prosent og reparerer omtrent halvparten, enn at

TÅREVÅTT: Noen gråter når de er lei seg, andre når de er glade. Sara er vant til å sette ord på både gode og vanskelige følelser.

de treffer 70 prosent når de forsøker å møte barns følelser. Det viser forskning fra den amerikanske psykologen Edward Tronick ved University of Massachusetts Boston.

SEKUNDÆRFØLELSER

Det ikke alltid følelsen vi ser, er hele bildet. Når vi strever med å forstå, tillate eller håndtere følelser, kan vi reagere med andre følelser (sekundærfølelser) på det vi egentlig kjenner på (primærfølelser). Et barn kan bli sint fordi det er lei seg eller redd, eller gråte og få skyldfølelse fordi det er sint.

– Mange er litt varsomme med å sette ord på hva de tror barnet føler, fordi de er redde for å ta feil eller gjøre det verre. Men barnet vet ofte ikke hva det føler, og trenger hjelp til å sette ord til innsiden sin. Tipp gjerne på hva barnet føler, og tipp feil. Hvis vi bommer, korrigerer gjerne barnet oss eller kommer med mer informasjon. Det at noen prøver å forstå og sette ord på det du føler, åpner samtalen, påpeker psykologen.

STERKE OG SVAKE FØLELSER

Vi har alle *grunnleggende* følelser som glede, tilfredshet, sinne, frustrasjon, frykt, tristhet og avsky.

– Hvordan barna viser følelsene, er knyttet til barnets temperament. Noen uttrykker følelsene svakt, mens andre uttrykker dem sterkt og intenst. Når vi deler positive følelser, blir disse forsterket, og når vi deler vanskelige følelser, blir disse dempet, sier professor i pedagogikk May Britt Drugli ved RKBU Midt-Norge – Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – psykisk helse og barnevern.

– Små barn trenger å få et språk for følelser. Derfor bør vi snakke om eller lese om følelser for de minste. For store barn fungerer det ofte godt å ha rollespill og snakke om følelser og hvordan vi kan vise disse, sier professoren. I tillegg har vi *komplekse* eller sosiale følelser, som misunnelse, sjalusi, skam, skyld, stolthet og flauhet. De utvikles i takt med den kognitive utviklingen og sosialiseringen i den kulturen barnet lever i. Barnet utvikler komplekse følelser i samspill med viktige personer i

«SMÅ BARN TRENGER AT DERES FØLELSER BLIR FANGET OPP OG MØTT MED AKSEPT, FOR Å KUNNE UTVIKLE SELVAKSEPT.»

sitt miljø. De er knyttet til barnets selvfølelse, som «jeg gjør alltid noe dumt», «jeg får til masse» eller «det er min skyld at hun er sint», ifølge Drugli.

– Små barn trenger at deres følelser blir fanget opp og møtt med aksept, for å kunne utvikle selvaksept. Det fremmer også en positiv hjerneutvikling, sier Drugli.

IKKE BAGATELLISER FØLELSER

Drugli forklarer at barn lærer om både egne og andres følelser på tre måter. Gjennom *responsen* de får på egne følelser, når de *observerer* hvordan andre uttrykker følelser, og gjennom *kunnskap* de får om følelser.

- Barn trenger at følelser blir tatt på

GI BARNET AKSEPT: – Det er viktig å sette ord på følelsene, slik at barnet får en bekreftelse på at følelsen er akseptert, sier professor May Britt Drugli. Foto: Frode Fossvold-Jørum

alvor og ikke bagatellisert eller devaluert, sier Drugli. Du bagatelliserer når du sier «det er da ikke noe å være redd for», og devaluerer når du sier «ingen orker å være sammen med deg når du er så sint». Hun sier det er viktig å sette ord på følelsene, slik at barnet får en bekreftelse på at følelsen er akseptert: «Nå ser jeg at du ble glad», eller «dette ble litt skummelt, jeg er sammen med deg». Barn lærer å regulere og forstå følelser av trygge og vennlige voksne som tar barn på alvor, og ikke gjennom gammeldags disiplinering, ifølge Drugli.

– Må du stoppe barnets atferd, husk å bekrefte følelsen. På den måten blir følelsen rommet, samtidig som barnet lærer noe om hvordan følelsene kan uttrykkes på en mer akseptabel måte, sier Drugli. Du kan si: «Du ble sint, det er greit. Det er ikke lov å slå. Du kan heller stampe med foten slik.»

line@utdanningsnytt.no

ANNONSE

**UNIKE OG LEKNE DESIGN
- SKREDDERSYDD FOR EN KREATIV
OG LÆRERIK BARNEHAGEHVERDAG!**

The collage features several educational and creative materials:

- Stuffed Animals and Cards:** Three stuffed animals (a brown bear, a white bear, and a smaller brown bear) are shown next to three small cards with illustrations and text: "STREK", "VASK HENDER", and "SÅLUNG".
- Circular Character Wheel:** A circular wheel divided into eight segments, each featuring a different cartoon character's face. An arrow points to one of the segments.
- Number Cards:** Three large number cards (1, 2, 3) are displayed. Each card has a corresponding animal illustration: a giraffe for the number 1, a giraffe for the number 2, and a hand for the number 3.
- Activity Cards:** Several small cards with illustrations of children playing and interacting, including one with a speech bubble saying "HVER EN HAVD".
- Alphabet Cards:** A set of cards showing the letters Aa, Bb, and Cc, each with a corresponding animal illustration (a monkey for Aa, a cow for Bb, and a lion for Cc).
- QR Code:** A QR code is located in the bottom right corner, with the text "print til barnehagefolk" (print for kindergarten people) above it.

Tema

Å møte barns
følelser

DISSE SJU FØLELSENE HAR VI

Slik kan du møte barnas følelser **på en god måte.**

TEKST: **LINE FREDHEIM STORVIK**
ILLUSTRASJON: **MADELEINE ANDERSEN**

Alle valg vi tar, er drevet av følelsene våre, ifølge psykolog Anne Hilde Vassbø Hagen. – Følelser er viktige fordi de gir oss livsviktig informasjon som hjelper oss å overleve, navigere i verden, få gode relasjoner og ta vare på oss selv, forteller Hagen. Hun er daglig leder ved Institutt for Psykologisk Rådgivning (IPR) i Bergen. IPR er Norges største kompetansemiljø innen emosjonsfokuset terapi (EFT).

VARSLER OM BEHOV

Følelsene er små varselamper som forteller at det skjer noe viktig. Følelsene gir oss informasjon, varsler oss om våre følelsesmessige behov og motiverer oss til å handle, ifølge psykologen. Ved farlige situasjoner vil deler av følelsessystemet vårt reagere lynkjapt og før vi rekker å tenke. Er barnehagen på tur og et barn løper ut i veien mens trikken kommer i full fart mot barnet, vil barnehagelæreren løpe og ta barnet i armen før hun rekker å tenke.

– Når vi har god kontakt med egne følelser, er det lett for oss å ha det bra, ta gode valg, få gode relasjoner og leve i tråd med våre verdier, sier Hagen. Undertrykker vi følelsene, blir det vanskelig å vite hva vi

MØTER FØLELSER: – Barn som blir møtt på følelsene, blir bedre på å løse egne problemer og å ta gode valg, forteller psykolog Anne Hilde Vassbø Hagen.
Foto: Cecilie Bannow

trenger, å ta gode valg og å komme oss ut av vanskelige situasjoner. Vi får det også dårligere med oss selv.

LÆRER Å LYTTETIL FØLELSENE

– Barn som blir møtt på følelsene, lærer seg å lytte til egne følelser. De blir bedre til å løse egne problemer og ta gode valg, og de blir mer empatiske, forteller psykologen. Hun har blant annet skrevet bøkene *De seks store følelsene* og *Sinte barn – sinte voksne*. Hagen sier det ikke finnes noen eksakt vitenskap om følelser, og at de i emosjonsfokuset terapi (EFT) snakker om sju grunnleggende følelser. I EFT mener de følelsene kommer før tankene, mens kognitiv psykologi er opptatt av at tankene kommer først.

– I kognitiv psykologi jobber de med å endre tankene for å få det bedre. Vi mener du kan jobbe med tankene også, men endrer du ikke følelsene, vil de dukke opp i nye uttrykk, sier Hagen. På de neste sidene gir psykologen deg en oversikt over våre sju grunnleggende følelser og hvordan du kan møte barna når de har disse følelsene.

Fakta om emosjonsfokuset terapi (EFT)

Emosjonsfokuset terapi (EFT) handler om å bli mer bevisst på følelser, skape aksept for følelser, forstå hva de signaliserer, og kunne regulere dem og lære seg å kommunisere dem på en hensiktsmessig måte.

Institutt for Psykologisk Rådgivning (IPR) i Oslo og Bergen jobber ut fra EFT.

LES MER: ipr.no

GLEDE

Glede er følelsen du får når du blir møtt på viktige behov, overkommer hindringer eller får til noe. Det er også følelsen du får når du blir beroliget hvis du er redd, eller du blir anerkjent når du føler deg dust. Barnet som er redd for å skli alene, blir glad når det klarer å skli uten hjelp. Barnet blir glad når en venn kommer tilbake til barnehagen etter å ha vært syk.

SLIK MØTER DU FØLELSEN: Når du ser at gleden og stoltheten har en spire i barnet, kan du forstørre og forsterke den. «Nå er det ikke rart du ble glad, når du fikk til å skli helt alene.» «Så godt for deg å se igjen vennen din. Du har savnet ham fordi han var borte.» Det beste tidspunktet for ros er når du ser at barnet har et stolt drag over ansiktet eller ser litt sjenert ut. Gir du ros når barnet ikke selv føler glede og stolthet, så vil det neppe ta imot.

SINNE

Sinne er en viktig følelse for at barnet skal stå opp for seg selv og si nei. Behovet for sinne kommer når barnet vil sette grenser og si ifra, eller i situasjoner der barnet blir hindret fra å nå et mål eller stoppet i en aktivitet det liker, som når barnet har det morsomt ute og må inn. Sinne er en vanlig sekundær følelse. Et barn kan slå når det egentlig savner bestefar.

SLIK MØTER DU FØLELSEN: Du kan si: «Ikke rart du ble sint når du ikke får være ute lenger, og så får du ikke bestemme selv.» Da er det mer sannsynlig at barnet blir med inn, enn hvis du går rett på sak og sier: «Kom igjen, nå skal vi inn.» De minste barna vet ikke sammenhengen mellom å bite og at det er vondt, og trenger å lære det. Da er det lurt å validere først og så si reglene. «Ikke rart du ble sint. Hun tok legoen din, så urettferdig.» Så tar du en pause og sier: «Og så er det ikke lov å slå, i stedet må du si nei eller komme til meg og si ifra.» Er du nysgjerrig på hvorfor barnet er sint, i stedet for å bli irritert på barnet, blir det trolig mer samarbeidsvillig og lettere å forstå.

Sjalusi er en sammensatt følelse, som består av frykt for å miste noe eller noen og sinne over at noen andre forsøker å ta noe eller noen barnet er glad i. Dersom et barn føler sjalusi overfor et yngre barn i barnehagen som har den samme voksne som sin foretrukne omsorgsperson, kan barnet bli sint verbalt eller fysisk fordi det vil kjempe for relasjonen. Barnet trenger da å bli møtt med forståelse for sinnet, samtidig som du setter grenser for aggressiv atferd. Når barnet blir møtt på sinne, er det lettere å få kontakt med redselen for at den voksne skal være tilgjengelig eller like glad i barnet lenger. Da har barnet behov for å bli validert i frykten og beroliget på at relasjonen kan fortsette å være nær – noe som også må vises gjennom handling. Sjalusi skiller seg fra misunnelse ved at misunnelse består av sinne og tristhet. Sinne over at noen andre har det som en selv har lyst på, og en tristhet over å savne eller ikke å ha noe en ønsker seg.

TRISTHET

Å være trist eller lei seg handler om tap av ting, hendelser, muligheter, drømmer eller personer. Barnet kan bli lei seg for at et annet barn ikke vil leke med det, eller at noen tar fra barnet leken. Barnet kan bli lei seg når det må bytte avdeling i barnehagen, fordi det betyr tap av voksne.

SLIK MØTER DU FØLELSEN: Barnet trenger trøst og nærhet, å sitte på et fang og få en klem. I stedet for å si: «Dette er ikke noe å være lei seg for», er det bedre å si: «Det er ikke rart du er lei deg. Selvfølgelig blir du trist når han ikke vil leke med deg.» Mange voksne går rett på problemløsningen («det går bra», «du er god nok») uten at barnet får lov til å ha følelsen først. Da vil barnet være mindre mottakelig for omsorg, ros, bekreftelse eller en løsning. Føler ikke barnet seg lindret i det triste, hører det ikke på beskjeder, og det vil ikke la seg avlede eller finne på en ny aktivitet.

SKAM

Skam får deg til å ville skjule deg, gjøre deg liten og signalisere til verden at du forstår at du har dummet deg ut. Et barn som slår et annet barn med en spade, vil føle skam dersom det er stort nok til at det har lært seg at det er å bryte en regel. Det er ikke sikkert skamfølelsen kommer med en gang, men kanskje når barnet ser smerten det har påført andre, eller får korreks. Skammen kommer som regel selv om den ikke er synlig for omverdenen ved første øyekast.

SLIK MØTER DU FØLELSEN: Barnet har behov for å bli en del av flokken igjen. Du kan si: «Nå lurte jeg på om du fikk en ekkel følelse i magen, fordi du vet det ikke er lov å slå, og så klarte du ikke la være.» Det er vanskelig med blikkontakt ved skam, og samtidig er det å gjenscape en vennlig blikkontakt en måte å invitere barnet tilbake i fellesskapet på. Du kan si: «Klarer du å se på meg? Alle gjør dumme ting av og til, og så kjennes det så vondt når vi gjør dumme ting.» Dersom du får signaler på at barnet kjenner seg igjen, kan du prøve på: «Kanskje det kan hjelpe å si unnskyld?» Blir barnet møtt på skammen først, er det mer sannsynlig at det vil si unnskyld. Starter du med å si «dette er ikke lov, nå går du og sier unnskyld», får ikke barnet kjent på skammen og sier unnskyld uten å mene det, eller synes synd på seg selv fordi det må si unnskyld.

IVER

Iver er en følelse som handler om engasjement og interesse. Behovet er å mestre eller lære noe. Barnet vil lese en bok, leke eller klatre over gjerdet. Blir barnet overivrig, kan det bli høylytt og forstyrre andre. Da er det ofte bedre å regulere ned følelsene, fremfor å gå rett på å sette grenser.

SLIK MØTER DU FØLELSEN: Du kan si: «Nå ble det så kjekt at stemmen din har fått maks volum, jeg tror det er fordi du koser deg sånn.» Da roer ofte barnet seg litt ned av seg selv. Får barn kritikk for å være for ivrig, kan de føle skam. Be dem heller ta en pause eller skru ned stemmen. Skjer det ingen endring hos barnet, kan du si: «Nå blir den høye stemmen forstyrrende for andre, nå vil jeg du skal ta en pause, og så går du og jeg og leser en bok.»

REDSEL

Å være redd er den viktigste følelsen for å få oss til å overleve. Jo mindre redd barnet er, jo mer risikofølelse har det. Barnets temperament bestemmer også om det føler noe sterkt eller lite. Barnet kan for eksempel være redd for å være med i leken.

Angst er en sekundær følelse. Kanskje har barnet erfaringer som gjør at det har fått en overdreven frykt for noe, fordi det ikke fikk hjelp med trisheten det følte. Det kan være at bestevennen har flyttet, eller at det har mistet et kjæledyr. Sekundære følelser handler om å beskytte seg selv. De er ikke unormale å ha, men kan være vanskelige å forstå.

SLIK MØTER DU FØLELSEN: Barn trenger å føle seg trygg, bli beroliget eller komme i sikkerhet, enten det er en reell eller ikke reell frykt. Slår et barn et annet barn, må du først ta vekk barnet slik at det ikke blir skadet (reell). Så kan du validere følelsene og betrygge barnet: «Ikke rart du ble redd, det var veldig skummelt. Jeg skal passe på at det er noen i rommet når dere to er der.» Er barnet redd for å bli med i leken, kan du si: «Ikke rart du er redd for å bli med i leken, fordi jeg lurte på om du er redd for at de andre ikke skal la deg få være med eller si noe dumt til deg?»

AVSKY

Avsky er følelsen du får når du synes noe er ekkelt eller vil ha noe bort. Det kan være mat du ikke liker, eller at det lukter bæsje. Et barn kan føle avsky fordi et annet barn har tatt seg på klærne etter å ha tatt seg på rumpa si.

SLIK MØTER DU FØLELSEN: Har et barn gjort noe ekkelt, kan det være skamfullt å validere det foran andre, så snakk med det alene. «Vet du hva, når han tar hånden på rumpa si og så tar på klærne etterpå, er det ikke rart du synes det er ekkelt.» Til barnet som har gjort det, kan du si: «Jeg tror du har lyst å leke med Kari, og så er det vanskelig å vite hva du skal gjøre for å bli med. Det at du tar deg på rumpa, er kanskje et forsøk på å bli med i leken?»

Treffer du barnets følelser når du validerer, vil det ofte nikke eller si ja. Blir det stille, så vet du ikke om du har truffet. Da kan du si: «Nei, slik er det ikke, jeg tok kanskje helt feil, kan jeg forsøke å gjette igjen?»

- Vi må fortsatt sette grenser

Barne- og ungdomspsykiater Henriette K. Sandven mener vi skal forstå barns følelser, **men at det ikke må gå så langt at vi unngår å sette grenser.**

TEKST: KJERSTI SALVESEN
ILLUSTRASJONSFOTO: ADOBE STOCK

Vi lar nok ofte være å sette grenser fordi det medfører ubehag, og det å «kun» validere følelser er nok en strategi som passer mange av dagens foreldre godt, sier barnepsykiater Henriette K. Sandven. Å validere betyr å bekrefte og møte både positive og vanskelige følelser hos barn.

VIL FIKSE BARNAS PROBLEMER

Barnepsykiateren tror det at dagens foreldre kan gi barna det de trenger materielt sett, men har mindre tid med dem – og kanskje mer dårlig samvittighet enn forrige generasjon, gjør at mange kompenserer.

– Nærmest på impuls ønsker vi å fikse problemene deres raskt. Det kan gå på bekostning av grensesetting, sier Sandven. Hun jobber som overlege ved BUP Oslo Syd ved Oslo universitetssykehus. BUP er barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk.

LIVET ER IKKE PERFEKT

Barnepsykiateren mener det er viktig å forstå barns følelser, men at det å sette grenser er like viktig. Hun er opptatt av å formidle at livet ikke er perfekt – og at barn må lære å håndtere stress, press, kriser og motgang.

– Det er en slags muskel som må trenes opp. Det å bli eksponert for – og å takle dette, kan bidra til at barn blir mer robuste og utvikler mer motstandsdyktighet (resiliens). Det kan

SETTE GRENSE: – Det er dumt hvis vi ikke setter grenser fordi vi tror barna våre vil reagere. Det er litt av poenget ved å sette grenser, sier barne- og ungdomspsykiater Henriette K. Sandven.

også føre til at barna føler de får mer kontroll, utvikler selvstendighet og får et bedre selvilde, sier barnepsykiateren. Sandven er opptatt av at vi bør ha forventninger og krav til barna.

– Når barn opplever motgang, bør vi vise dem at vi forstår at det gjør vondt. Men den treningen det innebærer å finne ut av det, trenger de selv. Gjennom å håndtere kriser, som ofte øker i antall og alvorlighetsgrad opp gjennom livet, legges sten på sten i barnets utvikling av robusthet og konflikthåndteringsevne, sier hun.

NORMALE REAKSJONER

Barnepsykiateren sier det er fint og normalt å ha følelsesmessige reaksjoner ved grensesetting.

– Det er dumt hvis vi ikke setter grenser fordi vi tror barna våre vil reagere. Det er litt av poenget ved å sette grenser. Følelser og hukommelse er knyttet sammen. Det gjør at vi husker bedre episoder med mye følelser, sier hun. Sandven mener fornuftig grensesetting kan gi god læring.

– Det å forstå at verden ikke til enhver tid kan rigges rundt en selv, vil kunne gjøre barn bedre rustet for arbeidslivet, for eksempel, sier hun. Sandven peker også på barnets rett til medbestemmelse.

– Begrepet kan misforstås som at barnet bestemmer. Det er blitt relativt vanlig å fleipe med at barnet er «sjefen» i huset, men jeg tenker det ligger et alvor bak, sier barnepsykiateren.

godkommunikasjon@gmail.com

Tema
Å møte barns følelser

OVERLEGE: Barne- og ungdomspsykiater Henriette K. Sandven er opptatt av å formidle at livet ikke er perfekt – og at barn må lære å takle stress, press, kriser og motgang. Foto: privat

**«NÅR BARN
OPPLEVER
MOTGANG, BØR
VI VISE DEM
AT VI FORSTÅR
AT DET GJØR
VOND.»**

Tema

Å møte barns
følelser

1. HVA GJØR DEG GLAD?

– Jeg blir glad når jeg får saftis. Da får jeg lyst til å løpe. Jeg er ofte glad. TV gjør meg glad. Mamma gjør meg også glad. Og så blir jeg glad når jeg leker i barnehagen.
FLORA SVENAEUS-TANGERUD (5)

– Jeg blir glad når jeg får lov til å spille på iPad på en hverdag. Når jeg ikke krasjer i ting og vinner.
ALBERT EILERTSEN (5)

– Når jeg møter venner i barnehagen. Det føles fint i hjertet.
SARA EVELINA HUSEBY (5)

– Jeg blir glad når jeg får pølser. Det er favorittmaten min. I går var vennen min Sverre på besøk. Da ble jeg glad. Vi lekte med biler og cruiseskipet mitt. Og så latet vi som en dinosaur var en robot som angrep mennesker. Det var kult og skummelt.
IVER HAGEN (5)

Sånn føles det for meg

Vi har spurt fem barn i Solstad barnehage om hvordan **det føles** å være glad, redd, sint, lei seg, sjalu og skamfull.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: CHARLOTTE E. WIIG

2. HVA GJØR DEG SINT?

– Jeg blir sint når de voksne sier at jeg får lov til å gjøre noe – og så får jeg ikke lov likevel.

ALBERT EILERTSEN (5)

– Jeg blir sint når jeg ikke får det jeg vil. Da kjeder jeg meg. I stad ble jeg sint fordi en ødela puslespillet mitt. Jeg kjente at han ikke var noe snill. Han likte ikke at jeg puslet fortere enn han.

IVER HAGEN (5)

– Jeg blir sint når noen tar fra meg noe i barnehagen. Da sier jeg ifra til de voksne. Hjemme blir jeg sint når jeg ikke får lov til å se på TV.

FLORA SVENAEUS-TANGERUD (5)

– Jeg blir sint hvis noen slår.

SARA EVELINA HUSEBY (5)

3. HVA GJØR DEG LEI DEG OG TRIST?

– Jeg blir lei meg hvis jeg ikke får være med på leken. Det er trist å være utenfor.

SARA EVELINA HUSEBY

– Jeg blir lei meg i barnehagen av og til. Da får jeg trøst – og det er fint.

FLORA SVENAEUS-TANGERUD (5)

– Jeg blir lei meg når noen gjør noe jeg ikke liker. Og når noen går forbi meg uten å si noe. Det skjedde i dag og kjentes ikke bra. Men jeg kan glede meg til maten etterpå. Jeg har med hjemmelaget bolle.

ALBERT EILERTSEN (5)

– Jeg blir lei meg når noen slår eller klorer. Da føler jeg meg kaldere og går bort. Og så trøster jeg meg selv.

SIGNE SØLVBERG (5)

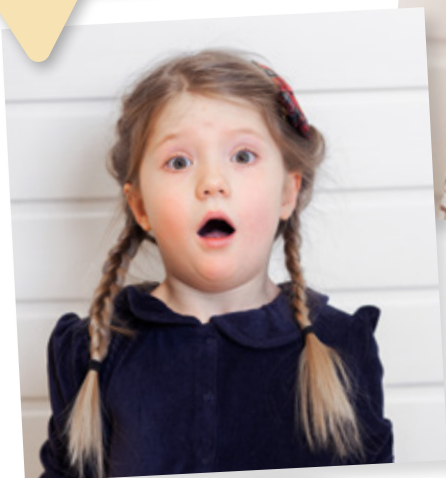
4. HVA GJØR DEG REDD?

– Jeg blir redd i mørket. Da vil jeg ikke se. Jeg vil lukke øynene, men vil se likevel for å finne veien ut. Jeg vil helst vente til det blir lyst sånn at mamma og pappa kan finne meg.

IVER HAGEN (5)

– Jeg er redd for giftige ting – sånn som slanger. Jeg tør å se slanger hvis de er bak et gjerde, men vil ikke være nær dem siden jeg er redd for giften.

SIGNE SØLVBERG (5)

– Jeg blir redd hvis det er mørkt. I går var jeg ute i mørket med Julie. Da skrek vi.

SARA EVELINA HUSEBY (5)

– Jeg blir redd hvis noen skremmer meg. Da gjemmer jeg meg bak gardinen og står der lenge. Lillebroren min pleier å løpe og skremme meg. Jeg skremmer han også.

FLORA SVENAEUS-TANGERUD (5)

5. HAR DU VÆRT SJALU?

– Jeg har aldri vært sjalu. Det er en dum følelse.

ALBERT EILERTSEN (5)

– Det er ikke fint å være sjalu. Jeg var sjalu da noen hadde med seg kake i barnehagen.

FLORA SVENAEUS-TANGERUD (5)

– Jeg har vært sjenert, og det er nesten det samme som å være sjalu.

IVER HAGEN (5)

– Jeg ble sjalu da broren min fikk en pakke. Jeg fikk ikke. Det var dumt, men han fikk jo bare et lim.

SIGNE SØLVBERG (5)

6. VET DU HVA SKAM ER?

– Jeg slo broren min en gang. Det føltes dumt. Jeg sa unnskyld etterpå.

SIGNE SØLVBERG (5)

– Det er ikke bra med skam. Da vil jeg trøste.

ALBERT EILERTSEN (5)

– Det er å gjøre noe dumt, og det har skjedd en gang. Jeg sa noe jeg egentlig ikke skulle. Etterpå tenkte jeg at jeg ikke skulle sagt det, men jeg orker nesten ikke å si hva jeg sa.

IVER HAGEN (5)

ÅRET ER 1976: Hedda Kise er 3 år og husker hun synes det var skummelt å bli fotografert i barnehagen på Solbakken i København. De ansatte la et puslespill hun likte, foran henne for å muntre henne opp, men Hedda ga ikke bort et smil.

Barnehagelæreren gjorde Hedda trygg

Hedda Kise var sjenert og engstelig i barnehagen. **En barnehagelærer hjalp henne å håndtere følelsene.** Det tror Hedda la grunnlaget for selvfølelsen hennes.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: CHARLOTTE E. WIIG OG PRIVAT

Jeg hadde ikke turt å gå i barnehagen om det ikke hadde vært for en av de voksne som jobbet der, sier tidligere programleder i TV2 Hedda Kise (50). I dag er Hedda lederutvikler, foredragsholder og billedkunstner.

TRYGGHET I DET UTRYGGE

For drøyt 45 år siden gikk Hedda i deltidsbarnehage i København mens foreldrene studerte

der. I barnehagen gikk det fire seksåringer som Hedda syntes var veldig skumle.

– De hadde mistet tenner. Jeg skjønte ikke at de var midt i tannfellingsalderen, og syntes de så sjørøveraktige ut. Jeg tenkte at de var for rampete og slemme til å gå på skolen. De hadde nok blitt avvist der og måtte modnes litt til i barnehagen, trodde jeg, sier Hedda.

– Jeg var reelt redd, men min trygghet – i det utrygge – var en ung, nyutdannet kvinne som jobbet der. På bildene jeg har av henne, ser hun ut som hun er rundt 25. Hun hadde store 70-talls «uglebriller» og mørkt, halvlengt hår og pleide å gå i kordfløyelsbukser med sleng, minnes Hedda.

Den ansatte, som Hedda ikke kan huske navnet på, var oppmerksom når Hedda følte seg

**«HVIS VI ØNSKER AT
MENNESKER SKAL
UTVIKLE SEG OG
LÆRE, TRENGER DE
PSYKOLOGISK
TRYGGHET. VI
MÅ RETT OG
SLETT BEHANDLE
HVERANDRE UNIKT.»**

FIKK TRYGGHET: Tidligere TV2-programleder Hedda Kise tror barnehagelæreren som hjalp henne med å takle utrygghet i barnehagen, var med på å legge grunnlaget for at hun kunne elske seg selv senere i livet, også i de periodene hun har hatt det vanskelig.

FORELDRENE

VISSTE: – Barnehagelæreren var så oppmerksom på meg at jeg tenker at moren min må ha pratet med henne, sier Hedda.

utrygg, som da alle barna satt ved langbordet og spiste.

– Hun var ofte ved siden av meg, og det føltes trygt å holde hånden hennes. Jeg vet ikke om jeg fortalte henne at jeg var redd. Jeg var både sjenert og stolt. Redd for å innrømme svakhet, redd for å bli avvist, forteller Hedda.

ALLE HAR ULIKE BEHOV

Foreldrene til Hedda visste at hun var redd.

– Barnehagelæreren var så oppmerksom på meg at jeg tenker at moren min må ha pratet med henne. Det at hun brydde seg og så meg, ga meg en følelse av særbehandling og at hun ville meg vel, forteller Hedda. Hun tar i dag master i spill og ledelse ved Handelshøyskolen BI – og mener at alle mennesker har ulike behov og terskler for å føle seg sett, hørt og anerkjent.

– Dette gjelder barn også. Det er som om vi snakker om barn som noe annet enn voksne, men det er grunnleggende helt likt, sier Hedda. Hun mener at vi er så ulike at vi ikke kan putte mennesker i bås.

– Hvis vi ønsker at mennesker skal utvikle seg og lære, trenger de psykologisk trygghet. Vi må rett og slett behandle hverandre unikt: «Fintune» oss inn, sier Hedda, som er firebarnsmor og har to bonusbarn i tillegg.

GRUNNLAGET FOR Å ELSKE SEG SELV

Hedda sier at psykiater Harry Stack Sullivan allerede i 1946 sa at mennesket har like mange personligheter som det har relasjoner.

– Vi viser ulike sider av oss selv i forskjellige settinger – og det kommer ofte an på hvor mye psykologisk trygghet vi har der vi befinner oss. I en barnehage avhenger barnas psykologiske trygghet av ledelsen og de andre voksne, sier hun. I Heddas tilfelle var det den ene voksne som ga Hedda den tryggheten.

– Det hun gjorde, ga meg et godt grunnlag og var viktig for utviklingen av selvfølelsen og egenverdien min. Når jeg har hatt det vanskelig senere, har jeg stått stødig på fundamentet som ble lagt da, sier Hedda. For henne var det viktig at et menneske som ikke var familie, anerkjente væremåten, tankene og følelsene hennes.

– Hun hadde respekt for behovene mine og ga meg den omsorgen jeg trengte i barnehagen. Jeg tror hun var med på å legge grunnlaget for at jeg kunne elske meg selv senere i livet, også i de periodene jeg ikke har fått den anerkjennelsen og omsorgen jeg trenger, sier Hedda.

– JEG BLE «VANSKELIG»

Da familien flyttet til Norge, begynte Hedda i en ny barnehage.

– Det opplevdes kaotisk, og jeg opplevde at de voksne ikke fikk med seg hva som skjedde. Jeg var mye alene og utrygg. Den følelsen gjorde at jeg gråt mye og ble «vanskelig». Det var nok ikke så lett for de andre å bli kjent med meg, sier Hedda, som fortalte foreldrene at hun ikke turte å være der mer. De var selvstendig næringsdrivende, og Hedda fikk være hjemme med dem.

– Det at jeg gikk lite i barnehagen, var nok et handikap, men å tvinge meg ville vært skadelig. Det beste er nok om barnehagen kunne ha tilrettelagt slik at jeg kunne ha vært der noe, sier Hedda.

Hun understreker at barn er like forskjellige som voksne.

– Jeg synes ofte at folk diskuterer omsorg for barn ut fra hva som ville vært best for dem selv som barn. Da må vi huske at barn er forskjellige og trenger ulik oppfølging for å bli trygge og realisere potensialet sitt, sier Hedda.

godkommunikasjon@gmail.com

**«JEG TROR
HUN VAR MED
PÅ Å LEGGE
GRUNNLAGET
FOR AT JEG
KUNNE ELSKE
MEG SELV
SENERE I
LIVET.»**

Foreldre overvurderer barna

Foreldre tror fireåringenes forståelse av følelser **ligger på nivå med en sjuåring**, viser studie.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK

91 prosent av foreldrene overvurderte barna sine og trodde i gjennomsnitt at fireåringene forsto følelser på nivå med sjuåringer, viser studien *Tidlig trygg i Trondheim*.

– Det overrasket meg at det var så mye som tre års forskjell. Noen foreldre traff bedre enn andre, men jeg tror det er lett å overvurdere barn, fordi mange er verbalt gode i språk når de er fire år. Selv om barn uttrykker og snakker om følelser, betyr ikke det at de forstår alle aspekter ved følelser ennå, sier førsteamanuensis Silja Berg Kårstad ved Regionalt kunnskaps-senter for barn og unge- psykisk helse og barnevern i Midt-Norge. Hun er en av forskerne bak studien og har forsket på barns forståelse av følelser.

RELEVANT FOR BARNEHAGEANSATTE

Det var, ifølge studien, ingen sammenheng mellom psykiske vansker da barna var fire år og at foreldrene overvurderte barnas følelser. Høy utdanning hos foreldre hadde heller ikke noe å si for hvor gode foreldrene var på å gjette hva barna forsto av følelser.

– Foreldre som overvurderer barnet, kan lett strekke barnet lenger enn det barnet mentalt er moden for. Det kan skape trøbbel i samspill og kommunikasjon om det er et stort språk mellom det barn kan, og det foreldrene tror de kan, sier Kårstad. Hun er også psykologspesialist ved BUP på barneklubben på St. Olavs hospital. Barn begynner å sette ord på følelsene fra de er rundt to til tre år. Det er ikke sikkert de sier at de er glade, men at det er *artig*, og de bruker andre ord enn følelsesordene, ifølge Kårstad. Hos små barn uten språk må du være oppmerksom på barnets lyder, gråt og ansiktsuttrykk for sult, smerte og sutring. Noen barn blir fort ferdige med vanskelige følelser, mens andre trenger lengre tid. Noen stille og forsiktige barn trenger også hjelp til å få mer intensitet i følelsene sine, slik at de får uttrykt sine behov, ifølge Kårstad. Hun sier studien kan være relevant for barnehageansatte.

Tema
Å møte barns
følelser

FORSKER: – Det er ikke alltid vi vet hva vi skal si eller gjøre når barna er veldig sinte. Ofte reagerer vi på atferden uten å møte følelsen, sier førsteamanuensis Silja Berg Kårstad ved RKBU Midt-Norge. Foto: Frode Fossvold Jørum

– Feedback fra ansatte som jobber i barnehagen er at det ikke alltid er like lett å vite hvilket nivå barna er på, sier Kårstad, som mener det bør forskes mer på å forstå barns følelser i barnehagen.

VOKSNES FØLELSER

Kårstad mener alle som jobber med barn, bør ha opplæring i barns emosjonelle kompetanse og hva det betyr i praksis. Hun sier det kan være lurt å være klar over hvor god du selv er til å sette ord på egne følelser, og om det er følelser du har et vanskelig forhold til, som du helst unngår.

– Det er ikke alltid vi vet hva vi skal si eller gjøre når barna er veldig sinte eller lei seg. Vi kan som voksne bli stressa i situasjonen og reagere med eget sinne eller frustrasjon, eller kun blir opptatt av selve atferden til barnet. Da glemmer vi å utforske det som ligger under atferden, altså følelsen. Og under hver følelse ligger også et behov, som å få trøst når barnet er lei seg, sier Kårstad.

Forskning viser at barn med god emosjonell kompetanse gjør det bedre

på skolen og er gode til å danne vennskap med andre barn. Emosjonell kompetanse er barns evne til å forstå, uttrykke og regulere følelser. Har barnet god sosial kompetanse, har det også lettere for å forstå andres følelser, ifølge Kårstad.

– Barns emosjonelle kompetanse henger sammen med psykisk helse. Mye av det barn strever med, handler om at de unngår ting på grunn av ubehagelige følelser, eller har veldig sterke følelser som kan skape vansker i sosiale relasjoner. Tristhet kan for eksempel over tid bli til en depresjon, sier Kårstad. Hun holder kurs i emosjonsfokusert ferdighetstrening for foreldre (EFST) basert på emosjonsfokusert terapi. EFST har mye til felles med for eksempel Circle of Security (COS).

Barn emosjonelle kompetanse

**Barns emosjonelle kompetanse:
Hva burde voksne vite?**

[www.youtube.com/
watch?v=p5APHe4ZOFI](http://www.youtube.com/watch?v=p5APHe4ZOFI)

**Hvordan møter du barn og unge
med ubehagelige følelser?**

[www.youtube.com/
watch?v=JSBTHIDOMSA](http://www.youtube.com/watch?v=JSBTHIDOMSA)

Les mer:

www.ntnu.no/tidlig-trygg

line@utdanningsnytt.no

FORBUDTE FØLELSER:

– Hadde noen hjulpet meg med å sette ord på følelsene, tror jeg det ville gitt meg trygghet og en opplevelse av verdighet, forteller Caroline Omberg, som ikke ble møtt på alle sine følelser i barnehagen.

– De voksne anerkjente bare halve skalaen av følelser

I dag brenner Caroline M. Omberg
for å snakke om følelser. **Det er det
en helt spesiell grunn til.**

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: CHARLOTTE E. WIIG

Som liten opplevde Caroline M. Omberg at bekymring, sinne og å være lei seg ikke var populære følelser hos de voksne i barnehagen. I dag brenner hun for at voksne skal ha tid til å være i øyeblikkene med barna.

– Det holder ikke å bare snakke om følelser i samlingsstunden, sier Caroline Marita Omberg (38). Hun er grunnskolelærer med master i profesjonsrettet pedagogikk, der hun fordyppet seg i det emosjonelle aspektet ved lærerrollen.

– Jeg hadde verken tilknytningsvansker eller alvorlige utviklingstraumer som barn. Likevel var det mange ting jeg var redd for – og som bekymret meg i barnehagen. Som alle barn ville jeg hatt glede og nytte av å bli møtt av voksne med en varm, trygg og nysgjerrig tilnærming til barns atferd og følelser, sier Caroline.

UPOPULÆRE FØLELSER

Som barn kunne Caroline lett kjenne det i kroppen når noe var vanskelig.

– Redsel, sinne og bekymring er ikke populære følelser hos barn. De voksne i barnehagen responderte gjerne ved å overse eller avlede når barna hadde sånne følelser. Voksne på 80-tallet trodde, og noen tror fortsatt, at hvis vi setter barna på andre tanker, så går de vanskelige fø-

lelsene over, sier Caroline. Selv var hun redd for å gå på do i barnehagen, samt for å svare eller synge feil i samlingsstund. Og spesielt engstelig var Caroline for strenge voksne. Ingen av de ansatte visste at Caroline var redd.

– «Å late som ingenting» var kuren for det meste, sier hun.

OPPLEVELSE AV Å «VÆRE FEIL»

– Å ikke bli møtt på følelsene gikk på bekostning av selvrespekt og egenkjærlighet. Det ga meg en opplevelse av å «være feil». En varm og trygg voksen, som var nysgjerrig og støttende, kunne gjort en stor forskjell, tror jeg. Hun opplevde at følelser ikke ble ansett som en ressurs, snarere som noe problematisk – med mindre det var glade følelser.

– Det var som om de voksne bare anerkjente halve skalaen av følelser. Jeg var mye alene med følelsene mine.

Caroline kommer på én ansatt i barnehagen, Karianne, som ga uttrykk for at hun likte barna.

– Jeg minnes følelsen av at hun likte meg. Det føltes godt, forteller Caroline.

FØLELSEN AV VERDIGHET

Caroline er overbevist om at hun kunne lært mye om seg selv og om relasjoner dersom de

BLE IKKE SETT: – Å ikke bli møtt på følelsene ga meg en opplevelse av å «være feil», forteller Caroline Omberg om tiden i barnehagen.

**«VOKSNE PÅ
80-TALLET
TRODDE, OG
NOEN TROR
FORTSATT, AT
HVIS VI SETTER
BARNA PÅ
ANDRE TANKER,
SÅ GÅR DE
VANSKELIGE
FØLELSENE
OVER.»**

UTDANNET LÆRER:

– All forskning viser at det å møte barns følelsesliv på en god måte gir mulighet for enorm utvikling og relasjonsbygging, sier Caroline Omberg. Hun har studert det emosjonelle aspektet ved lærerrollen.

re grad av selvrespekt og egenkjærlighet, sier Caroline.

Hun er overbevist om at følelser vi ikke får lov til å kjenne på, sette ord på og dele, i lengden kan bli direkte helseskadelige for oss. Caroline sier hun gjerne vil slå et slag for den traumeinformerte barnehagen, der de voksne er bevisste sin egen evne til å spre varme og trygghet, gi anerkjennelse og bidra til utvikling av resiliens (psykologisk motstandskraft) og robuste barn.

– Både traumeforskningen, pedagogikken og psykologien viser at det å møte barns følelsesliv på en god måte gir mulighet for enorm utvikling, kontakt og relasjonsbygging, sier hun og legger til viktigheten av at ansatte på jobb får tid til å møte barna i øyeblikkene. I Omberg sin masteroppgave, *Kjærlighet og emosjonelt arbeid i grunnskolen*, kom det frem at det er minst like viktig å ha emosjonelt overskudd som kompetanse om følelser. Hun tror det samme kan være tilfellet i barnehagen.

– Trivsel, opplevelser av mestring og nok tid og mennesker på jobb gir emosjonelt overskudd. Det igjen gir bedre relasjoner og kan starte en positiv, selvforsterkende spiral, sier Omberg.

line@utdanningsnytt.no

«DET HOLDER IKKE Å BARE SNAKKE OM FØLELSER I SAMLINGSSTUNDEN.»

voksne i barnehagen hadde brydd seg genuint om barnas følelsesliv.

– Hadde noen hjulpet meg med å sette ord på følelsene – og vist at de syntes det var greit at disse følelsene fantes, tror jeg det ville gitt meg trygghet og en opplevelse av verdighet som jeg lengtet etter. Jeg tror faktisk det ville gjort meg i stand til å navigere i livet med stør-

ANNONSE

Hurra! Første steg er Årets fagblad

FØRSTE
STEG

Barnehagelærere viktig for barns forståelse av følelser

Tema
Å møte barns
følelser

Barn som har en god relasjon til barnehagelæreren, **blir bedre til å forstå følelser enn barn som har en dårlig relasjon**, viser en ny studie.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK

Barn som hadde en god relasjon til barnehagelæreren da de var fire år, hadde en bedre utvikling av sin emosjonsforståelse enn de som ikke hadde en god relasjon til barnehagelæreren, viser en ny studie fra *Tidlig Trygg i Trondheim*.

– Den relasjonen som barnehageansatte klarer å få, blir med barna inn i skolegangen. Barn som har en god relasjon til en barnehagelærer, blir bedre til å forstå egne og andres følelser, sier førsteamanuensis Nina Jakhelln Laugen ved Institutt for psykologi ved NTNU. Hun er spesialist i klinisk samfunnspsykologi og en av forskerne bak studien *The Development of Emotion Understanding in Children: The Importance of Parents, Teachers, and Peers*.

Studien er nylig publisert i det amerikanske tidsskriftet *Developmental Psychology*.

BARNET VÅGER MER

Forskeren sier at det kan virke som at jo eldre barna er, jo viktigere er relasjonen til pedagogen for barnets emosjonsforståelse. Relasjonen barna hadde til læreren da de var seks år, hadde mye å bety for barnas forståelse av følelser da de var åtte år, viser studien der 1000 barn deltok.

– Selv om foreldrene er viktige i lang tid, blir andre relasjoner også viktige for barna, sier Laugen. En god relasjon er viktig for at barnet skal ha det bra og utvikle seg, ifølge forskeren. Bakgrunnen for studien er at det finnes lite forskning på barns relasjon til andre voksne enn foreldrene – som lærere i barnehage og skole.

– Hva betyr det å ha en god relasjon i praksis?

– Et barn som har en god relasjon til en barnehagelærer, vil be om støtte når det trenger det. Et barn som føler seg trygg på at det får støtte av en voksen, vil sannsynligvis våge mer, forteller forskeren. Det kan være å ta initiativ til lek selv om barnet er redd for det.

– Hvis barnet ikke har en god relasjon til en voksen, kan det blir fryktelig skummelt å oppleve store følelser. Det kan bety at barnet trekker seg unna leken, fordi barnet ikke er trygg på at det blir hjulpet når følelsene kommer. Da kan barnet gå glipp av læring, sier Laugen.

HJELPE BARN Å FORSTÅ

– En god relasjon handler om å akseptere og vise at du forstår barnets følelser, sier Laugen. Det handler også om å hjelpe barnet til å håndtere følelsene, slik at barnet føler seg trygg.

– Barna tilbringer mye tid i barneha-

FORSKER: – Vår studie viser at en god relasjon til barnehagelæreren har stor betydning for barns forståelse av følelser, sier førsteamanuensis Nina Jakhelln Laugen ved Institutt for psykologi ved NTNU. FOTO: Elin Iversen / NTNU

gen, og da har det veldig stor betydning hva de opplever rundt det å snakke om følelser, sier forskeren. Hun sier det er viktig for barna å ha en voksen i nærheten når de opplever store følelser.

– Det kan bli skremmende for barnet når det ikke vet hva følelsen handler om. Barnet trenger en voksen som kan sette ord på følelsene, slik at barnet forstår hva som skjer når det blir sint eller lei seg, sier forskeren. Hun sier det er viktig å vise barna hvor normalt og fint det er å vise følelser.

– Det er bra å lære barna å skille følelsen og *atferden* knyttet til følelsen. Det er lov å være sint, men barnet har ikke lov å slå, forteller forskeren. Hun sier barna kan få mye gratis læring i barnehagen, fordi de observerer andre. Vi tror ofte at så fort barna er gode til å snakke, så er de også gode på å forstå følelser, ifølge forskeren.

– Barn kan ha et stort ordforråd og likevel ikke vite hva klumpen i magen handler om. Vi spør ofte: Hvorfor er du lei deg? Det er ikke sikkert barnet vet det selv, og da kan vi hjelpe barnet med å sette ord på og forsøke å forstå hva som skjedde, sier Laugen.

line@utdanningsnytt.no

Fakta om studien

Studien *The Development of Emotion Understanding in Children: The Importance of Parents, Teachers, and Peers* (2023) er del av forskningsprosjektet *Tidlig trygg i Trondheim*.

Studien har undersøkt hva barns relasjon til foreldre, lærere og venner betyr for barns utvikling og forståelse av følelser.

Rundt 1000 barn mellom 4 og 8 år og deres foreldre har deltatt i studien, som har pågått over fire år.

Barnehagelærere og lærere har svart på spørreskjema, og barna har fortalt om sine relasjoner til venner.

Forskerne fant ingen sammenheng mellom det barnet sa om sin relasjon til venner, og barns forståelse av følelser.

Les mer:

ntnu.no/tidlig-trygg

doi.org/http://dx.doi.org/10.1037/dev0001627

– Barnehagelærere må være bevisst sine egne følelser

Caroline M. Omberg mener studentene under utdanningen **må lære å kjenne på sine egne vanskelige følelser** for å kunne møte barnas følelser.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK OG KJERSTI SALVESEN FOTO: CHARLOTTE E. WIIG

Dyktige barnehagelærere redder verden, litt hver dag. Likevel er det for tilfeldig hvor disse finnes. Jeg mener at vi som skal jobbe med barn, slipper litt for lett igjennom utdanningen vår. Vi blir ikke utfordret nok til en profesjonell emosjonell egenutvikling, sier grunnskolelærer med master i pedagogikk Caroline Marita Omberg. Hun har master i det emosjonelle aspektet ved lærerrollen.

TØR IKKE UTFORDRE STUDENTENE

Hun opplever at de fleste fagfolk er enige om at emosjonell og relasjonell kompetanse er verdifullt og en forutsetning for et godt arbeid med barn.

– Likevel er det få høyskoleprofessorer som tør å utfordre studentene til å jobbe med egne emosjonelle mønstre ved å kjenne på vonde eller undertrykte følelser, sier Omberg.

Hun mener en slik bevisstgjøring er helt nødvendig for å være en god emosjonell veileder for barna.

Omberg er også utdannet EQ-terapeut og har videreutdanning i blant annet kommunikasjon med barn og unge, og relasjoner og læring i et traumesensitivt perspektiv.

– Formen på dagens forelesning er ikke egnet for å kjenne på egne følelser og å dele disse med hverandre, svarer Omberg. Hun

mener at lærerutdanningene mangler et «rom» der studentene kan dele og reflektere rundt egne barndomsopplevelser og emosjonelle erfaringer i trygge fellesskap.

GODT Å VÆRE SÅRBAR

– Når vi opplever hvor godt det er å være sårbar og bli møtt av empatiske medmennesker som ikke dømmer, skjer det noe med oss. Erfaringen gjør at vi kan endre måten vi møter andre på. Jeg er overbevist om at det å leve seg inn i hverandres historier er en mer effektiv måte å utvikle empati og emosjonell

«DET ER FÅ HØYSKOLEPROFESSORER SOM TØR Å UTFORDRE STUDENTENE TIL Å JOBBE MED EGNE EMOSJONELLE MØNSTRE VED Å KJENNE PÅ VONDE FØLELSER.»

kompetanse på enn å lese en artikkel om tilknytningsteori eller emosjonsveiledning alene.

– Blir man bevisst på at i min barndom var ikke sinne lov, og at man derfor reagerer på sinte barn, så kan det gjøre at man blir mindre fordømmende, mener Omberg.

– Mange opplever at følelser er privat, og at det ikke passer inn i en akademisk setting, men når vi arbeider med barn, må vi møte følelser. Vi må tørre å dra med følelser inn i et akademisk miljø, og da er det viktig at det ledes av gode fagfolk, sier Omberg. Hun mener det er like viktig å dele emosjonelle utfordringer fra praksisperioden som andre erfaringer.

– Noen kan for eksempel bli trigget av privilegerte og smarte jenter fordi de selv er oppdratt til å være ydmyk og beskjeden. Er vi åpne om slike tabuer som hvilken type

FØRSTELEKTOR:

– Mange synes det er enklere å være sammen med barn når de er glade og nysgjerrige enn når de er sinte eller lei seg, sier Charlotte U. Johannessen ved barnehagelærerutdanningen ved OsloMet. Foto: Fred Arne Wergeland

SNACK OM FØLELSER: – Det å leve seg inn i hverandres historier er en mer effektiv måte å utvikle empati og emosjonell kompetanse på enn å lese en artikkel om tilknytningsteori alene, sier Caroline Omberg.

atferd som trigger oss, så kan vi frigjøre oss fra mønsteret og klare å møte barna på en klokere måte, sier Omberg.

MÅ JOBBE MED EGNE FØLELSER

Førstelektor i pedagogikk ved barnehagelærerutdanningen ved OsloMet Charlotte U. Johannessen er enig i at det er viktig å jobbe med følelser, og sier at hun jobber en del med dette i undervisningen.

– Vi har utviklet tematikken *Barn i vanskelige livssituasjoner*, som studentene har i andre og tredje klasse. Det handler om vold, overgrep og omsorgssvikt – og hvordan studentene skal ta inn over seg det de får vite, og å utvikle sin handlingskompetanse i møte med sårbare barn og foreldre. Her er arbeid med egen refleksjon en forutsetning, sier Johannessen. Som foreleser åpner Johannessen opp for at det er ulike følelser som vil trigge oss voksne.

– Mange synes det er enklere å være sammen med barn når de er glade, ivrige, motiverte og nysgjerrige, enn når de er sinte, lei seg, utagerende eller trekker seg tilbake, sier førstelektoren. Hun er selv åpen med studentene om hvilke følelser hun synes det er enkelt å møte hos barn – og hvilke som er utfordrende.

– Det er naturlig og nødvendig å jobbe med sine egne følelser. Dette arbeidet skal de selv lede når de blir pedagogiske ledere, sier hun. Johannessen pleier å si til studentene at ingen blir utlært under utdanningen.

– Vi må være bevisste på våre egne erfaringer og hva vi trenger å øve oss på i relasjon med barn, kolleger og foreldre, sier Johannessen. Hun tilbyr studentene å ta kontakt om de trenger å snakke mer med noen, og henviser til helsetjenesten ved OsloMet når det er behov for det.

line@utdanningsnytt.no

Da ansatte ble klar over egne følelser, skjedde det noe

Ansatte som bevisst jobber med EQ i barnehagen, **opplever større jobbmestring og roligere barn**, viser ny studie.

TEKST OG FOTO: LINE FREDHEIM STORVIK

Ansatte som blir kjent med egne følelser og forstår egne følelser bedre, opplever at de også forstår og ser barnas følelser bedre, viser en studie fra OsloMet om emosjonell intelligens (EQ) i barnehagen.

– Ansatte forteller hvordan de har fått økt mestring i rollen som barnehagelærere, fordi de blir kjent med seg selv og egne følelser og hvordan de selv er i møte med andre mennesker, forteller barnehagelærer Aam Rosmo. Studien er en del av hennes mastergrad om EQ i barnehagen og betydningen av at personalet møter barn på alle følelser, også de vanskelige.

KLARER SKILLE FØLELSER

Undersøkelsen er gjort blant sju barnehagelærere fra ulike barnehager på Østlandet. Kun en av dem jobber i en EQ-barnehage, men alle jobber bevisst når det gjelder å møte barns følelser og reflektere over egne følelser. Ansatte i studien forteller at de klarer å skille mer mellom stress og det som skjer her og nå. Gråter barnet, forstår de at det ikke nødvendigvis er deres oppgave å gjøre barnet tilfreds igjen. De forstår at det ikke trenger å handle om at de selv ikke gjør en god nok jobb, men at barnet trenger å gråte, og at de bare kan ta barnet på fanget og trøste.

VIKTIG: – Et av de viktigste mobbeforebyggende tiltak barnehagen har, er ansatte med godt utviklet emosjonell intelligens, sier rektor Nina Smedbakken Marthinsen ved EQ Institute. Foto: John Andresen

– Det at de har blitt klar over egne følelser, gjør at de opplever større mestring i egen rolle, og at det er mindre krevende å jobbe i barnehage fordi de håndterer arbeidsdagen bedre enn de har gjort, sier Rosmo.

VOND ERKJENNELSE

De ansatte opplever seg selv som mer tilstedeværende og roligere i møte med barna, og at de har større tillit til barna. De er mer bevisst egne fordommer og har fått et nytt barnesyn, der de er mindre autoritære og mer åpne og anerkjennende.

– De ser på barnet som et likeverdig individ. Du ville aldri ropt og sagt «slutt, det gjør du ikke» til en kollega. Nå blir de ansatte bevisst på hvor ofte de faktisk sier slike ting, og har skjønnet at det ikke er en måte å invitere til samtale med barn på. Det gjør vondt å erkjenne, forteller Rosmo. De ansatte har begynt å stille mer åpne spørsmål som «hva skjedde nå» eller «hva var det du tenkte?». Vil et barn ikke sitte ved bordet, sier de ikke lenger «alle skal sitte», men for eksempel: «Jeg vil at du skal sitte når vi spiser. Hvis du vil leke, så kan du gjøre det etterpå.»

– Nå anerkjenner de barnet som ikke vil sitte, i stedet for å tenke at barnet er umulig, forteller Rosmo.

ROLIGERE BARN

Barnehagelærerne beklager også overfor barna hvis de gjør feil, som «nå var jeg for rask», «nå var jeg for brå» eller «det så jeg ikke». En barnehagelærer forteller at hun ble utrygg i møte med et utagerende barn som slo, sparket og kom med stygge kommentarer. Før kunne

hun si «stopp, ikke gjør det» og ta barnet ut av gruppen for å beskytte andre barn. Da hun forsto at hun ble stresset og redd av barnet, og at barnet trengte omsorg og kjærighet, begynte hun å spørre barnet «kan jeg hjelpe deg, hva skjedde?». Da roet barnet seg fortere, og hun fikk bedre kontakt med det.

– Barnehagelærere som jobber med EQ-konseptet, opplever at barn som har strevd sosialt og emosjonelt, fungerer bedre. Det er bedre kommunikasjon mellom barna og større ro i gruppen. Barn som er utrygge ved levering, roer seg fortere og klarer i større grad å uttrykke følelser og behov, forteller Rosmo. Hun har tidligere jobbet i en EQ-barnehage og er kjent med EQ Institute (EQI) i Oslo, men hennes studie har ingen tilknytning til instituttet.

– Jeg stiller meg kritisk til at barnehagestyrere velger en EQ-sertifisering av sine barnehager uten at det foreligger barnehagefaglig teori i sertifiseringen. Barnehagelærere plikter å bruke profesjonelt skjønn, også i møte med EQ-konseptet, sier Rosmo. Målet er å få forskning på EQ-konseptet, fordi det ikke finnes noen studie om emosjonell intelligens knyttet direkte til barnehager i Norge.

GLAD FOR FORSKNINGEN

Rektor Nina Smedbakken Marthinsen ved

NY FORSKNING: – Det at barnehageansatte har blitt klar over egne følelser, gjør at de opplever større mestring i egen rolle, og at det er mindre krevende å jobbe i barnehage, sier Aam Rosmo, som har undersøkt betydningen av kunnskap om EQ i barnehagen.

**«NÅ
ANERKJENNER
DE BARNET
SOM IKKE VIL
SITTE, I STEDET
FOR Å TENKE
AT BARNET ER
UMULIG.»**

EQ Institute sier hun ikke har lest masteroppgaven ennå, men ønsker all forskning på EQ velkommen. Instituttet har sertifisert elleve barnehager i Norge som EQ-barnehager.

– Mitt inntrykk er at barnehagestyrere som velger EQ-sertifisering av sin barnehage, er godt forankret i barnehagefaglig teori og tilknytningsteori, sier Marthinsen. Hun sier ansatte med godt utviklet EQ er et av de viktigste tiltakene for å forebygge mobbing.

– De har lettere for å forstå bakgrunnen for barns atferd og komme frem til hensiktsmessige tiltak for å støtte barnets ulike behov, sier Marthinsen. EQ Institute er ingen pedagogisk retning, men er opptatt av den enkeltes evne til å gjenkjenne, forstå og håndtere egne og andres følelser, ifølge Marthinsen. Det betyr også å være bevisst på at egne, ubevisste følelsesmønstre ikke overføres til barna.

– Vi vet at EQ feilaktig kan tolkes som en pedagogisk tilnærming som er så opptatt av å forstå barnet, at frykten for å være autoritær fører til mangel på grenser. EQ handler ikke kun om å anerkjenne egne og andres følelser, men også å ivareta egne og felleskapets grenser og behov, sier Marthinsen.

line@utdanningsnytt.no

Derfor skal du ikke avvise barnas følelser

Blir ikke barna møtt på følelsene av den voksne, så vil de etter hvert slutte å vise sine egne følelser.

TEKST: KJERSTI SALVESEN

En av måtene vi blir oss selv på, er gjennom å speile oss i andre. Barn trenger presis speiling i andre personer for å forstå sine egne følelser. De har behov for å føle seg forstått – og for å føle seg forståelige, sier psykolog Peder Kjøs, som også er forfatter, skribent i VG og kjent fra NRK-programmet *Jeg mot meg*.

FØLELSER OG TILKNYTNING

De første årene spiller barnets følelser hovedrollen i livet, ifølge barnevernspedagog og tilknytningsterapeut Heine Vestvik, som har skrevet flere foreldrebøker, blant andre *Den lille følelsesboka*.

– Følelsene spiller hovedrollen når barnet skal oppfatte verden, men også når det gjelder å utvikle nære og trygge relasjoner, det vi kaller for å utvikle tilknytning. Følelsene er selve inngangsporten til barnets verden, sier Vestvik. Når barnet føler seg sett og hørt følelsesmessig av sin(e) omsorgsperson(er), knytter barnet seg til disse, ifølge Vestvik.

ULIKE BARN: Noen barn har god kontakt med følelsene fra naturens side. For andre, som er sårbare fra naturens side, er det vanskeligere å få grep, forteller psykolog. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

Slik kan du møte barns følelser

- 1. Aerkjenn barnets følelse** ved å speile den tilbake (men ikke like sterkt som barnets følelse) sånn at det høres ut som du forstår følelsen for barnet. Du kan for eksempel si: «Jeg ser at dette gjør deg sint.»
- 2. Vær i følelsen sammen med barnet.** Ikke gå for fort videre. Barnet trenger å føle seg følt! Du kan for eksempel spørre: «Blir du sint når hun tar fra deg leken?» Og du kan si: «Jeg blir også sint når noen tar tingene jeg holder på med.»
- 3. Hjelp barnet med å sette ord på følelsen,** også selv om barnet ikke kan snakke ennå. Hvis det er sinne som er følelsen det handler om, kan dere snakke om hva det innebærer å være sint. Noen skriker, andre slår eller sparker, noen gråter.
- 4. Undersøk om du skal hjelpe barnet** med å løse problemet (som utløste følelsene), eller om det klarer å løse det selv. Spør om barnet vil ha hjelp av deg til å løse utfordringen – eller om barnet vil ordne opp selv.

Kilde: tilknytningsterapeut Heine Vestvik

– Det er gjennom tilknytning barnet lærer å forstå og regulere egne følelser. Dette er kanskje den mest grunnleggende ferdigheten vi alle trenger å lære oss for å fungere godt sammen med andre, sier Vestvik.

UNNGÅ Å LATTELLIGGJØRE

– *Hvordan kan vi best møte barns følelser i praksis?*

– Ved å ofte benevne barnas følelser og akseptere dem. Sett ord på det du ser og hører – og spør for å kunne gå videre inn i følelsene: «Hva er du lei deg for?» Unngå å avvise eller å latterliggjøre barns følelser. Det kan påvirke selvtiliten. Barnet som opplever

«FOR BARN SOM IKKE BLIR MØTT OG FORSTÅTT, KAN DET BLI VANSKELIG Å FÅ EN ORDENTLIG FORSTÅELSE AV SEG SELV.»

PSYKOLOG: Peder Kjøs sier barnehagelærerne bør være oppmerksomme på de sensitive barna. – Alle barn er ikke like og trenger det samme, påpeker han.
FOTO: Håkon Jørgensen

TILKNYTNINGS-TERAPEUT: Heine Vestvik sier at et barn som opplever å bli avvist eller ydmyket følelsesmessig, vil kunne få problemer med å forstå sine egne følelser.
Foto: privat

å bli avvist eller ydmyket følelsesmessig, vil kunne få problemer med å forstå sine egne følelser. Som voksne er det også viktig å snakke med barna om våre følelser. Det kan være å fortelle barnet dersom du er lei deg for noe – og sett ord på det når noe eller noen gjør deg glad. Barn trenger å forstå både egne og andres følelser, svarer Kjøs.

Ingen av oss klarer, ifølge Vestvik, alltid å møte barnet på følelser, og det er heller ikke meningen.

– Gjennom voksnes utilstrekkelighet blir barna også forberedt på det virkelige sosiale livet – der en blir overhørt, ignorert, overkjørt eller på andre måter avvist jevnlig, sier Vestvik. Men er det slik at barnet i hovedregel ikke blir møtt på følelsene av den voksne, så vil barnet etter hvert slutte å vise sine følelser. Forskning viser at barnet da som regel vil overdrive eller underdrive sine følelser, og at barnet kan bli vanskelig å få kontakt med, ifølge Vestvik.

– Det viktigste er likevel at barnet opplever at du jevnlig gir det følelsen av å bli møtt på sine følelser, sier Vestvik.

FREMME FOR SEG SELV

– Hva er konsekvensene av ikke å møte barnas følelser?

– For barn som ikke blir møtt og forstått, kan det bli vanskelig å få en ordentlig forståelse av seg selv og relasjonene sine til andre. Resultatet kan bli et menneske som blir fremmed for seg selv, og som synes at verden rundt er uforståelig og mystisk, sier Kjøs.

– Hvor mye eller lite skal til for at et barn føler seg forstått?

– Vi er født med ulikt temperament og utgangspunkt for dannelsen av personligheten. Noen barn har god kontakt med følelsene fra

naturens side. For andre, som er sårbare fra naturens side, er det vanskeligere å få grep. Enkelte har mye negativ affekt og er ikke så følelsesmessig stabile. Disse kan trenge mer hjelp, svarer Kjøs. Han oppfordrer barnehageansatte til å være oppmerksomme på de sensitive barna – og på at det ikke er et godt utgangspunkt å tenke at alle barn er like og trenger det samme.

godkommunikasjon@gmail.com

ANNONSE

Ledige stillinger innen
barnehage, skole,
høyere utdanning og
annen undervisning.
På ett sted.

Tidligere
lærerjobb.no
er nå en del av
Utdanningsnytt

UTDANNINGSNYTT STILLINGER

Annonsekontakt:

Astrid Olsen i HS Media

E-post: utdanning@hsmedia.no

Telefon: 478 29 023

EQ er en av fremtidens viktigste egenskaper

Suksesskriteriene i samfunnet har vært å skape mer. Nå handler det om å ha det bedre. Da er EQ en viktig egenskap, ifølge fremtidsforsker.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK OG KJERSTI SALVESEN FOTO: ADOBE STOCK

FREMTIDSFORSKER:

– I dag ser vi mange barn som er som vulkanutbrudd: fulle av følelser. Det skal vi være glade for, sier fremtidsforsker Anne Skare Nielsen. Foto: Stine Heilmann

Den danske fremtidsforskeren Anne Skare Nielsen mener at EQ er en av fremtidens viktigste egenskaper.

– Det skjer et paradigmeskifte der vi bytter ut suksesskriteriene i samfunnet. Frem til nå har det handlet om å skape mer. Nå går vi fra mer til bedre – og da kreves det EQ, sier Nielsen, som får støtte av Forbes Magazine. Det anerkjente amerikanske finansmagasinet har også EQ på topp som fremtidens viktigste lederegenskap.

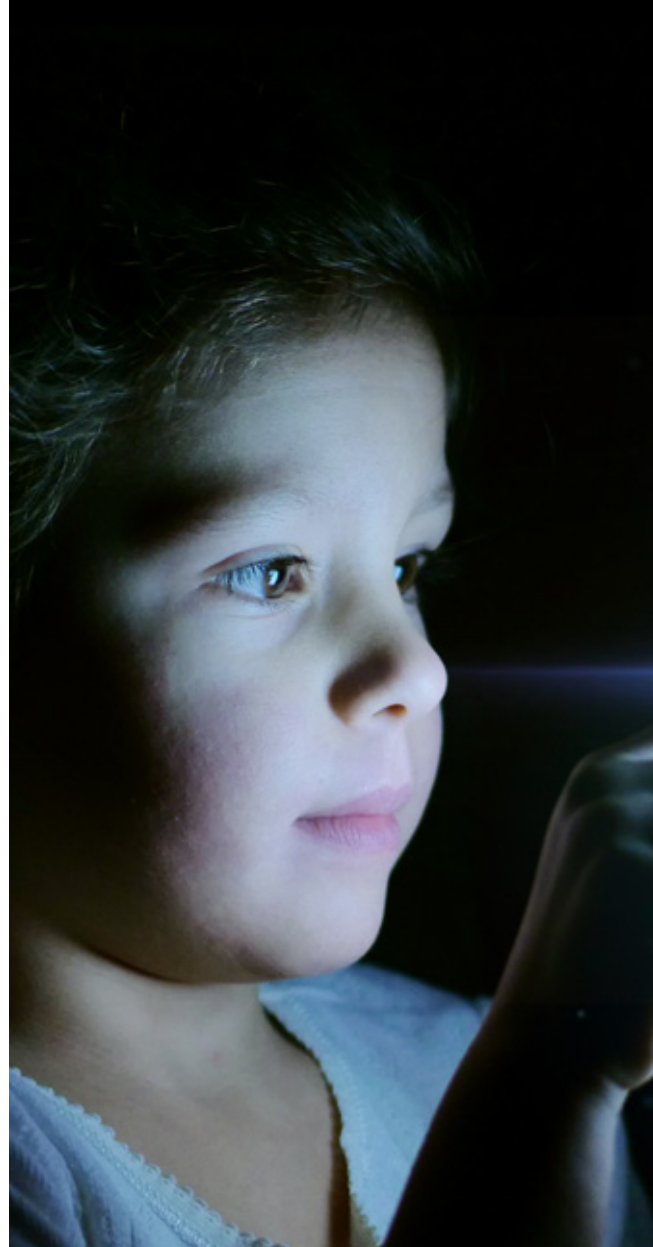
TENKE SELV

Dagens voksne har vokst opp med et søkelys på å skaffe fysiske goder, der en jobb er noe du får, ikke noe du skaper selv. Vi bruker tid på jobb og får utbetalt lønn.

– Mennesker har hatt en grunnleggende tro på at livet er hardt. Det handler om å ta seg sammen, og det er ikke plass til «snowflakes» i samfunnet. Om du ikke tåler det harde presset, må du finne deg en annen jobb, forklarer Nielsen. Ifølge forskeren vil livet fremover bli mindre hardt, men vanskeligere fordi vi skal gjøre det bedre.

– I fremtiden vil det ikke være en sti vi kan følge, der alt er mulig bare vi presser oss nok. Når livet er vanskelig, er det fordi vi ikke helt

«I GENERASJONER HAR VI TENKT AT FØLELSER IKKE KAN BRUKES TIL NOE. VI HAR LAGT LOKK PÅ DEM, OG MANGE VOKSNE MENNESKER HAR UFORLØSTE TRAUMER.»

vet hva vi skal gjøre. Da må vi stille spørsmål og tenke selv. Vi får bruk for EQ, sier Nielsen.

UFORLØSTE FØLELSER

– I generasjoner har vi tenkt at følelser ikke kan brukes til noe. Vi har lagt lokk på dem, og mange voksne mennesker har uforløste traumer, sier hun og legger til at mange skammer seg. Skammen har bygget seg opp gjennom generasjoner, ifølge Nielsen.

– Vi har fokusert på å skape en verden som «fungerer fysisk», men som ikke nødvendigvis er en god verden å være i psykisk, sier hun.

– I dag ser vi mange barn som er som vulkanutbrudd: fulle av følelser. Det skal vi være glade for, sier Nielsen. Hun mener skandinaviske pedagoger blir stadig bedre til å håndtere barns følelser.

– Det handler ikke om å romme alle følelser, men om å bekrefte at det er greit å føle det du

FREMTIDENS EGENSKAP:

Emosjonell intelligens (EQ) handler om menneskers evne til å oppfatte, forstå og håndtere egne og andres følelser. En egenskap som blir viktig i fremtiden, ifølge forsker.

Dette er EQ

EQ betyr emosjonell intelligens og handler om menneskers evne til å oppfatte, forstå og håndtere egne og andres følelser.

Begrepet ble lansert i 1990 av forskerne John Mayer og Peter Salovey.

EQ ble presentert som et nytt, revolusjonerende begrep i det psykologiske fagfeltet.

Forsker Daniel Goleman omtaler EQ som indremenneskelig intelligens. Vi har to bevissthetssinn: et som tenker og et som føler. Det rasjonelle og det emosjonelle sinnet er to selvstendige evner, men de klarer likevel å samarbeide.

Kilder: studie.no, eqi.no og behandler.no

føler. Pedagogene lærer dessuten barna å navigere etter følelsene, sier Nielsen.

FREMTIDENS SUPERHELTER

Empater, mennesker med høy EQ, kan kjenne hva andre føler.

– Empater føler ansvar for å bidra og vil skape et bedre samfunn. De ser helst at alle vinner og ingen taper, og er tilbøyelige til å utsette seg selv. For dem er det viktigst at andre har det godt. Man skal passe på seg selv om man er empat, sier Nielsen. «Ta deg sammen»-generasjonen ser på empatene som sensitive og svake, men vi vil i fremtiden se på dem som sansesterke, ifølge forskeren. Hun definerer selv empatene som fremtidens superhelter.

GRUNNLAG FOR ALL UTVIKLING

May Britt Drugli håper EQ blir en av fremtidens viktigste egenskaper.

– Emosjonell utvikling legger grunnlag for annen utvikling og må tas på det største alvor, sier Drugli.

Hun er professor i pedagogikk ved RKBU Midt-Norge Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – psykisk helse og barnevern. Å klare å regulere egne følelser og atferd er viktig for at barna skal fungere sosialt og være i stand til å lære.

– Har ikke barn emosjonell utvikling på plass, blir de sårbare, sier professoren. Forskning på traumer og omsorgssvikt viser at barn som ikke er møtt på sine emosjonelle behov, ofte strever.

– Emosjonell kompetanse utvikles gravis i barnehagealder og får stor betydning for lek, sosial kompetanse, læring og kognitiv utvikling, påpeker Drugli.

line@utdanningsnytt.no

FORSKER: – Emosjonell utvikling legger grunnlag for annen utvikling og må tas på det største alvor, sier professor May Britt Drugli, som forsker på barnehagebarn.

Foto: Frode Fossvold-Jørum

Mitt barnehageminne

Rudy Claes (56)

frilansskuespiller – og
produsent og skuespiller ved
Det Norske Mikroteatret

Fra: Oslo

Bor i: Oslo

Familie: mamma
til Aurora (26)

Aktuell med: «Perfekte
Fremmede», som settes
opp ved Det Norske
Mikroteatret i en leilighet
på Grünerløkka i Oslo

IKKE UFEILBARLIG: Rudy
tror det er klokt å lære dagens
barn at det er menneskelig å
gjøre feil.

SOSIAL JENTE: Rudy fikk gode
venner og til med sin første
kjæreste i barnehagen.

Rudy fikk sitt første KYSS I BARNEHAGEN

Skuespiller Rudy Claes **opplevde sin første forelskelse i barnehagen.** Hun husker ennå hvor de kysset første gang.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: KHOA DANG DO OG PRIVAT

Det er over 50 år siden. Rudy Claes husker det likevel godt: den kriblende følelsen som den aller første forelskelsen gir.

– Det var i Pynten barnehage på Lambertseter i Oslo. Jeg husker at vi kysset – og til og med HVOR vi kysset. Det var ved vinduet, sier Rudy Claes (56).

Hvem det var, husker hun imidlertid ikke med sikkerhet.

– Jeg tror det må ha vært Errol eller Stein, sier hun med et smil.

Rudy gikk først i Pynten barnehage – og deretter Marmorberget barnehage, som også lå på Lambertseter. Oslo-jenta begynte i barnehage da hun var to år gammel.

VEPS PÅ BRØDSKIVEN

I løpet av de drøyt 50 årene som har gått, er det mye som har blitt glemt, men noen episoder sitter fortsatt klistret til hukommelsen. Hvem som jobbet der, husker ikke Rudy lengre. Men bildet av en halvspist brødskive med en halv veps på, sitter fortsatt klistret til netthinnen.

– Vi satt ute og spiste formiddagsmat. En av guttene på min avdeling hadde leverpostei på brødskiven. Det landet en veps på brødskiven hans uten at han så det. Han endte opp med å spise en halv veps, sier Rudy og ler.

– *Gikk det bra med ham?*

– Ja, det gikk fint. Ettersom jeg husket spiste han ikke halen, men forparten, sier Rudy.

PØLSEBOD OM SOMMEREN

Rudy husker at hun likte å pusle med ting i barnehagen.

– Innendørs likte jeg å legge puslespill, lage papirdukker og sette sammen ting. Ute klatret og turnet jeg rundt på klatrestenger, og om vinteren elsket jeg å lage snøhuler og engler i snøen, sier Rudy.

Hun har også gode minner fra at de lekte pølsebod om

sommeren, der kongler var pølser, blader var lomper – og barnåler var stekt løk.

Rudy husker ikke så mange av vennene fra barnehagen, bortsett fra Errol, gutten som muligens ga henne det første kysset – og Pål.

– Pål vokste jeg opp sammen med, og vi fulgte hverandre frem til vi var russ på Hartvig Nissen skole, sier hun.

TRYGGE RAMMER

Rudy minnes at hun likte seg i begge barnehagene. Hun opplevde at det var trygge og gode omgivelser.

– Jeg var et sosialt barn og fikk lett venner, sier Rudy.

De sang mye i barnehagen, noe Rudy alltid har vært glad i. Men utover det var det ikke utpreget fokus på musikk,

dans og drama, så Rudy vil ikke tillegge barnehagen æren for yrkesveien hun senere valgte.

ENGASJERTE VOKSNE

Da Rudy skulle velge barnehage til sin egen datter, Aurora, var hun opptatt av at det skulle være et trygt og godt sted. Rudy ville

at faglig dyktige og engasjerte mennesker skulle ta seg av datteren.

– Min venninne hadde barn i Fagerborg menighetsbarnehage i Oslo og anbefalte denne varmt. Vår familie er ikke religiøs, men dette var ikke noe premiss for inntak. Det viktigste for meg var at de formidlet gode medmenneskelige verdier, og religiøsiteten var aldri påtrengende eller misjonerende, sier hun.

Rudy mener det viktigste vi kan gi barna våre, er egenverdi, grensesetting, toleranse og respekt for andre mennesker, uavhengig av hudfarge og etnisitet.

– Dessuten tror jeg det er klokt å vise barna at det er menneskelig å gjøre feil. Gjerne gjennom å vise til egne feil – og å ha en åpen dialog med dem, sier hun.

godkommunikasjon@gmail.com

«Jeg husker at
vi kysset – og
til og med HVOR
vi kysset.»

Lekelyst

Vinduskarmen kan bli en fantasifantastisk møteplass dersom du gjør den om til barnas helt eget lysbyggeri. Byggeriet blir aller finest der sola skinner rett inn gjennom vinduet. Finn fram byggeelementer som kan spille med lyset, og plasser dem fristende og tilgjengelig nære vinduet. Barna kan stable og konstruere med materialet i karmen, slik de synes blir finest.

Dersom du ønsker å utvide plassen for lysbyggeriet, setter du et bord eller platå inntil karmen.

Lysbyggeri i vinduskarmen

Lag en møteplass der barna kan bygge med sollyset og skape fargeglade stemninger i rommet. Kanskje finner dere regnbuen som gjemmer seg i strålene?

Trude Anette Brendeland

trubrende@hotmail.com

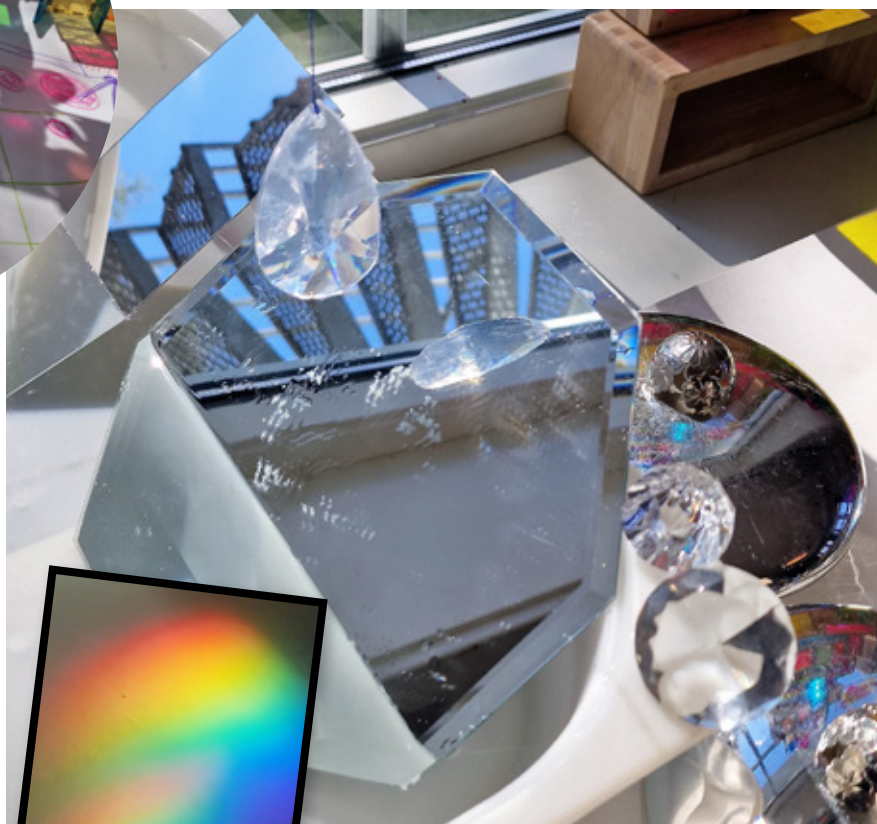
Barnehagelærer, forfatter og foredragsholder som står bak fantasifantasten.no. Hun jobber i Eventyrhuset lekeverksted i samarbeid med Fantoft gård Sammen-barnehage i Bergen. Hun gir deg ideer og inspirasjon til hvordan du kan lage spennende lekemuligheter ved hjelp av lys og skygge.

Barna kan være med å lage elementer til lysbyggeriet selv. Barna kan få ideer og inspirasjon til lek med lyset ved å se bilder fra kirkevinduer og glassmalerier fra hele verden. Brusflasker fylt med vann og konditorfarge fungerer utmerket til bygging i sollyset. En annen idé er å male gjennomsiktige plastflasker med vindusmaling. Du kan også lage elementer av cellofan, fjær, eller fargerike skyr-lokk som du fester til treklosser. Et sikkerhetsråd: Sørg for at elementene dere tilfører, ikke samler lyset i en skarp forstørrelsesglass-effekt.

Legg et tegneark på golvet, eller på bordet bak glassbyggeriet, og la barna fortsette sine kreative prosesser i det fargerike lyset. Her kan de tegne i kombinasjon med effekter, skygger og lysende fargefelt fra vinduet.

La barna oppdage at lyset fra sola ikke bare har en farge, men at alle fargene gemmer seg der, men man må lokke dem fram med prismer eller speil. Heng opp prismer fra en gammel lysekrone, eller bruk «diananter» i plast. En sikker måte å lokke regnbuen fram på er å gjøre et eksperiment med speil og vann. Plasser en beholder med vann i karmen slik at solen treffer den. Deretter legger dere et speil halvveis ned i vannet og blikket slik at strålene treffer på skrå. Du vil da se mange små regnbuer i taket, der de svever rundt som magiske feer på oppdrag.

Får flere saker om ansatte som krenker barn

Foreldreutvalget for barnehager får stadig flere henvendelser som handler om barn som føler seg utrygge i barnehagen. **En tredjedel av sakene er om ansatte som krenker barn.**

TEKST: KJERSTI SALVESEN

Foreldreutvalget for barnehager (FUB) kan fortelle om jenta som ikke fikk trøst når hun slo seg i barnehagen. De ansatte begrunnet det med at barnet måtte lære seg å kontrollere følelsene sine. Jenta fortalte foreldrene at noen hadde slått henne hardt i magen, og hun hadde blåmerker og skrubbsår som de ansatte ikke kunne forklare. Denne erfaringen er ikke unik.

EN TREDJEDEL ER OM ANSATTE

I 2022 opplevde FUB en klar vekst i henvendelser om utestenging, vold og trakassering i barnehagen. En tredjedel av henvendelsene handler om ansatte som krenker barn. Antall henvendelser til FUB økte fra 223 til 262 mellom 2021 og 2022.

– Det har vært en tydelig økning av saker som handler om at barn ikke føler seg trygge i barnehagen. Antallet steg med over 30 prosent fra 2021 til 2022. Økningen er enda tydeligere om vi tar med 2020. Da fikk vi bare 17 henvendelser om temaet, sier leder Einar Olav Larsen i FUB.

Han tror økningen kan skyldes at den nye loven om aktivitetsplikt fra 2021 begynner å bli mer kjent. Larsen er svært positiv til at Venstre-nestleder Abid Raja nå er åpen for å gjøre en

endring i loven slik at barnehagebarn får rett til å klage til en uavhengig instans, slik som skolebarn, dersom de føler seg krenket.

TOÅRING STENGT INNE

FUB har også fått en henvendelse som handler om barnehageansatte som fysisk skilte en toåring fra de andre barna bak en stol, en puff og to reoler. Gutten satt på gulvet og gråt høyt. En mor som skulle levere barnet sitt, ble stående for å se an situasjonen. De to ansatte i rommet reagerte ikke, så moren gikk bort til barnet som var stengt inne. Da skal de ansatte skal ha bedt henne om ikke å bry seg, fordi det handlet om trass – og at barnet hadde prøvd å stjele en leke fra en annen.

– Nå kan vi peke på at ansatte har plikt, ifølge barnehageloven, til å ta tak i slike situasjoner, sier Larsen. Foreldrene ringer FUB når de ikke får løst saken i kommunen de bor i.

SENIORRÅDGIVER:
Rune Gulbrandsen hos Barneombudet sier at barnehagebarn bør få den samme retten som skolebarna til å klage til statsforvalteren om de opplever å bli krenket av ansatte.
Foto: Barneombudet

FUB-LEDER: Einar Olav Larsen sier at mange foreldre er fortvilet over at det ikke finnes en nøytral klageinstans når barna deres blir dårlig behandlet i barnehagen. Foto: privat

GIR RÅD: Mobbeombudet i Vestland, Aina Drage (t.v.) og Hildegunn Hodneland, sier at mange ansatte tar kontakt fordi de er bekymret for barn som ikke har det bra i barnehagen. Foto: Ann Kristin Solhaug Hauge

– Vi skulle gjerne ha rådet foreldrene til å ta saken til en nøytral part, men slik loven er utformet for barnehagebarn i dag, går ikke det. Det finnes ingen klageinstans, slik skolebarn har, sier Larsen.

KASTET STEIN PÅ BARNET

FUB er også kjent med en sak der et barn ble utsatt for steinkasting, dytting og klyping i barnehagen. Moren tok tidlig kontakt med barnehagen, som lovte å følge med. Likevel fortsatte plagingen, og moren tok etter hvert kontakt med barnehemyndigheten i kommunen, som oppfordret henne til å holde saken på et lavt nivå. Moren fortsatte å ta opp sine bekymringer med barnehagen uten at det hjalp, og etter tre år ble moren anbefalt av barnehemyndigheten i kommunen å klage på barnehagen. Da fikk hun beskjed om at det hadde gått for lang tid siden problemene oppsto, til at kommunen kunne behandle klagen.

– Denne saken viser behovet for å kunne klage direkte til statsforvalteren i saker som gjelder barnehagebarn, mener leder Einar Olav Larsen i Foreldreutvalget for barnehager (FUB).

BURDE HATT DET BESTE VERNET

Seniorrådgiver Rune Gulbrandsen hos Barneom-

budet sier at barnehagebarn bør få den samme retten som skolebarna, og at det er viktig for rettssikkerheten at det er mulig å klage til statsforvalteren.

– Uten en slik rett står barn og foreldre svakt om ikke barnehagen oppfyller pliktene sine, sier han. Gulbrandsen mener barnehagebarn har et minst like stort behov for vern som de eldre barna, fordi de er avhengige av voksne og i mindre grad kan si fra om de blir utsatt for krenkelser.

– De yngste barna burde gjennom sin sårbarhet hatt det beste vernet, fastslår han.

Mobbeombudene får fortsatt flest henvendelser som gjelder skole, men tallene for barnehage øker. Mobbeombudet i Vestland, Aina Drage og Hildegunn Hodneland, sier at det er flest ansatte som tar kontakt. De lurer på om det kan bety at ansatte tenker at barnehagene ikke er trygge nok, eller at de ikke har kapasitet til å håndtere sakene.

– Vi får et økende antall henvendelser som gjelder ansatte som krenker barn, sier Drage. Mobbeombudet mener barnehagebarn bør ha krav på bedre klagemuligheter.

– Barna er prisgitt de voksne, sier Hodneland.

godkommunikasjon@gmail.com

Aktuelt Barnehageansatte som krenker barn

Åpen for lovendring for barnehagebarn

Elever som opplever å bli krenket av læreren, kan klage til statsforvalteren. Barnehagebarn har ikke denne rettigheten. **Storingspolitiker Abid Raja er åpen for å endre loven.**

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: STORTINGET

LETTERE Å KLAGE: – Vi vil at alle barn skal ha bedre klagemuligheter enn i dag, sier Abid Raja (V) i Utdannings- og forskningskomiteen.

Barnehagebarn og foreldrenes rett til å klage på krenkende oppførsel fra ansatte er begrenset. De kan klage til kommunen, som også er barnehageeier. Dermed er faren for ulik behandling større. Venstre-nestleder og medlem i Utdannings- og forskningskomiteen Abid Raja sier at vi må spørre oss selv om vi er flinke nok til å ivareta barns grunnleggende rettighet til å bli hørt i særlovverket.

VIL BEDRE BARNES KLAGEMULIGHETER

– Bør det en lovendring til slik at barnehagebarn får samme rettigheter som skolebarn?

– Venstre er åpen for å gjøre en slik endring i loven, men da må regjeringen ta initiativ til å legge frem forslag om endringer. Det er viktig at vi klarer å balansere barns og foreldrenes klagerett med ønsket om ikke å byråkratisere barnehagen og ta oppmerksomhet vekk fra det systematiske arbeidet med å sikre alle barn et godt miljø i barnehagen, svarer Raja. I forslaget til ny barnelov skal terskelen for å bli hørt senkes, slik at det vil være enklere for barnehagebarn å si sin mening, ifølge Raja.

– Vi vil at alle barn skal ha bedre klagemuligheter enn i dag. Vi har derfor fått gjennomslag for å starte et arbeid med å bedre

alle nasjonale klagemuligheter for barn, svarer Raja.

IKKE GOD NOK RETTSSIKKERHET

En av fem barnehagesaker som mobbeombudene får, handler om at ansatte krenker barn, viser Første steg sin undersøkelse i nummer 1 2022. I temasaken om barnehageansatte som krenker barn, fortalte pedagogiske ledere om gutten som fikk kjeft fordi han tisset i bukse, og barn som ble tvunget til å spise maten sin. Turid Nese fortalte også om hvordan krenkelsene i barnehagen har preget henne i over 30 år.

Leder av utdanningskomiteen på Stortinget Hege Bae Nyholt er utdannet barnevernspedagog med etterutdanning i barnehagepedagogikk. Hun har jobbet 17 år som barnehagelærer og mener at barns rettssikkerhet ikke er godt nok ivaretatt. Nyholt opplever at barnehagen har en annen status enn skolen.

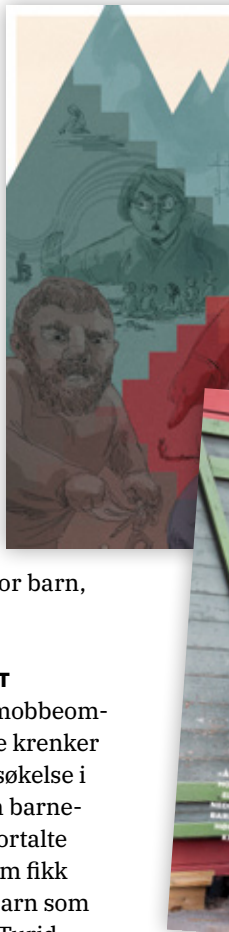
– Det har vært fokusert altfor lite på at det både foregår mobbing mellom barn i barnehagen – og mobbing og krenkelser fra de voksne, sier Nyholt.

– SVÆRT ALVORLIGE HENDELSER

Abid Raja sier det er viktig at kommunene fører tilsyn med barnehagene når de får melding om alvorlige hendelser.

– Jeg vil understreke at flere av sakene Utdanningsnytt og Første steg har fortalt om, er svært alvorlige, sier Raja. Han mener at vi også burde undertegne Barnekonvensjonens tredje tilleggsprotokoll, som gir norske barn mulighet til å klage til FNs barnekomité dersom deres rettigheter ikke blir ivaretatt i Norge.

– Det foreslo Venstre sist i fjor vår, men

«Vi vil at alle barn skal ha bedre klagemuligheter enn i dag.»

ble nedstemt i Stortinget. Vi burde også se på hvordan de minste barna skal få bedre klageadgang til statsforvaltningen, sier Raja.

JOBBER MED TEMAET

Nyholt viser til at Rødt ikke har ferdigutviklet politikk på om barnehagebarn bør få de samme klagemulighetene som skoleelever, men sier de har jobbet mye med å styrke mobbombudet.

– Jeg kan ikke si ja eller nei til en lovendring, fordi vi ikke har vedtatt politikk på dette, men vi har dialog med Foreldreutvalget for barnehager (FUB) og fagforeningene. Vi ser nå at vi er nødt til å ta stilling til spørsmålet, sier Nyholt.

STATSRÅDEN SVARER

– Reglene om barnehagemiljø kom i 2021, og det er for tidlig å konkludere om hvordan lovverket fungerer, svarte kunnskapsminister Tonje Brenna da Abid Raja stilte spørsmål i Stortinget om stats-

råden vil vurdere å fremme forslag om en nøytral klageinstans for barnehagebarn. Brenna sier Utdanningsdirektoratet har fått i oppdrag å kartlegge hva slags kompetanse skolene og barnehagene trenger for å bli bedre på å bygge trygge og gode barnehage- og skolemiljø. Udir skal også evaluere hvordan barnehagene etterlever og forstår det nye kapittel 8 i barnehage-loven om psykososialt arbeidsmiljø.

– Når vi har fått mer kunnskap om hvordan regelverket på barnehageområdet virker, vil jeg se nærmere på hvilke nye tiltak det eventuelt er behov for, svarer Brenna. Evalueringen skal være klar i mars neste år.

godkommunikasjon@gmail.com

IKKE GODT NOK: Hege Bae Nyholt (Rødt) har jobbet 17 år som barnehagelærer og mener at barns rettssikkerhet ikke er godt nok ivarettatt i samfunnet.

Hold deg oppdatert på
utdanningsnytt.no/forste-steg

UTDANNINGSNYTT

Barna er stresset det første året i barnehagen

Forskning viser at nye barn opplever stress i barnehagen hele det første året, men at stressfølelsen blir mindre med tiden.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: FRODE FOSSVOLD-JØRUM

1. Hva har du skrevet doktorgrad om?

– Mitt doktorgradsprosjekt handler om stressnivået hos de minste i barnehagen. Å måle barns kortisolnivå gir oss en indikasjon på hvordan de har det i barnehagen. Forskning har vist forhøyet nivå av stresshormonet kortisol hos de minste barnehagebarna. Det dreier seg ikke om giftig stress, men jeg ville undersøke dette nærmere.

2. Hva har du funnet ut?

– Jeg har sett på barnas stress under tilvenningsperioden i barnehagen, samt stress gjennom et helt barnehageår. Under tilvenningen er barna lite stresset mens foreldre fortsatt er til stede i barnehagen. De første dagene uten foreldre er derimot krevende – og barna har et betydelig forhøyet stressnivå. Etter fire til seks uker i barnehagen har stressnivået sunket, og det ser ut til at barna har funnet seg til rette i barnehagen. De aller yngste barna trenger gjerne litt lengre tid på å falle helt til ro. Jeg har funnet ut at kortisolnivået synker om kvelden under hele tilvenningsperioden. Barna slapper godt av når de kommer hjem. Når vi ser på barnas kortisolnivå gjennom et helt år i barnehagen, ser vi at de fortsetter å være noe stresset i barnehagen

utover året, men at det blir mindre utpreget med tiden. Samtidig ser det ut som om det hoper seg opp noe stress i barna. Dette innebærer at de blir mer slitne om kvelden. Dette gjelder spesielt barn som har et lavere aktivitetsnivå enn gjennomsnittet, samt barn som de ansatte opplever at ikke trives så godt.

3. Hva tror du forskningen din vil bety for barnehagene i Norge?

– Jeg håper at jeg kan bidra til en bedre forståelse av små barns opplevelser i barnehagen. Funnene så langt støtter opp under en anbefalt tilvenningsmodell der foreldrene er til stede mer enn tre dager i barnehagen. Funnene viser også at små barn trenger å bli tatt spesielt hensyn til av ansatte og foreldre gjennom hele det første året i barnehagen.

4. Hva overrasket deg mest i forskningen?

– Jeg ble positivt overrasket over at barnas kortisolnivå synker til et lavere og normalt nivå hjemme om kvelden ved alle målinger, også på de mest krevende dagene under tilvenningen. Det betyr at stress som utløses i barnehagen, er tidsbegrenset – og dette er et betryggende funn.

godkommunikasjon@gmail.com

Min doktorgrad

KATHRIN NYSTAD (34)

Stipendiat ved Regionalt kunnskaps-senter for barn og unge (RKBU) – psykisk helse og barnevern ved NTNU i Trondheim. Disputerer 13. oktober i år.

Doktorgrad: *Toddlers' childcare stress across context and time. Små barns barnehagestress på tvers av kontekst og tid*

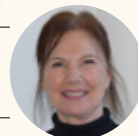
Mål med forskningen: Å få en bedre forståelse for hvordan små barn opplever det å starte og å være i barnehage. Jeg håper å finne ut om det er praksis som forårsaker, eller demper, stress – og om det er barn som er mer utsatt for stress i barnehagen enn andre.

DERFOR ER DENNE DOKTORGRADEN VIKTIG

– Dette er viktig forskning fordi den bidrar til ny kunnskap om de yngste barnehagebarna. I Norge går 87 prosent av alle ett- og toåringer i barnehage, og vi trenger forskning som bidrar til bedre forståelse av hvordan de har det i barnehagen – og hva de trenger av oppfølging fra ansatte og foreldre. Forskningen er også relevant i internasjonal sammenheng fordi den er solid gjennomført og inneholder funn som utdyper funn fra tidligere studier.

May Britt Drugli

professor i pedagogikk ved NTNU

Jeg har funnet ut at kortisolnivået synker om kvelden under hele tilvenningsperioden. Barna slapper godt av når de kommer hjem.

PRISVINNER: – Jeg deler prisen med mitt dyktige team av frilansjournalister, som Kjersti Salvesen (t.h.), fotografer, skribenter, illustratører og designere, sier redaktør Line Fredheim Storvik i Første steg, som har fått flere utmerkelser og den gjeve Fagpresseprisen det siste året.

Første steg sanker priser

Tidsskriftet Første steg dro hjem **hele tre utmerkelser på årets prisfest i Fagpressen**, deriblant den gjeveste, årets Fagpressepris.

TEKST: PAAL SVENDSEN FOTO: KHOA DANG DO

På årets Fagpressepris-utdeling markerte Første steg seg som en av kveldens store vinnere. Tidsskriftet stakk av med hele tre utmerkelser: to hederlige omtaler og selveste Fagpresseprisen 2023.

Redaktør i Første steg Line Fredheim Storvik mottok prisen fra juryleder Kjersti Løken

Stavrum under prisutdelingen i Pressens hus i Oslo.

– Fagpresseprisen er en mangekamp; konkurransen står om redaksjonelt innhold, presentasjon, innovasjon og utvikling, dagsordensetting og betydning i målgruppen – og salg og inntekter, sa Løken Stavrum. Jurylederen bemerket at prisen til Første steg er et resultat av mange år med solid journalistikk og utvikling.

– Dette er en langt mer allsidig pris enn *Den store journalistprisen*. At journalistikken er prisverdig, er grunnleggende. Dertil kommer den systematiske jobbingen for å meisle ut et produkt som treffer målgruppen, gang på gang, sa Løken Stavrum.

DELER PRISEN MED FLERE

Redaktør Line Fredheim Storvik sier hun håper prisen til Første steg kan være inspirasjon for andre små redaksjoner.

– Det er utrolig gøy og veldig stas at en

DETTE SIER JURYEN

Fagpresseprisen 2023

Fagpresseprisen er en mangekamp; konkurransen står om redaksjonelt innhold, presentasjon, innovasjon og utvikling, dagsordensetting og betydning i målgruppen – og salg og inntekter. Dette er en langt mer allsidig pris enn *Den store journalistprisen*. At journalistikken er prisverdig, er grunnleggende. Dertil kommer den systematiske jobbingen for å meisle ut et produkt som treffer målgruppen, gang på gang. Juryen har hatt denne kandidaten i kikkerten i noen år. *Nå er det tid for at Fagpresseprisen går til Første steg.*

liten redaksjon som Første steg får Fagpresseprisen og to hederlige omtaler i skarp konkurranse med store og dyktige redaksjoner i Fagpressen. Prisen er en anerkjennelse av journalistikken og fagbladet vi lager, sier Storvik. Hun sier det er mulig å drive omfattende, grundig og god journalistikk om man har vilje og tålmodighet og jobber systematisk ved siden av den faste produksjonen. Det tar bare litt lengre tid.

– Jeg har ikke gjort jobben alene og deler prisen med mitt dyktige team av frilansjournalister. De har alle en «drive» og et ønske om å lage viktig journalistikk som har betydning for de mest sårbare i samfunnet: barna våre, sier Storvik.

Hun trekker frem frilansjournalist Kjersti Salvesen og fotografene Marie von Krogh og Charlotte Wiig som hun har jobbet sammen med på de to temasaken som fikk hederlige omtaler. Hun roser også designerne Erlend Lans Pedersen og Øyvind Kristiansen i Medi-

DETTE SIER JURYEN

Hederlig omtale Innertieren

Hundretusener av barn i Norge må på en eller annen regnes som pårørende. Barnehagelærerne er noen av de første som møter barn som er pårørende. De har nesten ingenting om emnet i utdanningen. Gjennom temanummeret om barn som pårørende ønsket Første steg å gi barnehagelærerne mer kunnskap og konkrete tips om det vanskelige temaet, og mot til å snakke om det. Det har de klart på en utmerket måte, blant annet gjennom flere svært sterke intervjuer med berørte mennesker. Fagfolk og forskningsbaserte kilder styrker arbeidet ytterligere. Dette er konstruktiv journalistikk på høyt nivå – journalistikk av stor nytteverdi for målgruppen.

Hederlige omtale går til Første steg ved redaktør Line Fredheim Storvik for tema-saken «Mammaen min er død – slik kan barnehageansatte møte barn som er pårørende.»

DETTE SIER JURYEN

Hederlig omtale Fagpressens Journalistpris

«Kanskje dere kan skrive om det som ikke er så bra også?» Slik startet saken som journalistene i den lille redaksjonen jobbet med i sju måneder. Om barnehageansatte som ikke er skikket til jobben sin. Som sier at barnet får fryse når det ikke har med seg ulltøy. Som sier den fete gutten har godt av det når han sitter fast i husken og må dras løs. Noen nasjonal oversikt fantes ikke. En grundig kartlegging viste at en av fem barnehageansatte hos mobbeombudene handler om ansatte som krenker barn. Redaksjonen gjorde også en omfattende undersøkelse av hvordan studiesteder følger opp studenter som kan være uegnet for barnehagelæreryrket.

Fagpressens hederlige omtale for arbeid av høy journalistisk kvalitet går til Første steg ved Kjersti Salvesen og Line Fredheim Storvik.

amania som står for den grafiske utformingen av fagbladet.

SETTER DAGSORDEN

– Line vet hvor hun skal, og har meislet ut en god kurs. Så er det vår jobb å bidra med å spisse den visuelle journalistikken og lage gode forsider, sier daglig leder Øyvind Kristiansen i Mediamania.

– Vi liker best å jobbe med journalistikk som betyr noe for en gruppe mennesker, og jeg tror det er en av hovedgrunnene til at Første steg vant denne prisen. Første steg fikk også hederlige omtaler for temasakene om *barn som pårørende* og *barnehageansatte som krenker barn*.

– Dette er en velfortjent pris som spiller flere år med grundig og godt arbeid. Første steg markerer seg med relevant og solid journalistikk. Nå krones verket med selveste Fagpresseprisen 2023, sier avdelingsleder og ansvarlig redaktør Kaja Meljbo for Utdanning/Utdanningsnytt.

– Med Line som redaktør har Første steg blitt en merkevare som står sterkt hos målgruppen, men som også når et bredere publikum. Det ser vi på responsen sakene får. Første steg setter dagsorden med aktuelle og ærlige historier fra barnehagesektoren. Artiklene engasjerer og inspirerer. Jeg er mektig imponert over det Line og hennes gode støttespillere får til, sier Meljbo.

DEN STORE JOURNALISTPRISEN

Første steg er tidligere i år nominert til Den store journalistprisen for temasaken om barnehageansatte som krenker barn, i konkurranse med Aftenposten A-magasinet for «Barna Norge svikter», NRK for «Trakassering og misbruk

ANERKJENNELSE:

Redaktør Line Fredheim Storvik i Første steg tar imot Fagpresseprisen 2023 fra juryleder Kjersti Løken Stavrum. Foto: Hilde Hagevik Odde, NTB

BRA TEAM: – Vi liker best å jobbe med journalistikk som betyr noe for en gruppe mennesker, sier daglig leder Øyvind Kristiansen i Mediamania om samarbeidet med redaktør Line Fredheim Storvik.

i Forsvaret», journalist Bjørn Olav Jahr for hans arbeid med Baneheia-saken og Tengs-saken og Faktisk.no for deres verifiseringsdesk som har avslørt og avkledd en rekke forsøk på falske nyheter. Bjørn Olav Jahr vant prisen.

ps@utdanningsnytt.no

DETTE SIER JURYEN

Den store journalistprisen

Vi forventer at det er trygt å levere barna våre i barnehagen. Som foreldre har vi tillit til at ansatte alltid har en høy etisk og faglig standard. Slik er det dessverre ikke alltid. Det finnes uegnede folk i alle yrker. Gjennom sju måneder har Første steg-duoen jobbet med å avsløre saker i barnehager hvor de ansatte krenker barna. De jobbet systematisk med å finne tall, statistikk, fakta og eksempler. Mennesker som forteller om erfaringer fra barnehager som knapt er til å tro. Et tips fra en ansatt i en barnehage satte journalisten og redaktøren på sporet av det som etter juryens mening ble en sterk og viktig serie om ansatte i barnehager som krenker barna de er satt til å passe på. Ingen visste egentlig om og i hvilket omfang dette foregår. Det første grepet de to i Første steg tok, var en kartlegging blant landets 11 mobbeombud. En av fem barnehagesaker handlet om ansatte som krenket barn. Juryens vurdering er at Kjersti Salvesen og Line Fredheim Storvik har gjort et svært godt og grundig journalistisk arbeid. De har avdekket forhold i samfunnet som må opp og frem i lyset. Artikkelserien berører oss sterkt. Det handler om små barn og myndighetspersoner som påfører dem skader, snarere enn å gi dem trygghet. Det er alvorlig. Konsekvensene av journalistikken er blant annet at en rekke relevante instanser nå tar tak i disse utfordringene. Juryen lar seg imponere over det gode, grundige og tidkrevende arbeidet to personer i en liten redaksjon har fått til.

Ulovlig å be om helseopplysninger ved ansettelse

Det er som hovedregel **ikke lov å spørre om helseopplysninger** under intervju eller ansettelse i barnehagesektoren.

Med jevne mellomrom stilles det krav til «god helse» i utlysningstekster i barnehagesektoren.

Spørsmålet er om dette ligger innenfor lovens rammer når det kommer til innhenting av helseopplysninger.

KUN UNNTAKSVIS

For enkelte virksomheter stilles det krav om helseattest for å kunne tiltre. I slike tilfeller er det både saklig og lovpålagt å vektlegge helsetilstand. Barnehage er tradisjonelt ikke en virksomhet hvor innhenting av helseopplysninger bør forekomme. Arbeid i barnehage er til tider svært krevende – også fysisk. Samtidig kan de fleste arbeidsoppgavene gjøres selv om arbeidstakeren har visse helseutfordringer. Arbeidsmiljøloven § 9–3 slår fast at arbeidsgiver kun kan be om helseopplysninger som er «nødvendige for å utføre de arbeidsoppgaver som knytter seg til stillingen». Det betyr at det kun *unntaksvis* foreligger saklig grunn til å innhente helseopplysninger. Vurderingen av hva det er tillatt for arbeidsgiver å spørre om og ikke, beror på en avveining mellom arbeidsgivers behov for helseopplysninger og søkerens personvern og rett til å holde helseopplysninger for seg selv.

STRENGE KRAV

Hensynet til et inkluderende arbeidsliv gjør at det stilles strenge krav til innhenting av helse-

opplysninger ved ansettelse. Et generelt krav om «god helse» som kvalifikasjon ved utlysning vil komme i konflikt med arbeidsmiljøloven § 9–3 og likestillings- og diskrimineringsloven §§ 6 og 30.

Et slikt krav vil blant annet kunne føre til at aktuelle kandidater med nedsatt funksjonsevne ikke søker på stillingen, selv om de er kvalifisert. På den måten vil formålet med regelverket, å hindre at arbeidstakere holdes ute fra arbeidslivet, undergraves. Et generelt krav om «god helse» er heller ikke nødvendig for å utføre arbeidsoppgaver som knytter seg til stillingen. Hvilke helseutfordringer som medfører at man ikke kan fylle en bestemt stilling, beror på en konkret vurdering, der man ser på arbeidsoppgavene som ligger til stillingen, hva slags helseutfordringer det er snakk om, og om det kan være mulig å tilrettelegge.

KAN VÆRE ULOVLIG

Barnehage er i utgangspunktet ikke en virksomhet som vil være omfattet av adgangen til å innhente helseopplysninger, verken i utlysningen, under intervjuet eller på annen måte. Et generelt krav til god helse ved tilsetting i barnehagesektoren vil derfor som den klare hovedregel være ulovlig.

Hensynet til et inkluderende arbeidsliv gjør at det stilles strenge krav til innhenting av helseopplysninger ved ansettelse.

Marie Ruud

advokat i Utdanningsforbundet
marie.ruud@utdanningsforbundet.no

PLASK-PLASK:

Barnehagelærer René Christopher Quiroga viser barna at det ikke er farlig å få vann i ansiktet: Aurora Alvild Askland (5), Mie Hodnemyr Glastad (5), Arya Sardar Azeez (5), Ajan Kryeziu (5), Alba Franck Slot (5) og Ada Morell Torjesen (5).

Her bader barna hele året

I Mummidalen barnehage **får barna svømmekurs med egen instruktør** og bader ute hele året.

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

Trygghet i vann er spesielt viktig for oss som bor ved kysten, sier styrer Tone Warp Ulriksen i Mummidalen barnehage i Vågsbygd utenfor Kristiansand. For fire år siden investerte Mummidalen barnehage i våtdrakter til både barn og voksne, slik at de kunne bade i sjøen hele året. Førskolebarna får også svømmeopplæring innendørs av den lokale svømmeklubben.

KJØPTE VÅTDRAKTER

– Vi fikk ideen etter å ha sett en reportasje om en barnehage på Vestlandet der barna brukte våtdrakter, forteller styreren. De kjøpte sju våtdrakter med votter og sko til barna, pluss én voksendrakt. Prislappen var 7500 kroner. De hadde allerede én voksendrakt fra før. Når de er ute og bader, er det er alltid tre voksne med til stranden. Barnehagen har også ansatte med god kompetanse på svømming. Pedagogisk

leder Aniko Szirmai har jobbet i Rednings-selskapet. Hun har mange førstehjelpskurs og holder kurs for de ansatte i barnehagen. Barnehagelærer René Quiroga fornyer sitt livredderkurs hvert år. Han bader alltid sammen med barna.

PENGER VIA SVØMMEKLUBBEN

Om høsten starter førskolebarna med bading to dager i uka, i regi av Vågsbygd svømme- og livredningsklubb. Kurset, samt drosje frem og tilbake, dekkes av penger barnehagen har fått fra Statsforvalteren i Agder. I fjor delte Statsforvalteren i Agder ut 4,1 millioner kroner til svømmeopplæring i barnehagene. I år er det satt av 4,5 millioner.

Svømmeinstruktør Caroline Torstein-sen sier målet er å la barna bli trygge i vann gjennom lek og moro.

– Vi har rundt 400 til 500 barnehagebarn her hvert år. Det er viktig at vi er nok voksne i vannet til å møte det enkelte barn der det er, sier Caroline.

«Trygghet i vann er spesielt viktig for oss som bor ved kysten.»

Mummidalen barnehage

Det er en privat barnehage fra 1997. Den har 31 barn fordelt på to avdelinger. Den har ti ansatte, der fire er pedagoger.

ERFARING: Pedagogisk leder Aniko Szirmai bader ofte i sjøen sammen med Alba Franck Slot (5), Ada Morell Torjesen (5) og de andre barna i Mummidalen barnehage. Aniko har jobbet som los i Redningsselskapet.

To instruktører og en ansatt fra barnehagen var i vannet sammen med de sju barna fra Mummidalen barnehage. Barnehager kan søke om penger til svømmeopplæring for barn mellom 4 og 6 år via statsforvalteren i sitt fylke. I fjor fikk 37 000 barn svømmeopplæring via denne ordningen, ifølge seniorrådgiver Stig Lodve Janbu i avdeling for tilskuddsforvaltning i Utdanningsdirektoratet. Han regner med tallet blir omtrent det samme i 2023. Rundt 240 000 barnehagebarn har

fått svømmeopplæring siden pengestøtten ble innført i 2015.

BADER HELE ÅRET

Fra oktober bader barna i Mummidalen barnehage med våtdrakter i sjøen sammen med de barnehageansatte.

– Noen kan være skeptiske, særlig på grunn av havbunnen. Det står alltid voksne på land, slik at barn kan komme raskt opp av vannet og få på seg varme klær, sier styrer Tone. De legger badingen ute

DRUKNINGSTALL FOR BARN

2023:	■ ■ 2*
2022:	■ ■ ■ ■ 4
2021:	■ 1
2020:	■ ■ 2
2019:	■ 1
2018:	0
2017:	■ ■ 2

* hittil i år

Antall barn i alderen 0–7 år som har druknet i Norge de fem siste årene.

Kilde: Redningsselskapet ved Tanja Krangnes og rs.no

GØY I VANNET: Når Ada Morell Torjesen (5) bader med barnehagen, er det alltid tre voksne med til stranden, slik at de kan holde oversikt og hjelpe barna raskt på med varme klær.

STYRER: – Trygghet i vann er spesielt viktig for oss som bor ved kysten, sier styrer Tone Warp Ulriksen i Mummidalen barnehage utenfor Kristiansand.

til småbarnsavdelingens sovetid. Da kan de låne ansatte derfra og slipper å øke bemanningen.

Barnehagelærer René Quiroga viderefører mye av leken barna er vant til fra bassenget, og legger vekt på å ha det gøy.

– I utgangspunktet bader vi hele året,

men ikke når det snør sidelengs, sier styreren.

– Det skal være lystbetont, og alle får ta det i sitt eget tempo. Vi kjenner på tang og ufarliggjør det som finnes i sjøen. Mest-ringsfølelsen er stor når barna tør å være med på badingen, sier René.

ER TRYGGERE I VANNET

Da Første steg er til stede, bader alle de sju førskolebarna i sjøen ved Møvigstranda. Først opp av vannet er Fride Eikli Lossius (5).

– Jeg så en glassmanet, den er ikke farlig, sier hun.

– Jeg synes det er gøy å sprute når vi liksom lager pizza, sier Ajan Kryeziu (5), som er uti så lenge han får lov.

Marthe Franck Slot, mammaen til Alba Franck Slot (5), forteller at familien tilbringer mye tid ved sjøen, og er takknemlig for at datteren nå er merkbart tryggere i vannet.

– Alba synes bassengbadingen var kjempegøy. Utebadingen gruer hun seg litt til, men forteller hvor moro det var, når badet er gjennomført. Jeg vet at de andre foreldrene også er fornøyde med opplegget, sier Marthe.

ramesil@hotmail.com

TRYGG I VANN: Mie Hodnemyr Glastad (5) og Aurora Alvild Askland (5) bor nær sjøen og vil gjerne lære å svømme.

Penger til svømmeopplæring

Barnehager kan søke om penger til svømmeopplæring for barn mellom 4 og 6 år.

Svømmeopplæringen må være i barnehagens åpningstid og skal i hovedsak foregå i basseng. Pengene kan brukes til å dekke transport til og fra svømmehall.

Barnehagene velger selv hvordan opplæringen organiseres og gjennomføres.

Du kan kun søkes om tilskudd for ett kalenderår om gangen.

Det er mulig å søke om inntil kr 2000 per barn i 2023.

Du må sende en søknad om pengestøtte til statsforvalteren i ditt fylke.

Kilde: www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/midler-kommuner/svømming-i-barnehager
statsforvalteren.no

SJØSTJERNER: De voksne tar med seg vannleken barna er vant med fra bassenget ut i sjøen. Her leker pedagogisk leder Aniko Szirmai, Alba Franck Slot (5) og Ada Morell Torjesen (5) sjøstjerner.

SKIFTER: Når det er kaldt ute, gjelder det å få våtdrakten fort av og den tørre bobledressen kjøpt på. Her hjelper assistent Liv Marit Schellhorn femåringene Alba Franck Slot, Mie Hodnemyr Glstad, Ajan Kryeziu og Fride Eikli Lossius.

FORNØYD MAMMA:

Marthe Franck Slot er takknemlig for at datteren Alba får svømmeopplæring i barnehagen. Foto: privat

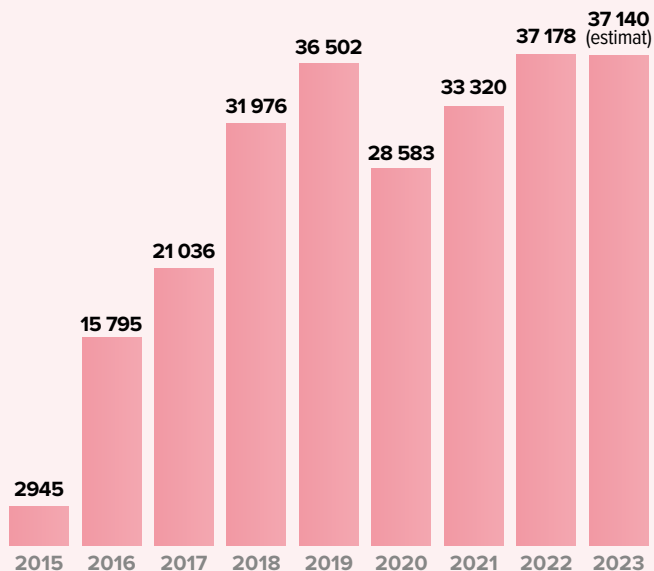

SVØMMETAK: Her forklarer svømmeinstruktør Marthe Strædet hvordan barna kan flyte med armene på brettet: Aurora, Fride, Mie, Alba, Ada, Ajan og Arya. Foto: Mummidalen barnehage

Barnehagebarn med svømmeopplæring

Tabellen viser hvor mange barnehagebarn som har fått svømmeopplæring takket være tilskudd fra statsforvalterne i Norge.

Totalt: 244 475

Kilde: seniorrådgiver Stig Lodve Janbu i avdeling for tilskuddsforvaltning i Utdanningsdirektoratet

ANNONSE

Bestill annonser for 2023

Utgivelsesplan
annonsefrist/utgivelsesdato

- 1 8. februar / 10. mars
- 2 26. april / 26. mai
- 3 6. september / 6. oktober
- 4 **1. november / 1. desember**

Visste du at annonser hos oss sees av **73 000 lesere?**

Annonse-informasjon:

Kontakt: Mona Jørgensrud i HS Media, mj@hsmedia.no

Hvordan møte barnas følelser på en god måte

Noen ganger kan det være vanskelig å forstå barns følelser. Ofte må vi se etter følelsen som vises bak atferden.

ILLUSTRASJON: MADELEINE ANDERSEN

Følelsene er vårt viktigste signalsystem som sier noe om hvordan vi har det med oss selv og andre, men kanskje det aller viktigste er at de er uttrykk for et behov vi har. Når vi er triste, trenger vi trøst. Når vi kjenner på frykt og er redde, trenger vi trygghet. Når vi er sinte, trenger vi å sette grenser for oss selv eller beskytte oss mot noe. Videre får følelsene våre oss til å handle. Når vi er triste, gråter vi. Når vi er redde, flykter vi. Når vi er sinte, går vi til angrep. Når vi er glade, smiler vi. Våre følelser tar utgangspunkt i hvordan vi ser ting, hva vi er opptatt av, hva vi oppfatter, og hvordan vi tolker ting. Noen ganger kan det være vanskelig å forstå barns følelser. Ofte må vi se etter følelsen som vises bak atferden. I denne artikkelen får du vite hvordan du kan forstå og møte barnas følelser på en god måte. Barn som lærer å beskrive egne følelser, vil bli trygge, få en god selvfølelse og ha lettere for å sette grenser for seg selv. Artikkelen er basert på boka *Barn som pårørende – Hvordan snakke med barna til dem som er psykisk syk eller rusmiddelavhengig?*

ULIKE TYPER FØLELSER

Vi skiller mellom *primære* og *sekundære følelser*. *Primærfølelse* er en reaksjon du får når det oppstår en situasjon her og nå. For eksempel blir du lei deg hvis du mister noen du er glad i, eller knuser noe som du var veldig redd for. Du kan bli sint fordi noe oppleves veldig urettferdig. Du kan bli redd hvis noen du er glad i blir alvorlig syke. Disse primærfølelsene er knyttet til det du opplever i øyeblikket. *Sekundærfølelsen* viser du når du ikke kan vise primærfølelsen. Du kan for eksempel bli sint fordi noen sa noe sårende til deg. Egentlig blir du lei deg, men den følelsen liker du ikke, så dermed velger du heller en sekundærfølelse som viser

sinne. *Sekundærfølelser* kommer ofte når vi ikke liker, tåler eller håndterer en primærfølelse. Det er viktig å lære seg forskjellen på når vi kjenner på en primærfølelse og en sekundærfølelse (Jan Reidar Stiegler, Aksel Inge Sinding og Leslie Greenberg, 2018).

Hannes mor har en personlighetsforstyrrelse. Hanne har flere ganger opplevd at det å bli sint på mor ikke er greit. Da kan mor straffe henne med å overse henne resten av dagen. Dagen etterpå opplever Hanne at mor er helt «normal» igjen. Etter flere slike opplevelser har Hanne lært at hun ikke skal være sint på mamma. Da er det bedre å bli lei seg, for det tåler mamma bedre.

Vi vet at følelsene våre gir uttrykk for et behov. Når Hanne er sint, trenger hun å sette grenser for seg selv, og hun trenger å oppleve at noen kan forstå henne. Når Hanne viser at hun heller er lei seg, vil hun få trøst. I dette tilfelle vil hun få dekket feil behov. Hvis dette fortsetter, vil Hanne få vansker med å kjenne etter når hun blir sint. Hun vil dermed ikke lære å sette grenser for seg selv, og hun vil heller ikke få en opplevelse av at det er en grei følelse å ha.

HVORDAN FORSTÅ FØLELSER

Noen ganger kan det være vanskelig å forstå barns følelser. Ofte må vi se etter følelsen som vises bak atferden.

Petter er 6 år. Han bor hos pappa og har en mamma som er rusmiddelavhengig. Petter har en lav frustrasjonstoleranse, og plutselig skjer det noe som gjør at han blir veldig sint. Han kan da slå andre barn.

Når vi vet at Petter har mange følelser inni seg som han ikke klarer å sette ord på, kan vi lettere forstå atferden hans. Han

MANGE FØLELSER: Vi kan ikke ta bort de vonde følelsene som barnet har, men vi kan hjelpe barnet til bedre å forstå hvorfor de føler slik de gjør, ved å bekrefte og å vise forståelse, sier artikkelforfatter Solveig Fjermestad.

” Barn som lærer å beskrive egne følelser, vil bli trygge, få en god selvfølelse og ha lettere for å sette grenser for seg selv.

”Når barnet har en opplevelse av at alle følelser er akseptable, vil barnet også akseptere følelsene sine.

kan være lei seg fordi han ikke får treffe mamma, han kan være redd for at mamma skal bli syk og dø, og han kan være sint fordi mamma velger å ruse seg. Hvis Petter ikke får hjelp til å snakke om disse følelsene, kan de komme ut på en uhensiktsmessig måte, for eksempel ved at Petter kan bli sint på andre, når han egentlig er redd for at mamma skal dø.

HVORDAN LÆRE BARN Å BESKRIVE FØLELSER

For å lære barn om følelser må vi snakke om og forklare de mest grunnleggende følelsene vi har. I samtaler med barn bruker jeg en sirkel hvor barna skal tegne følelsene sine ved å bruke farger. Da tegner de hvor glade de er (gul), hvor lei seg de er (blå), hvor sinte de er (rød), og hvor redde de er (svart). Vi kan da ta utgangspunkt i en hendelse eller hvordan dagen i dag er. Vi kan og se på bilder eller tegne ansiktsuttrykk. For Petter sin del vil det være til hjelp for han å lære seg å forstå egne reaksjoner og egne følelser. Han vil da lære å kjenne etter når han er sint, redd eller lei.

HVORDAN SETTE ORD PÅ FØLELSER

Barn strever med å finne ut hva de føler i enkelte situasjoner. Årsaken til dette kan blant annet være at det er lite snakk om følelser hjemme, og at de ikke blir møtt på følelsene sine. Hvis et barn blir sint fordi lillebroren tok en leke fra han, kan vi voksne si at det var ingen ting å bli sint for. Hvis dette gjentar seg i flere situasjoner, vil barnet til slutt tro at det ikke er lov å bli sint. Barnet kan da slutte å vise sinne fordi de voksne lærer barnet at det ikke er en grei følelse å ha. Mange sinte barn får mye kjeft og lite omsorg. Kjeften bare forsterker smerten hos barnet, og de har ingen opplevelse av at noen forstår dem. Resultatet er at sinnet vil øke, og de blir mer frustrerte. I stedet for å reagere på atferden kan vi prøve å se etter følelsene hos barnet. Ofte kan vi oppdage at barnet er lei seg, og at det er det behovet som trenger å møtes, det vil si at barnet trenger trøst og omsorg.

Aksel er 5 år og går i barnehage. En dag han kom til samtale, sa han at han hadde

fått kjeft i barnehagen. Jeg lurte på hva som hadde skjedd. Han sa at han hadde sparket en gutt i foten. Jeg spurte om han hadde blitt sint. Det bekreftet han, og så sa han at han ble sint fordi han måtte stå sist i køen.

Jeg kan forstå at Aksel ble sint fordi han måtte stå sist i køen. Denne følelsen kunne jeg bekrefte, anerkjenne og forstå. Videre er det viktig å hjelpe Aksel å finne andre mestringsstrategier, som for eksempel å si ifra til en voksen. Hvis Aksel hadde fått aksept for sin følelse da han måtte stå sist, kan det være at han ikke hadde sparket han som stod foran, men heller fått ut sinnet ved å si ifra til de voksne.

HVORDAN MØTE BARNES FØLELSER

Psykolog Aksel Inge Sinding sier det er viktig at vi som voksne kan validere barns følelser. Å *validere* betyr å se følelser, sette ord på dem og bekrefte dem, og dette er et behov barnet har. Det motsatte av å validere følelser kalles for *invalidering*. Det gjør du ved å bagatellisere, ugyl-diggjøre, avkrefte, ignorere eller kritisere det barnet føler. Ingen klarer å validere barnets følelser hele tiden, men hvis vi invaliderer veldig mye, kan det ha uheldige konsekvenser. Barn lærer da at enkelte følelser ikke er til å stole på. Noen vil ignorere dem og vil ikke klare å kjenne etter

hvilke behov de har. De vil da ha vansker med å si hva de har behov for (Sinding, 2009).

HVORFOR SNAKKE OM FØLELSER

Det er vår oppgave å kunne ta imot alle barnets følelser, slik at det blir i stand til å kjenne igjen hva det føler. På denne måten vil barnet klare å gi uttrykk for sine behov og sette egne grenser. Når barnet har en opplevelse av at alle følelser er akseptable, vil barnet også akseptere følelsene sine. Barnet blir dermed sikker på at det barnet føler, er riktig. Videre gir dette barnet en selvaksept og sterkere selvfølelse. Noen barn lurer på hvorfor vi må snakke om det som er så vondt og vanskelig. Vi snakker da om at de følelsene vi får når det skjer vanskelige ting, går inn i kroppen. Hvis vi ikke får snakket om det, vil de forbli der inne i kroppen vår. En dag vil det bli så fullt av vonde følelser at vi kan få en følelse av å eksplodere. Dette er ikke godt for oss. Derfor er det så viktig å snakke om vonde opplevelser og hva vi har tenkt og følt.

Ole Henrik har en far som er psykisk syk, og han har ikke vært sammen med han på 2 år. Han savner faren sin og venter på at far en dag vil ta kontakt for å være sammen med ham. Dette skjer ikke.

Ole Henrik har fått satt ord på savnet sitt og fått hjelp til å akseptere virkeligheten. Mor og Ole Henrik har snakket om at det er stor sannsynlighet for at far ikke vil ta kontakt. Sist gang han var til samtale, sa Ole Henrik at han synes det gikk bedre. Han tenkte ikke så mye på far lenger og hadde nå sluttet å vente på at far skulle ta kontakt. Han sa at det var fryktelig vondt å gå og vente, og syntes at den tanken om at han ikke fikk være sammen med pappa, var bedre for han selv om han fremdeles syntes det var veldig trist.

Vi kan ikke ta bort de vonde følelsene som barnet har, men vi kan hjelpe barnet til bedre å forstå hvorfor det føler slik det gjør, ved å bekrefte og å vise forståelse. Barn vil da lære at alle følelser er viktige, og at de gir uttrykk for et behov. Dette vil blant annet øke barns trygghet og gi dem en god selvfølelse som er et godt grunnlag videre i livet.

Litteratur

- STIEGLER, J.R., SINDING, A.I. & GREENBERG, L. (2018): Klok på følelser, det følelsene prøver å si deg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- SINDING, A. I (2009): Hentet fra <https://psykologisk.no/2019/09/hvordan-moter-vi-vanskelige-følelser-hos-barn-pa-en-klok-mate/>
- FJERMESTAD, S. (2022): Barn som pårørende – Hvordan snakke med barna til dem som er psykisk syk eller rusmiddelavhengig? Bergen: Fagbokforlaget

ANNONSE

Første steg

8,6 k følgere • Følger 12

Melding

Følger

Søk

...

Bli med og følg oss du også!
[@facebook.com/førstesteg](https://facebook.com/førstesteg)

**FØRSTE
STEG**

Camilla Hemmestad
barnehagelærer i Berghoff
barnehage i Bærum
camilla.luise@gmail.com

Ann Kristine Johansen
styrer i The Norwegian Kindergarten
in London
ann.kristine.johansen@gmail.com

Slik kan praksisperioden i barnehagene bli bedre

Skal vi heve kvaliteten i barnehagen, må vi få til et enda bedre samarbeid mellom praksislærerne og barnehagelærerutdanningen.

ILLUSTRASJONSFOTO: ADOBE STOCK

Det er en pågående debatt innenfor barnehagefeltet om kvalitet i barnehagen. Skal man heve kvaliteten i barnehagen, må man også sette søkelys på barnehagelærerutdanningen. Gjennom vårt bachelorarbeid forsøkte vi å undersøke hvordan man kunne sikre høyere kvalitet på praksisperiodene. Ifølge Lærerutdanning 2025 (KD 2017b) har det vært lite forskning på koblingen mellom lærerutdanningen og praksisfeltet. I denne artikkelen skal vi nå legge frem våre funn. Vi håper at artikkelen kan være et nytt bidrag på dette feltet.

EGET KVALITETSSYSTEM

Det er barnehageeier som er juridisk ansvarlig for kvaliteten, og et kompetent personale er en forutsetning for å oppnå pedagogisk kvalitet (RP, 2017, s. 15). Utdanningsdirektoratet har utviklet et kvalitetssystem som «skal gi alle aktører i sektoren et godt grunnlag for å kunne vurdere og utvikle kvaliteten innenfor sine ansvarsområder» (Utdanningsdirektoratet, 2022). Her er kvalitet definert gjennom en tredelt modell: struktur-, prosess- og resultatkvalitet. De tre delene påvirker hverandre gjensidig. Målet med kvalitetssystemet er å utligne de forskjellene som er til stede i barnehager i dag, og bidra til et mer likeverdig barnehage tilbud for alle barn.

VÅRE FUNN

Vår studie var en kvalitativ studie av fem praksislærere, samt støttet oss på relevant forskning. Gjennom bachelorarbeidet fant vi ut at kvaliteten kan heves ved å videreutvikle praksisoppgavene som studentene blir gitt, og ved å finne flere samarbeidsarenaer for barnehagene og utdanningsinstitusjonen. En utfordring som flere av praksislærerne vi intervjuet, nevnte, var at studentene fikk oppgaver som ikke samsvarte med barnehagens pedagogiske opplegg. En praksislærer viste for eksempel til at hans studenter faktisk ikke kunne gjennomføre oppgavene de hadde fått fra skolen, fordi de hadde blitt plassert på en

småbarnsavdeling. «Oppgaven skal ikke bestemme hva du gjør, du må jobbe med gruppen barn du har», mener hen. Hen eksemplifiserte med at når studenter fikk oppgaver i norsk og matematikk, var oppgavene som regel alltid basert på de eldre barna. En annen praksislærer har beskrevet noe av det samme. Hen opplevde at flere av studentene skulle jobbe med noe helt annet enn det avdelingen skulle jobbe med. Da må man prøve å «lure det inn». Hen pekte på at det derfor er bedre med andre typer oppgaver.

HAR IKKE SAMME MÅL

Erfaringene over er eksempler på målkonflikter, der skolens mål for studentene ikke samsvarer med barnehagens mål. I strategien Lærerutdanning 2025 (KD, 2017b, s. 13) står det at målkonflikter er en av utfordringene i samarbeidet mellom lærerutdanningsskoler og lærerutdanningsbarnehager. Disse målkonfliktene handler om, ifølge strategien, at utdanningsinstitusjonenes målsetting er å utdanne studenter, mens barnehagens mål er barns utvikling.

Samtlige av praksislærerne er enige i at åpne oppgaver der student og praksislærer sammen kommer frem til en oppgave basert på et tema og et læringsutbyttekriterium satt av utdanningsinstitusjonen, er en bedre måte å organisere praksis på. Dette gjenspeiler mye av det nyere forskning har kommet frem til. I praksisperiodene vil en praksislærer være den underviseren som skal sørge for utdanningskvalitet i praksis. Praksislærers rolle ble tydeligere ved bruk av slike oppgaver (Lindboe & Kaarby, 2019). Ved at innholdet i oppgavene får et mer tilpasset innhold, og at flere rammefaktorer blir lagt til grunn, som avdelingens behov, studentens forkunnskaper og barnehagens pedagogiske plattform, kan dette gi økt nærhet i praksis. Det vil igjen øke kvaliteten på praksisen. I tillegg kan slike oppgaver føre til et mer kompetent personale, fordi det er lettere å involvere de andre ansatte.

SAMARBEIDSARENAER

For å sikre kvaliteten og arbeidslivsrelevansen må utdanningsinstitusjonene og barnehagene jobbe sammen. Flere

BEDRE OPPGAVER:
Innholdet i oppgavene barnehagelærerstudentene får i praksis, bør være mer tilpasset avdelingens behov, studentens forkunnskaper og barnehagens pedagogiske plattform, viser en undersøkelse blant praksislærere.

”En utfordring som flere av praksislærerne nevnte, var at studentene fikk oppgaver som ikke samsvarte med barnehagens pedagogiske opplegg.

Fag og forskning

av de som har vært delaktige i ulike prosjekter tilknyttet praksisutvikling, uttrykker at nærhet til utdanningsinstitusjonen er positivt, og at dette sikrer en helhetlig forståelse for praksis for både praksislærere, faglærere og studenter (Kaarby & Lindboe, 2020). Et bidrag til *Utdanningsbarnehageprosjektet* nevnte at den tette kontakten gjorde at både barnehageeiere og universitetet fikk en felles forståelse for utfordringene man kan møte på veien (Viggen og Mostad, 2019). Det er en gjensidig enighet om at det er viktig å sikre kvaliteten gjennom samarbeid, men det er utfordrende for alle parter. I vår kvalitative studie kom det frem at praksislærerne ønsket et tettere samarbeid, gjerne gjennom hospitering og en tydelig tilbakemeldingskultur.

HOSPITERING

«Hvor er kvalitetssjekken av praksislærer og studenter når lærerne ikke kommer ut? Det er rart at man ikke kvalitetsjekker.» (Praksislærer)

Det er viktig å kvalitetssikre arbeidet som blir gjort i praksis, men som sitatet viser, så er det ikke alltid dette blir gjort. Flere av praksislærerne uttrykket frustrasjon over at det sjelden kom lærere fra skolen ut i barnehagen. En praksislærer uttrykte at hen «har hatt lærere på besøk som fikk sjokk av barnehagehverdagen».

TILBAKEMELDINGSKULTUR

Flere av våre informanter ytret også et ønske om å få tilbakemelding fra utdanningsinstitusjonen på deres jobb som praksislærere. En praksislærer sa at hen hadde forståelse for at det enormt mange studenter som skal følges opp, og at det derfor kan være vanskelig å få til. To praksislærere som bidro i *Utdanningsbarnehageprosjektet*, har beskrevet noe lignende: «Et ønske er at studentene gjør en skriftlig vurdering av praksisen når de er tilbake på skolen etter endt praksis [...] På den måten kan også vi praksislærere utvikle oss og gjøre justeringer hvis det trengs» (Bolin og Mosli, 2019).

Dette viser at det er et sterkt ønske fra praksisfeltet om en sterkere tilbakemeldingskultur, for å sikre god kvalitet i praksisperiodene. Dette kan igjen føre til utvikling, refleksjon og endring hos praksislæreren. I den reviderte utgaven av samarbeidsavtalen mellom OsloMet og praksisstedet (2022) understrekes det også at studentene skal evaluere læringsutbytte av praksisstedet, men det er ikke spesifisert

” Det er et sterkt ønske fra praksisfeltet om en sterkere tilbakemeldingskultur, for å sikre god kvalitet i praksisperiodene.

hvordan denne evalueringen skal utføres.

KONKLUSJON

Når man blir praksislærer, inngår praksisstedet en avtale med utdanningsinstitusjonen der det foreligger en samarbeidsavtale mellom partene.

Denne avtalen skal sikre at de ulike partene er likeverdige i samarbeidet. Avtalen skisserer forpliktelser og ansvar slik at begge parter vet hva de skal forvente. Denne avtalen er likevel overordnet alle praksisperioder, og beskriver ikke i detalj forventningene til de ulike praksisperiodene. Fordi utdanningen og praksisfeltet er i konstant endring, vil det være fånyttet å lage en avtale med spesifikke detaljer, da den ville måtte revideres kontinuerlig. Det virker heller ikke som, ut ifra de funnene vi har gjort, at det nødvendigvis er mer papirer og skriv som ønskes for å sikre dette samarbeidet.

Funnene våre viser at nærheten mellom utdanningsinstitusjonene og fagfeltet bør sikres gjennom fysiske (eller nå: virtuelle), nære møter, der partene oppretter en dialog for gjensidig forståelse av hva praksis faktisk er, hvordan man kan sikre en profesjonsnær praksis, og hvordan man kan sikre god kommunikasjon mellom studentene, praksisbarnehagen og utdanningsinstitusjonen.

Litteratur

- BOLIN, E. & MOSLI, G. E. (2019). Nye oppgaver i praksis- å skape et godt utgangspunkt for ledelse gjennom utdanningen. Hentet 11. januar 2022 fra Utdanningsbarnehager: <https://uni.oslomet.no/utdanningsbarnehage/innsikter-ved-prosjektslutt/prosjektdeltagernes-erfaringer/nye-oppgaver-i-praksis-a-skape-et-godt-utgangspunkt-for-ledelse-gjennom-utdanningen/>
- KUNNSKAPSDEPARTEMENTET. (2017). Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- KUNNSKAPSDEPARTEMENTET. (2017B). Lærerutdanningen 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene. Hentet 11. januar 2022 fra [https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-KAARBY, K. E. & LINDBOE, I. \(2020\). Læring i partnerskap: Praksislæreres erfaringer fra innovasjonsprosjektet Utdanningsbarnehager. Norsk Pedagogisk Tidsskrift \(1\). doi:https://doi.org/10.18261/issn.1504-2987-2020-01-04](https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-KAARBY, K. E. & LINDBOE, I. (2020). Læring i partnerskap: Praksislæreres erfaringer fra innovasjonsprosjektet Utdanningsbarnehager. Norsk Pedagogisk Tidsskrift (1). doi:https://doi.org/10.18261/issn.1504-2987-2020-01-04)
- LINDBOE, I. & KAARBY, K. M. (2019). Praksisperiode som læringsfellesskap. I K. E. Thorsen, & S. Michelet (Red.), Teoretiske og praktiske kunnskaper i lærerqualifisering – sammenhenger og spenninger (ss. 197–217). Universitetsforlaget.
- Oslo Metropolitan University. (2022, 11. januar). Samarbeidsavtale for praksis, Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier. Hentet fra <https://student.oslomet.no/samarbeidsavtale-praksis-lui#:~:text=Samarbeidsavtalen%20inng%C3%A5s%20mellom%20praksisstedeeier%2Fpraksissted%20og%20OsloMet%20-%20storbyuniversitetet,1%C3%A6r%20perioden%20januar%202020%20-%20desember%202025>.
- UTDANNINGSDIREKTORATET. (2022, 6. JANUAR). Kvalitet i barnehagen. Hentet 11. januar 2022 fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/utviklingsarbeid-i-barnehagen/kvalitet-i-barnehagen/>
- VIGGEN, T. & MOSTAD, U. T. (2019). Et eierperspektiv – noen overordnede tanker. Hentet 11. januar 2022 fra Utdanningsbarnehager: <https://uni.oslomet.no/utdanningsbarnehage/innsikter-ved-prosjektslutt/prosjektdeltagernes-erfaringer/et-eierperspektiv-noen-overordnede-tanker/>

Bjarne Isaksen og Anne Eriksen (red.)
Kunsten å være urolig
Universitetsforlaget 2022
158 sider

Anmeldt av
Kathrine Mathilde Fagereng
barnehagelærer med master i barnehage-
pedagogikk, pedagogisk leder i Slagen
barnehage i Tønsberg og forfatter
kathrinefagereng@hotmail.com

Uro trenger ikke være negativt

Denne boken har både en praktisk og en faglig tilnærming til temaet uro.

Hva får barnet lov til å gjøre med energien sin? spør Torstein Unstad, universitetslektor i pedagogikk på barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Tromsø. Han har skrevet et av kapitlene i denne boka. Unstad vender blikket mot synet på det urolige barnet: «Hva ser så barnet i sitt speilbilde når den voksne er negativ til det barnet gjør med energien sin, og hva endrer seg når barnet får skape noe og får positiv respons?» Det handler om endring av tankesett, om å se mulighetene i stedet for utfordringene. Unstad understreker at uroen har et stort potensial, det er bare vi voksne som må tenke annerledes.

BARN TRENGER VERKTØY

Boken presenterer ulike måter vi kan leke og lære på, der barn får brukt seg selv på et utfoldende og kreativt vis. «Det finnes ikke vanskelige barn, men barn som trenger verktøy for å få positivt utløp for det potensialet uro er», skriver en av forfatterne. Det handler

også om å løse opp etablerte sannheter og se nærmere på hvilken definisjonsmakt vi voksne har. Det handler om å tørre å stå i det uoversiktlige bildet, det kaoset vi noen ganger opplever. For det som oppleves som kaos for voksne, trenger ikke nødvendigvis å være kaos for barn.

UROEN FÅR ET KREATIVT UTLØP

Boken har ti kapitler skrevet av totalt seksten forfattere. Flere av kapitlene viser til praktiske eksempler fra barnehager. Uro får et kreativt utløp gjennom kroppslig bevegelse, dramatisering, musikk og hender som skaper i uterommet og med ulike materialer som leire og tegning. De to siste kapitlene skiller seg ut fra resten der uroen går mer på faglige temaer som kjønn og mangfold. Boken har tematisert begrepet uro i et kreativt lys med faglige rammer. Her er det mye spennende å ta tak i og snakke om. Boken retter seg mest mot barnehagefeltet, men innholdet er også viktig og relevant i skolen.

Dr. Julie Smith
Hvorfor har ingen fortalt meg dette før?
Bonnier Norsk
Forlag (2023)
351 sider

I boka svarer psykologen på de vanligste spørsmålene hun møter som terapeut. Her får du velprøvde verktøy og innsikt til å håndtere vanlige livsutfordringer, presentert på en måte alle kan ha utbytte av. Du får kunnskap som kan hjelpe deg å forstå egne og andres følelser og å forstå deg selv. Du får mestringsteknikker for å takle kritikk, stress og engstelse, bygge selvtillit og finne motivasjon. Psykologen har over 3 millioner følgere i sosiale medier, og boka er gitt ut i 40 land.

Marit Onshuus Lysebo og
Elin Gullesen Bratt
Relasjonskompetanse i barnehagen
Fagbokforlaget (2022)
104 sider

Relasjoner vi etablerer mellom voksne, til barna og til foreldrene i barnehagen er grunnlaget for alt pedagogisk arbeid i barnehagen. I denne boka får du svar på hva relasjonskompetanse er, og hvordan du kan utvikle den i personalet gjennom bevissthet og øvelse. Du får en kort innsikt i 14 ulike tema som dialog, tillit, emosjonell modenhet, konflikthåndtering og tilbakemeldinger.

Daniel J. Siegel og Tina
Payne Bryson
På lag med hjernen
12 foreldrestrategier for
mindre konflikt og en sunn
emosjonell og intellektuell
utvikling
Flux forlag (2022)
234 sider

Denne New York Times-bestselleren gir deg innsikt i hvordan barnets hjerne fungerer. Det er en forståelse du kan bruke for å møte barns følelser på en anerkjennende måte, gi barnet mulighet til å forstå og håndtere egne følelser, styrke barnets selvfølelse og unngå at konflikter eskaleres. Boka har en rekke eksempler, flere med illustrasjoner, og passer også for de som jobber med barn.

Carl Cato Wadel
førsteamanuensis ved
Universitetet i Stavanger
carl.wadel@uis.no

Fem prinsipper for etisk ledelse

Etiske ledere er ærlige og rettferdige
og har tillit hos de ansatte.

ILLUSTRASJON: JOHAN REISANG

Alle ansatte i barnehagen har et ansvar for å opptre i tråd med barnehagens formål og verdigrunnlag og representere barnehagen på en god måte i møte med andre. Som utdannet barnehagelærer og representant for barnehagelærerprofesjonen forventes det at en opptre i henhold til det som anses som god profesjonsetikk. Barnehagelærere har ansvar for å dekke barns behov for omsorg og deltakelse i lek og for å fremme barns læring, utvikling og danning. Det er et ansvar som krever kontinuerlige faglige og etiske overveielser og avgjørelser (Tholin, 2021).

LEDERES ETISKE ANSVAR

Etikk er sentralt i arbeidslivet. Det er viktig at ledere og medarbeidere i organisasjoner opptre etisk. Det blir klart når en tenker på de konsekvensene uetisk opptreden kan ha. Eksempler på slik uetisk opptreden vil være ulike former for juks, løgn, tvilsom markedsføring, maktmisbruk og trakassering. Som leder utøver man

innflytelse på andre. Det innebærer at ledere har et stort ansvar, også et etisk ansvar. Mange etiske spørsmål oppstår i situasjoner der ledere skal ivareta sitt lederansvar. I enhver beslutning vil etiske spørsmål være involvert, enten implisitt eller eksplisitt (Northouse, 2016). Lederes etiske ansvar handler om å behandle medarbeidere med verdighet og respekt (Beauchamp & Bowie, 1988). Det er lederens ansvar å sikre etiske beslutninger og å utvikle en organisasjonskultur som fremmer etisk atferd i organisasjonen (Mihelič et al., 2010). Etisk atferd er atferd der en viser respekt for andre, og er ansvarlig og pliktoppfyllende. Du er rettferdig og lojal og krenker ikke andre. Du lytter og er åpen for andre. Å sikre dette kan være en stor utfordring for mange ledere. Også hver enkelt ansatt har ansvar for å opptre etisk.

ETIKKEN SOM RETTESNOR

Etikken gir ledere en rettesnor for god og konstruktiv ledelse av seg selv og andre. Etikk er den delen av filosofien som forsøker å svare på «hva er godt», «hva er det rette», «hva er gode og rette valg», «hva er gale valg» «hvordan bør man oppføre seg» og «hvordan bør

man handle». Gjennom svar på slike spørsmål gir etikken en rettesnor for valg og handlinger.

Etiske teorier som kan guide ledere, kan deles inn i noen hovedgrupper. For det første teorier som fremhever at konsekvensene av lederes handlinger avgjør hva som er rett eller galt å gjøre (konsekvensetikk). For det andre teorier som fremhever pliktene eller reglene som må styre lederes handlinger for at de skal være moralske (pliktetikk). For det tredje teorier som retter

LEDELSE: Etske ledere fremstår som ærlige og til å stole på. De er rettferdige og prinsipielle beslutnings-takere. De bryr seg om både folk og samfunnet.

fokus mot lederes karakter og hvilke dyder eller verdier som gjør dem til en moralsk person (dydsetikk).

ETISKE RETNINGSLINJER

Mange organisasjoner har utarbeidet etiske retningslinjer som gir ledere og ansatte noen praktiske retningslinjer for hvordan de skal opptre og oppføre seg. Disse retningslinjene skal sikre realiseringen av verdier om hva som er rett og galt. Det kan for eksempel være retningslinjer knyttet til å motta

” Etisk bevisste ledere er rollemodeller for medarbeiderne og viser hva som er akseptabel atferd.

gaver og andre ytelser og for behandling av intern informasjon.

Utdanningsforbundet har utarbeidet en etisk plattform for barnehagelærere, grunnskolelærere og ledere i barnehage og skole som klargjør deres etiske ansvar (Utdanningsforbundet.no). Plattformen viser til de grunnleggende

verdiene og prinsippene som lærerprofesjonen er forpliktet på. Det betyr at arbeidet skal bygge på menneskerettighetene og menneskeverdets ukrenkelighet og respekt for den enkeltes egenart og personlige integritet (rett til selvstendighet og til ikke å bli krenket). Utdanningsforbundets etiske

nehagen. Normene må etterleves og videreutvikles.

FEM PRINSIPPER

Northouse (2016) trekker fram fem prinsipper for etisk ledelse som kan spores helt tilbake til Aristoteles. Etiske ledere *respekterer andre* (1). Det innebærer at lederen lytter til medarbeidere og tar deres synspunkter på alvor. Etiske ledere *tjener andre* (2). Det betyr at etiske ledere bryr seg om sine medarbeidere og tar vare på dem. Etiske ledere er *rettferdige*. De er opptatt av rettferdighet (3). Hvis de behandler medarbeidere ulikt, begrunner de det på en klar og fornuftig måte. Etiske ledere er *ærlige*, og gjennom det skaper de tillit (4). Etiske ledere er opptatt av å *bygge fellesskap* og av hva som er til felles beste (5).

I dette ligger det at etisk ledelse reflekterer verdier som altruisme (uselviskhet), medfølelse, ærlighet og rettferdighet. Etiske ledere uttrykker slike verdier og handler i tråd med sine uttrykte verdier (Yukl et al., 2013). Ut fra dette kan vi si at etiske ledere fremstår som ærlige og til å stole på. De er rettferdige og prinsipielle beslutningstakere. De bryr seg om både folk og samfunnet. De opptrer etisk både i arbeidssammenheng og i privatlivet (Brown & Treviño, 2006).

Forventningene til ledere om å

plattform slår fast at det ikke skal forekomme noen form for undertrykkelse, indoktrinering eller fordomsfulle vurderinger i barnehagen, at barnehagebarn har rett til medvirkning, og at alle har rett til personvern. Det vil si rett til et privatliv og til å bestemme over egne personopplysninger.

Mange barnehager og barnehageeiere har utarbeidet egne etiske retningslinjer. De minner gjerne de ansatte om deres forpliktelse til å kjenne til og overholde taushets- og opplysningsplikten og å behandle personopplysninger i samsvar med loven. De kan også inneholde retningslinjer for bruk av bilder i dokumentasjon og publisering av bilder av barna i sosiale medier og stille noen forventninger til de ansatte.

ETISK LEDELSE

Det er et krav til ledere i barnehagen at de utøver etisk ledelse. En styrer uttalte i et intervju følgende om etisk ledelse: «For meg handler etisk ledelse om å etterleve selv det jeg vil at barnehagen skal stå for, være en god

rollemodell, utøve verdibasert ledelse, være varm og tydelig, validere følelser hos ansatte, barn og foreldre og være opptatt av systematisk refleksjon».

Etisk ledelse handler om at ledere selv må vise passende atferd, og om at de må fremme passende atferd hos medarbeidere (Brown et al., 2005). Etisk bevisste ledere er rollemodeller for medarbeiderne og viser hva som er akseptabel atferd. Etiske ledere kommuniserer og begrunner sine handlinger. De belønner etisk atferd og slår ned på uetisk atferd. For å øke sannsynligheten for etiske handlinger, kreves det eksplisitte begrunnelser og avveininger som fellesskapet kan diskutere og vurdere. Det er derfor viktig at ledere forteller om bakgrunnen for beslutninger de tar. Etisk ledelse innebærer å skape, opprettholde og videreutvikle en etisk bevissthet i barnehagen, etablere og vedlikeholde etisk refleksjon i organisasjonen og sørge for at etiske standarder og normer etterleves. Det er ikke nok å uttrykke normer for å øke den etiske refleksjonen i bar-

” Etiske ledere kommuniserer og begrunner sine handlinger.

være etiske ledere og utøve etisk ledelse kan ut fra det som er trukket fram ovenfor, oppsummeres med at ledere forventes å være ærlige, til-litsskapende og rettferdige. En leder forventes å framstå som et moralsk forbilde. Ledere forventes å opptre etisk i alle sammenhenger og arbeide aktivt for å fremme etisk atferd hos alle ansatte. Ledere forventes å vise i praksis at de ønsker å utvikle en orga-nisasjonskultur hvor etisk refleksjon er en selvfølgelig del av alle beslut-ningsprosesser.

AVSLUTNING

Kravet og forventningen om at ledere i

barnehagen skal utøve etisk ledelse, betyr at de må være bevisst hvordan de opptrer overfor medarbeidere, barn, foreldre og andre. De må være bevisst på at de er rollemodeller. Bar-nehageledere har ansvar for å sikre etisk refleksjon og for å skape og vedli-keholde en etisk bevissthet i barneha-gen. De har også ansvar for at barne-hagen har etiske retningslinjer, som de sørger for å etterleve i praksis. Det betyr at lederne må sørge for innsyn i og diskusjon rundt viktige avveininger og avgjørelser. Etisk ledelse er avgjø-rende for å drive en barnehage i tråd med verdigrunnlaget og målsettingene i rammeplanen.

Litteratur

- BEAUCHAMP, T.L. & BOWIE, N. E. (1988). Ethical Theory and Business. *Journal of Business Ethics* 7 (11), 846–880.
- BROWN, M. E., TREVINO, L.K. & HARRISON, D.A. (2005). Ethical leadership: A social learning per-spective for construct development and testing. *Organizational Behavior and Decision Processes*, 97(2), 117–134.
- BROWN, M. E. & TREVINO, L. K. (2006). Ethical Leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17, 595–616.
- MIHELIĆ K. K., LIPIČNIK, B. & TEKAVČIĆ M. (2010). Ethical Leadership. *International Journal of Mana-gement & Information Systems*, 14 (5), 31–41.
- NORTHHOUSE, P. G. (2016). *Leadership. Theory & Practice* (7. utg.). Sage
- THOLIN, K. R. (2021). *Profesjonsetikk for barneha-gelærere*. Fagbokforlaget.
- UTDANNINGSFORBUNDET. *Lærerprofesjonens etiske plattform*. <https://www.utdanningsforbun-det.no/larerhverdagen/profesjonsetikk/om-profe-sjonsetikk/larerprofesjonens-etiske-plattform/>
- YUKL, G., MAHSUD, R., HASSAN, S. & PRUSSIA, G. E. (2013). An improved Measure of ethical Leadership. *Journal of Leadership & Organizations Studies*, 20(1), 38–48.

ANNONSE

Foto: Adobe Stock

2 0 2 3

Fagpresseprisen

Utgis
også som
e-blad

BESTILL ABONNEMENT

Medlem i Utdanningsforbundet?

Velg abonnement og papir/digitalt på **Min Side**:
www.udf.no/min-side
Medlemsservice: medlem@udf.no

Ikke medlem?

Send bestilling til:
abonnement@utdaningsnytt.no
300,- per år for 4 utgaver

utdanningsnytt.no/abonnement

Nye bøker

Carl Cato Wadel
Ledelse av og i barnehagen
Fagbokforlaget (2023)
321 sider

Dette er en bok om ledelse av medarbeidere og barnehagen som organisasjon og ikke om å lede barn. Tema er pedagogisk ledelse, delt lederskap, medarbeiderledelse, selvledelse, endringsledelse og hva en god leder er. Her er også teorier om ledelse. Boka skal gi kunnskap om og innsikt i lederjobben og få deg til å reflektere over egen praksis.

Kristin Rydjord Tholin
Barnehagelærer og pedagogisk leder
Fagbokforlaget (2022)
209 sider

En bok om rollen og ansvaret til den pedagogiske lederen i barnehagen. Boka legger vekt på det å lede barn og det pedagogiske innholdet. Her får du innblikk i føringer, forskning og ulike forståelser av pedagogisk ledelse før og nå. Tema er lederatferd, lederstiler, ledelsesteorier, selvledelse og ledelse av enkeltbarn, grupper og personalet.

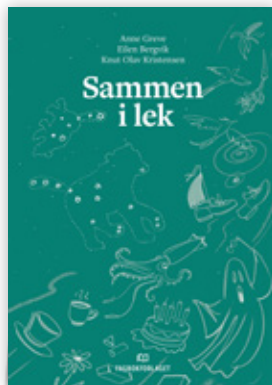

Kine Irene Bergsvik,
Hilde Halvorsen Landro
og Jeanette Hatløy
Lilly blir kjent med kroppen
Fagbokforlaget (2022)
Bildebok
45 sider

Dette er en barnebok og en veileder for deg som ønsker å lære barn å forstå kroppen sin, like kroppen sin og sette grenser for egen kropp. Ved å gi barn kunnskap om kroppen kan du være med og forebygge at barn blir utsatt for vold og seksuelle overgrep. Boka handler om Lilly (2) og vennen Samuel som blir kjent med egen kropp. Du får også tips til aktiviteter knyttet til temaet.

Anmeldt av
Ingeborg Tveter Thoresen
tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen i Vestfold, fagbokforfatter og skribent
t-thores@online.no

Anne Greve, Ellen Bergvik og Knut Olav Kristensen
Sammen i lek
Fagbokforlaget (2023)
245 sider

En solid bok om lek

Boka gir innsikt i hva slags kunnskap og holdninger lærere bør ha dersom de ønsker å bidra til barns lek uten å overta den.

Barn har rett til lek ifølge FNs barnekonvensjon, lov om barnehager og Rammeplan for barnehagen. Leken synes å tape terreng, derfor er denne boka viktig. Det er ulike syn på lek, enten som egenverdi eller som tjener for læring. Boka *Sammen i lek* er basert på flere års forskning, og forfatterne tar stilling til lek: Barnas lek har egenverdi. I boka tar forfatterne for seg lærernes rolle. Det er viktig fordi leken angår barnehagens pedagogiske praksis. Forfatterne spør hvordan lærere kan delta i barns lek på måter som inspirerer til mer lek.

SPENNENDE PRAKSISFORTELLINGER

Forskerne henter kunnskap og begreper fra forskere og teorier i estetiske fag, drama og musikk for å belyse samspill i lek og skiftene i scener, regi og roller. Boka tar også for seg improvisasjon i forbindelse med barns dramatiske lek, som er forfatternes betegnelse.

Boka har åtte kapitler. Den viser til en rekke forskere, men også til spennende

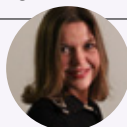
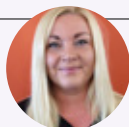
praksisfortellinger. Slik er både tenkning og funn solid forankret. Den gir innsikt i hva som kreves av kunnskap og holdninger hos lærere som ønsker å stimulere barns lek uten å overta den.

DRAMATISK LEK

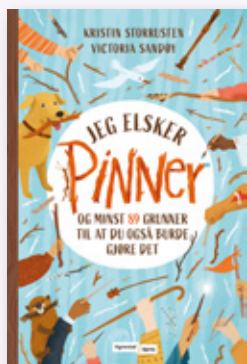
Tema i boka er utfordringer knyttet til voksnes mulige involvering i barnas lek, hva som fremmer leken, og hva som stopper den. Gjennom boka får du innsikt i hvilke voksne barna gjerne vil ha med i leken. Selv barna ser at voksne trenger trening i lek. De må våge å improvisere, bruke fantasien og være åpne for barns innspill, men også å bli avvist.

Boka henvender seg til lærere i barnehage og skole, til studenter og forskere som vil ha mer kunnskap om barns dramatiske lek. Lesingen er imidlertid ingen lek. Derfor vil det gi en god inngang til boka å begynne med det oppsummerende avslutningskapitlet. Boka formidler en spennende tenkning, og er et godt supplement til de mange nyere bøker om lek.

Agnes-Margrethe Bjørvand, førstelektor i nordisk litteratur og norskfaglig ansvarlig i barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Agder (UiA). agnes-margrethe.bjorvand@uia.no

Cecilie Dyrkorn Fodstad, førstelektor i norsk ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMH). Cecilie.Fodstad@dmh.no

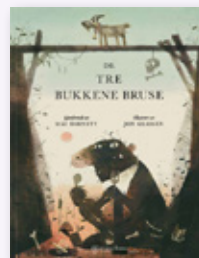

Kristin Storrusten og Victoria Sandøy
Jeg elsker pinner. Og minst 89 grunner til at du også burde gjøre det

Vigmostad & Bjørke (2023)
Fagbildebok 4–10 år
71 sider

Alle barn vet at pinner er geniale. Pinner kan brukes til nesten alt, og det er ingen grenser for hva de kan forestille hvis man bare har litt fantasi. Mange voksne har glemt hvor bra pinner er, men det kommer de til å huske etter å ha lest denne kreative og morsomme boka. Her kan barn og

voksne sammen lese om forskjellen på gode og dårlige pinner, hvordan man kan lage et pinnebibliotek til både mennesker og hunder, og hvorfor pinner er viktige for dyr og insekter. Du kan lese om pinnekunst, at pinner er forløperen til mange instrumenter, om gamle pinneleker og hvordan man lager pinnebrød. Det fine med fagbøker er at vi ikke trenger å lese hele boka på en gang. Vi kan lese litt her og der og la oss inspirere til pinnejakt og pinnelek både inne og ute i barnehagen. Boka er rikt og humoristisk illustrert.

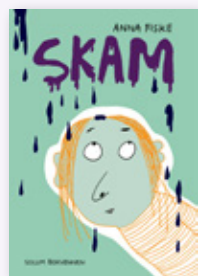

Mac Barnett og Jon Klossen
Gjendiktet av Vibeke Saugestad

De tre bukkene Bruse

Mangschou (2023)
Bildebok 3–6 år
40 sider

Av alt som leses og fortelles i norske barnehager, er eventyret om de tre bukkene Bruse den aller mest brukte teksten. I denne vakre, humoristiske og spennende bildeboka gjenforteller bildebokkunstnerne Mac Barnett og Jon Klossen eventyret med en overraskende vri. Den største bukken er nemlig veldig stor, og det får konsekvenser! Boka har store bokstaver, som er praktisk når man skal lese for mange samtidig.

Anna Fiske
Skam (i serien Følelsesbiblioteket)

Solum Bokvennen (2022)
Fagbildebok fra 3 år og oppover
24 sider

Skam er en helt naturlig og viktig følelse. Skam kan føre til gode handlinger, men kan også gjøre vondt. Gjennom uttrykksfulle bilder og mettet verbaltekst formidler denne boka ulike sider ved skam på treffende måter. For hvordan reagerer kroppen på skam? Hva kan skam få oss til å gjøre? Og hva kan lede til skam? Ei flott samtalebok.

Elisabeth Moseng
Hei, følelse! En liten spørrebok om store følelser

Vigmostad & Bjørke (2023)
Fagbildebok 3–6 år
46 sider

Eno Ekorn og Bella Bjørn er to gode venner som inviterer oss til å snakke om følelser. Boka har en slags todeling. I første del kan vi være med og gjette hva Eno og Bella føler i ulike situasjoner – misunnelse, skam, sinne, tristhet, anger og kjærlighet – og i andre del dreier det seg om hvor i kroppen vi kan kjenne følelsene, og alle følelsene man kan oppleve i løpet av en dag. Ei fin samtalebok uten belærende fasitsvar.

Arne Svingen og Tiril Valeur
Leo er en laks

Gyldendal (2023)
Bildebok 2–4 år
32 sider

Leo skal på stranda. Han elsker å bade, men han liker ikke å få hodet under vann. Så begynner han å leke at han er en laks, og vips er Leo mer under enn over vann. Og nå er han ikke redd lenger! Dette er femte bok om Leo. I tidligere bøker har han vært hund, elefant, panda og snømus, men dette er vår favoritt i serien så langt. Ikke minst på grunn av Tiril Valeurs fargerike og lekne illustrasjoner.

Barnehager verden rundt

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK
FOTO: AFP/NTB OG ADOBE STOCK

1 SVERIGE

Taushetskultur i barnehagen

HALVPARTEN AV BARNEHAGELÆRERNE I SVENSK BARNEHAGER er redde for å ta opp problemer på arbeidsplassen. Det viser en undersøkelse om taushetskultur fra fagforbundet Sveriges Lärare. 12 prosent av alle barnehagelærere i kommunale barnehager og 17 prosent i private sier de selv har opplevd negative konsekvenser ved å kritisere arbeidsplassen. 38 prosent av barnehagelærerne i kommunale barnehager sier det i svært stor eller ganske stor grad er en taushetskultur på arbeidsplassen, mens tallet i private barnehager er på 45 prosent. – At en så høy andel svarer at de er redde for å ta opp problemer på arbeidsplassen, overrasker meg, sier forsker Veronica Persson. *(Förskolan)*

2 SØR-KOREA

Får oppleve livet som munk

Barnehagebarn har fotballkamp i forbindelse med feiringen av Buddhas bursdag ved Chogye-tempelet i Seoul. Barna med barberte hoder har fått lov til å komme inn i tempelet og oppleve munkenes liv i tre uker. *(NTB)*

3 TYSKLAND

Barnehage med veggmaleri

Barna i denne barnehagen i Garmisch-Partenkirchen i Tyskland vil nok få et helt spesielt forhold til eventyret om Rødhette og ulven, som er malt på veggene til barnehagen. *(NTB)*

4 DANMARK

Forskere kritiske til språktest

Et dansk utvalg foreslår at barnehagene skal språkteste alle danske treåringer ved hjelp av et språkverktøy fra Barne- og utdanningsdepartementet. Danske forskere er svært kritiske til forslaget, som de mener ikke er underbygget av forskning og heller ikke vil gagne barna. Språkforsker og foreleser ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole ved Aarhus Universitet Lars Holm sier verktøyene pedagogene har til å teste barnas språk, er av dårlig kvalitet. Han mener de også overser språk som barna faktisk kan, for eksempel når de leker. *(bupl.dk)*

5 USA

Trenger flere barnehagelærere

Kentucky er en av delstatene i USA som sliter med å få tak i barnehagelærere. De lokale politikerne diskuterer nå hva de skal gjøre for å klare å rekruttere flere til yrket, noe fagfolk sier vil ta lang tid å få til. Her snakker barnehagelærer Faith Harralson ved Estes Elementary School kindergarten med barna om tall. *(NTB)*

Hva får man for 5,3 milliarder i dag?

En kilometer vei i Oslo-området. Eller en ekstra barnehagelærer i hver barnehage. Jeg vet hva jeg velger.

Barnehagens grunnbemanning er kritisk sårbar. Flere av våre medlemmer i Utdanningsforbundet forteller om barnehagebarn som opplever barnehagehverdagen som utrygg, og at de selv verken har tid nok til å planlegge for barnegruppen eller følge opp enkeltbarn. Når rammene for arbeidet står i veien for å gi barnehagebarna det pedagogiske tilbudet de har krav på, vil dessverre mange barnehagelærere velge seg bort fra yrket.

FORSLAG TIL LØSNING

Sektoren har ropt varsku lenge nok nå. Situasjonen er uholdbar og kan ikke fortsette. Det kreves politisk handling, dersom barnehagens pedagogiske tilbud ikke skal drives uforsvarlig grunnet for dårlig bemanning. Det er det pedagogiske arbeidet, utført av barnehagelærere, som gjør barnehagen til en barnehage. Derfor trengs det flere barnehagelærere, i tillegg til den grunnbemanningen vi har i dag. Utdanningsforbundet har utviklet en modell for hvordan vi kan lov- og forskriftsfeste at flertallet av barnehagens ansatte er barnehagelærere, samtidig som grunnbemanningen øker. I tillegg til en styrking av barnehagelærernormen, mener vi det må være minst en ekstra barnehagelærer i hver barnehage.

Modellen innebærer:

1. å styrke dagens barnehagelærernorm til 1 : 6 (under tre år) og 1 : 12 (over tre år)
2. å sikre alle ordinære barnehager én ekstra barnehagelærer
3. at det utløses ett nytt barnehagelæ-

rerårsverk per åtte barnehagelærerårsverk i de større barnehagene

Ved å gjøre dette sikres alle landets barnehager minst én ekstra barnehagelærer, og det vil utgjøre en samlet barnehagelærerandel på nærmere 60 prosent. Grunnbemanningen vil også reelt øke, og dermed sikre flere ansatte gjennom barnehagedagen.

FINNES EN RESERVESTYRKE

Er det realistisk? vil flere spørre seg. Ja, det er det. Det er ingen mangel på barnehagelærere i Norge, bare i barnehagen. Ifølge Statistisk sentralbyrå arbeider kun seks av ti barnehagelærere i barnehagen. Det betyr at det finnes en reservestyrke på cirka 18 000 barnehagelærere.

En offensiv satsing på økt barnehagelærerandel kan til og med virke rekrutterende, og bote på flukten fra yrket. Enkelte studier indikerer at størrelsen på fagmiljøet har betydning for rekruttering.

Ifølge en rapport utarbeidet av KS i 2018 ønsker nyutdannede seg sterke fagmiljøer.

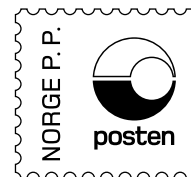
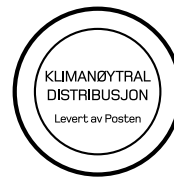
Vår modell koster 5,3 milliarder kroner. Eller en kilometer vei. Det er med andre ord fullt mulig å få til, dersom det finnes politisk vilje. 5,3 milliarder kroner for å sikre barnehagebarn en god start på livet. Det er hva jeg går for. Det er det verdt.

”
Det er ingen mangel på barnehagelærere i Norge, bare i barnehagen.”

Ann Mari Milo Lorentzen

leder for Kontaktforum barnehage i Utdanningsforbundet
annmarimilo.lorentzen@utdanningsforbundet.no

Returadresse:
Første steg
Utdanningsforbundet
Postboks 9191 Grønland
N-0134 Oslo

DIGITALT KVELDSKURS:

NÅR ANSATTE ER MED PÅ LEKEN

Hva skjer når barnehageansatte deltar i leken sammen med barna? For noen ansatte kan det være både vanskelig og kanskje litt ubehagelig å delta i barns dramatiske lek. Du kan få utdelt rolle som mark, baby eller kongens trell – det kan til og med hende at læreren må dø! De vanlige grensene mellom barn og ansatte blir utvidet, maktforhold blir snudd opp ned og helt nye, pedagogiske muligheter oppstår. Vi har ikke bare ansvar for tilretteleggelse av lek, vi har også et profesjonelt ansvar for å delta i den. I dette kurset får du innsikt i betydningen av barnehageansattes deltakelse i lek og du lærer hva du kan gjøre for å bli en mer leken ansatt i barnehagen.

MED: Anne Greve, Knut Olav Kristensen og Eilen Sunniva Bergvik | **TID:** 21. november, kl 18:00-20:30

PÅMELDING: WWW.UTVIKLINGSFORUM.NO – POST@UTVIKLINGSFORUM.NO